

LES ARRELS DEL PARTIT LLEIDATÀ

Josep Font i Huguet

LES ARRELS DEL PARTIT LLEIDATÀ

Josep Font i Huguet

COL·LECCIÓ **URGELL**

COL·LECCIÓ URGELL

Fotografia contracoberta: Eudald Boleda

Emblema "Partit Lleidatà": Jordi Fregola

Fotografia coberta: Gómez Vidal

*"Indibil i Mandoni foren els primers homes lleidatans
que sembraren aquest esperit de llibertat, tan arrelat
en nosaltres. Ells regaren amb la seva sang la nostra
terra, sang que adoba i nodreix aquest esperit".*

4

Primera edició, desembre 1983

© Josep Font i Huguet

Dipòsit legal: L-12-84

ISBN - 84-398-0978-6

Imprès a: Impremta Saladrígues
La Font, 7 - Bellpuig (Lleida)

Relligat: Fontanet

Imprès a Espanya - Autonomia de Catalunya.

SUMARI

	Pàg.
Introducció	9

Primera Part

L'EVOLUCIÓ TERRITORIAL I HISTÒRICA A LLEIDA

Inicis de la divisió territorial	15
La divisió romana	18
Les divisions bàrbara i sarraïna	20
La divisió feudal: Vegueries i corregiments	23
Les prefectures franceses	27
Les províncies	28
El comarcalisme	30
Conclusions	33

Segona Part

ARRELS HISTÒRIQUES LLEIDATANES

Les primeres arrels	45
L'inici de les nacionalitats	49
El primer entrebanc. La mort del comte-rei Pere el Catòlic l'any 1213	51
Un fet decisiu: El compromís de Casp l'any 1412	54
La data del 31 d'octubre de 1412 i la seva relació amb el "PARTIT LLEIDATÀ"	56
Temps difícils: La guerra de separació	58
L'edat moderna	61
El primer Borbó. L'onze de setembre de 1714	66
Lleida i la guerra del francès	71
El constitucionalisme	75
La lluita per les llibertats	77

Tercera Part

ELS PERQUÈS DEL "PARTIT LLEIDATÀ"

La juvenesa dels partits polítics	83
L'espai territorial i els seus habitants	89
La nostra xarxa de comunicacions	91
Regulació i defensa de les nostres aigües.	99
a) Noguera Ribagorçana	102
b) Noguera Pallaresa	102
c) Riu Segre.	103
L'economia comarcal	115
Vall d'Aran, els dos Pallars i l'Alt Urgell.	119
La Noguera i El Solsonès.	127
El Segrià i l'Urgell	133
La Segarra i Les Garrigues	139
El capital com a recurs	144

Quarta Part

L'IDEARI POLÍTIC

L'ideari polític del "PARTIT LLEIDATÀ"	149
Models de societat	153
Sostre econòmic	160
Llibertat com a premissa.	165
Les ofertes polítiques.	169
La nostra oferta política	171
a) Promoure ocupació	176
b) Cura dels nostres recursos naturals	179
c) Defensa del patrimoni cultural	181
d) Ensenyament adequat	181
e) Sanitat a l'abast de tots.	184
f) Comarques: Revisió de la divisió territorial i ens ad- ministratiu	185
g) La poca representativitat lleidatana al Parlament de Catalunya	186

Als leيداتان

په ټولټولګه

"Per la defensa, conservació i desenvolupament d'aquest esperit català, és pel que nosaltres els lleidatans i especialment els del "PARTIT LLEIDATÀ", us oferim ara la idea d'aquesta nova opció política arrelada en el més pregon del nostre passat, i destinada a aconseguir la convivència pacífica i ordenada de tots els homes i de totes les dones que viuen i treballen a casa nostra".

INTRODUCCIÓ

“Jo sóc una cosa que pensa”, pregonà el gran filòsof René Descartes allà en els principis del segle XVI.

Amb aquesta senzilla però extraordinària expressió, s'inicià un corrent indeturable de la primacia del pensament humà pel damunt de totes les coses. Aquest fet ens ha dut a gaudir de les llibertats fonamentals de la persona.

Parlar de llibertat o de llibertats, és sens cap mena de dubte inserir-nos dins del complex i apassionant món de la política. I d'entre les diverses formes de política, la política democràtica és evidentment la millor, per tal d'aconseguir la plena participació de la persona en totes i cadascuna de les necessàries funcions públiques per tal d'aconseguir la governabilitat del poble mitjançant el propi poble.

Continuant dintre del pensament cartesià, cal acceptar que el do més preuat de l'home és el pensament. És a dir, el fet de tenir capacitat de raonar, possibilitat d'adquirir coneixements i en gran mesura facultat d'escollir d'entre els nombrosos coneixements acumulats, fan que sorgeixi el binomi cos-esperit que ens caracteritza com a éssers racionals. Gràcies a pensar i a aprendre, i a la facultat derivada d'escollir el que hem après, podem demostrar mitjançant les nostres decisions la maduresa conceptual de què gaudim, per tal de realitzar-nos i desenvolupar-nos amb personalitat pròpia.

Aquesta característica de les persones racionals, de pensar, d'acumular coneixements i d'escollir, ens situa en un lloc de privilegi, en un lloc superior respecte a totes les altres coses. Condició que fa que totes elles siguin controlades per nosaltres. Però, encara que quasi sempre és possible el control de les coses que ens envolten —siguin animades o inanimades—, hi ha una munió d'elements naturals que a causa de la seva idiosincràsia són difícilment controlables. Per exemple: difícilment podríem controlar un terratrèmol, un tifó, una riuada o un ferotge incendi. Si més no, allò que sí que podríem fer és encaminar aquests factors incontrolats, d'acord amb l'ús de la nostra capacitat conceptual, elaborant uns programes d'avisos preventius, i intentant així salvar vides humanes i el màxim de béns materials possibles.

De la mateixa manera doncs, gràcies a la nostra facultat de pensar, hem de saber escollir d'entre totes les formes polítiques, i saber àdhuc encaminar-les en moments difícils vers el camí convenient escollit amb plena llibertat per la majoria.

Políticament parlant, la llibertat de la persona dins d'un règim polític democràtic en l'Estat Social i Democràtic de Dret, que sortosament avui gaudim, comporta un total respecte als drets fonamentals de la persona (drets individuals, polítics i socials). Aquest tipus de respecte, emparat constitucionalment dóna el caire de governabilitat sota el sistema democràtic que la majoria del poble accepta, perquè veritablement és un sistema amb el qual es troba identificat.

Immergits, doncs, dins d'un caire de llibertats i amb ple ús de la nostra capacitat conceptual, tinc la joia com a portaveu d'un grup de persones lleidatanes, que estimem a Llei-

da i a les coses lleidatanes, d'intentar posar a la vostra consideració una sèrie de raonaments dels perquès del naixement del "Partit Lleidatà".

Espero i desitjo de tot cor poder acomplir aquesta missió d'una forma senzilla i planera. I amb l'esperança que això que tot seguit exposaré us sigui d'utilitat per tal d'aclarir conceptes, i amb el respecte que tota opinió diferenciada a la nostra em mereix, m'encomano a la vostra amistat, i si és possible a la vostra amistat lleidatana.

JOSEP FONT I HUGUET

Bellpuig, 31 de desembre de 1983

PRIMERA PART
L'EVOLUCIÓ TERRITORIAL I HISTÒRICA
A LLEIDA

"Malgrat que s'hagi esquarterat part dels nostres terrenys naturals com a conseqüència de poders polítics desconexedors o abusadors, que han atemptat conscient o inconscientment la identitat d'un poble, llurs costums, i en gran manera la parla que els caracteritza, aquests territoris separats continuen mantenint unes formes autòctones iguals a les originàries, perquè sense aquestes formes els mancaria el sentit esperitual, restarien òrfenes, haurien perdut el més preuat d'un poble: la seva identitat".

INICIS DE LA DIVISIÓ TERRITORIAL

Parlar de la divisió territorial de Catalunya d'acord amb la composició provincial d'avui dia, és parlar d'un fet que començà ara fa 150 anys. Car fou en temps de Carles III, allà l'any 1833, quan es configurà l'actual divisió de Catalunya en quatre províncies, sota el nom de Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona.

Però cal pensar que nosaltres els catalans, i especialment els lleidatans, venim d'unes arrels molt més llunyanes que les del 1833. Aquesta darrera divisió territorial de Catalunya, fou un tipus de divisió territorial administrativa sense tenir pas massa en compte una divisió veritablement raonada sota el prisma de conceptes que anessin més d'acord amb el que podríem considerar **comarques naturals**, dintre d'una **nació natural** o **nació històrica**.

Òbviament, el fet unificador d'un grup de persones sobre un determinat espai territorial que l'identifica com a poble diferenciat respecte a altres, és la llengua. En el nostre cas, és la llengua catalana. Mes, el procés formatiu d'una llengua està compost d'un conjunt de factors i d'una sèrie de circumstàncies, que primerament la fan nàixer, i després l'escampen arreu d'un espai territorial determinat.

Les nostres arrels lingüístiques i territorials, arrenquen d'una forma indeturable en l'època pre-romana. La divisió

territorial d'aquella època corresponia als límits que marcaven una munió de tribus o pobles, i en el cas de les terres de la Lleida d'avui podríem parlar dels ilergets i els lacetans. Els ilergetes eren els pobladors establerts des del riu Segre fins a Osca i fins els Pirineus (Lleida, Balaguer, Tremp, La Seu d'Urgell), i els lacetans, habitaven des del riu Ter al riu Segre (Manresa, Cardona, Berga, Solsona, Igualada, Santa Coloma, Guissona, Cervera, Tàrraga).

Així, doncs, podem considerar que el que hi havia en aquell temps era una divisió territorial de fet, en el sentit de possessió natural per part d'uns pobles concrets.

Malgrat el període pre-romànic d'aquella època, cal remarcar l'organització d'un poble com els dels ilergets. L'organització d'aquesta tribu quedà pregonament palesa i reflectida en les figures dels seus cabdills Indíbil i Mandoni, cabdills que s'enfrontaren primerament amb les forces cartagineses, i finalment amb les legions romanes, per tal de defensar la seva terra i la seva gent fins el límit permès possible. El límit de la vida humana terrenal fou el que assoliren en vessar fins l'última gota de la seva sang en nom de la LLIBERTAT, a canvi de la il·limitada glòria del seu esperit immortal que roman per sempre més damunt d'aquestes terres lleidatanes, mitjançant la sembrada de la LLIBERTAT com a paraula que ressona des dels plans a les rocoses parets dels Pirineus.

Indíbil i Mandoni foren els primers homes lleidatans que sembraren aquest esperit de llibertat, tan arrelat en nosaltres. Ells regaren amb la seva sang la nostra terra, sang que adoba i nodreix aquest esperit.

Davant d'aquests fets històrics, Lleida ha estat des de sempre part essencial per a Catalunya, no solament com a terreny físic, sinó que ho ha estat com a terreny espiritual.

LA DIVISIÓ ROMANA

A conseqüència de la dominació romana, la divisió territorial d'Hispania agafa un sentit purament administratiu. Ens trobem davant la primera divisió territorial formal, la qual no té en compte ni la raça, ni la llengua, ni la cultura diferenciada. Aquesta divisió solament comporta un control administratiu sota un sistema polític-militar, en uns territoris on els romans tenien llur domini.

L'any 197 a. C. els romans dividiren la Península Ibèrica en dues gran províncies. El mot província és precisament originari dels romans, havent quedat en el nostre vocabulari com a paraula habitual, per tal de diferenciar un territori d'un altre. Ambdues divisions provincials quedaren anomenades la Hispania Cisterior (la més propera a Roma), i la Hispania Superior (la més allunyada de Roma). Nosaltres, estàvem inclosos dins la Hispania Cisterior, la capitalitat de la qual l'ostentava Tarraco (Tarragona).

En temps de l'emperador romà August (27-7 a. C.), la divisió territorial d'Hispania, fou incrementada amb una província més. És a dir, quedà en tres províncies. La Bètica, la Lusitània i la Tarraconense.

No crec pas que aquest tipus de divisions romanes tinguessin molt a veure pel que fa a l'evolució formativa de les futures nacionalitats de la Península Ibèrica, car la seva in-

tenció estava posada a aconseguir la millor forma de govern possible dels territoris ocupats per ells, governant-los sota un sistema administratiu, polític i jurídic.

Tanmateix, és evident que els romans intentaven cada vegada més d'aconseguir un control més rigorós de les seves províncies, car a les acaballes de l'Imperi Romà Occidental ampliaren a sis les províncies de la Hispània (l'any 297 d. C.) i posteriorment (l'any 385 d. C.), a set.

LES DIVISIONS BÀRBARA I SARRAÏNA

En començar el segle V, fou envaït l'Imperi Romà Occidental pels bàrbars. Aquest fet motivà canvis substancials en les formes de govern i sobretot en les formes de divisions territorials, car els gots posaren l'èmfasi de la governabilitat en els nuclis urbans, mitjançant una organització eclesiàstica. Amb seguretat que aquest sí que fou un punt iniciador del concepte de comarca, en el sentit de comarca tal com avui l'entensem.

A l'ensem que totes les coses, els imperis no són perdurables infinitament; per tant, els gots que envaïren els territoris ocupats pels romans, foren escombrats pels sarraïns l'any 714.

La dominació sarraïna a la Península Ibèrica durà des d'aquest any 714 fins a l'any 1492. Mes, aquest llarg període no fou igual per a tots els territoris peninsulars, ja que hi hagué zones on els àrabs no arribaren, i altres que iniciaren la reconquesta ràpidament.

Centrant-nos a Lleida i més concretament a Lleida capital, podem observar que des de l'any 714 fins al dia 24 d'octubre del 1149 —data de la rendició de les ciutats de Fraga i Lleida—, hi van una rècula d'anys. Exactament, 435 anys. Però, hem de tenir en compte encara, que dins del nostre propi territori l'emperador franc Carlemany (en empren-

dre la conquesta de Catalunya) hi arribà l'any 785. L'emperador franc, establí d'aquesta manera la Marca Hispànica que abarcà precisament els territoris de l'actual Catalunya, menys tot el que avui n'anomenem planes d'Urgell i Segrià fins a Lleida capital, i tota la línia sud que va des de Lleida a Tarragona.

D'aquesta manera podem observar que dintre la nostra pròpia configuració territorial històrica, la reconquesta trigà a atènyer l'objectiu d'expulsar als sarraïns de les nostres terres aproximadament des de Tàrrrega a Lleida passant pel camí natural de les terres planes, uns 250 anys.

Els principals comtats catalans a la fi del segle XI, en temps de Ramon Berenguer III.

A partir de l'entrada dels francs a casa nostra, canvia totalment el tipus de divisió territorial que fins llavors havíem tingut. Ara l'imperi, aquell estil d'imperi potent i predominant, és substituït per la nova concepció del poder anomenat feudalisme. És a dir, petits poders, sobre també petits territoris sota el control absolut del senyor sobirà. Aquesta nova divisió territorial característica del temps de la Reconquesta, agafa plena vigència a finals del segle XI, en temps de Ramon Berenguer III (abans de conquerir els terrenys del sud i la ciutat de Lleida), en quedar dividides les nostres terres lleidatanes en comtats. La distribució territorial de Lleida quedà en aquells temps de la següent manera: els comtats de Ribagorça (avui Osca), de l'Aran, del Pallars, d'Urgell, d'Ausona —en la zona sud de Lleida, inclosa la mateixa Lleida—, el domini musulmà.

Una vegada finalitzada la Reconquesta l'any 1153, i en quedar tot el territori en mans dels diferents comtats, s'inicià un procés —diguem-ne polític—, del qual en sorgí la supremacia del Comte de Barcelona com a home sobirà.

LA DIVISIÓ FEUDAL: VEGUERIES I CORREGIMENTS

La concentració del poder sempre comporta una nova forma de control, i la divisió territorial per tal de governar i administrar millor és d'entre totes les formes la més escollida. Per tant, entrem en la divisió medieval de vegueries, on el veguer era el representant del comte.

Les vegueries del 1304 i territoris on no
hi entrava veguer.

la nostra influència catalana. Influència natural que ni el passar del temps ha pogut esborrar, car la seva parla àdhuc avui és catalana.

En la nova divisió territorial per corregiments, el territori lleidatà queda distribuït de la següent manera: corregiments de Lleida, Cervera, Puigcerdà, Pallars, Conca de Tremp, i la Vall d'Aran com a districte.

La divisió en corregiments, segons el
Decret de Nova Planta de Felip V.

Sembla ser que, cada vegada que es divideix d'una nova forma el territori català, en perdem alguna mica cap una banda o cap una altra, ja que la nova divisió per correjiments ens ha restat una forta part de l'altra banda dels Piri-

neus, ara no cap a Espanya sinó vers l'estat francès. Em refereixo als territoris del Rosselló i del Conflent, que mitjançant la funesta Pau dels Pirineus de l'any 1665, perdérem per a Catalunya i per a Espanya per sempre més.

L'Estat absolutista i centralista encarnat en forma plena pel primer Borbó regnant a casa nostra, inicià la reforma territorial de Catalunya i d'altres zones de la Península, sota la idea genèrica d'unificar tots els pobles al seu domini, per tal d'aconseguir la governabilitat en la nova forma d'Estat absolutista.

LES PREFECTURES FRANCESSES

Però, noves circumstàncies feren que aquest tipus de divisió i de forma d'Estat duressin un segle escàs, car la guerra del Francès, en iniciar-se el segle XIX, portà a Catalunya noves concepcions polítiques, i en conseqüència noves divisions territorials. Els invasors napoleònics varen dividir de nou el nostre territori l'any 1810. El dividiren ara d'una forma a la francesa. És a dir, en **prefectures**.

Primerament, els francesos dividiren Catalunya en quatre prefectures. Tanmateix, al cap de dos anys l'emperador francès fent del poder una arma de supèrbia excessiva, decretà l'anexió de Catalunya a França.

Seguint la tècnica francesa, donaren noms de rius o de muntanyes a les quatre parts del nostre territori, de la següent manera: **Ter** amb Girona per capital, **Montserrat** amb capital Barcelona, **Boques de l'Ebre** amb Lleida per capital i **Segre** amb capital Puigcerdà.

LES PROVÍNCIES

Com totes les coses, la invasió i el domini napoleònic arribà a la fi, i una vegada més s'intenta canviar la tan reiterada divisió territorial. Ara, després de l'experiència d'una guerra, de la influència d'uns corrents ideològics diferenciats, de forts moviments immigratoris i dels avanços en tots els camps del saber humà, s'inicia el moviment d'un nou concepte polític portat per la idea liberal i reflectit en la primera Constitució espanyola, la Constitució de Cadis de l'any 1812.

S'assaja d'aquesta manera, la provincialització de Catalunya d'acord amb les orientacions de la Constitució de Cadis. La comissió parlamentària de l'any 1821 presentà a les Corts un informe amb el projecte de dividir Espanya en 51 províncies, i seguint la tradició divisional de Catalunya proposaren continuar amb les quatre divisions territorials, anomenant-les Tarragona, Lleida i Girona pel seu nom. Mes nota curiosa fou donar el nom de Catalunya a l'actual Barcelona, reservant-se el nom de Barcelona com a capital de tot Catalunya.

Després d'aquest llarg procés de divisions territorials, on la voluntat del poble poc ha influït, però, que malgrat tot s'ha configurat com a poble, dintre una unitat de pobles amb formes de parlar i de costums comuns, hem arribat al

punt àlgid, al punt definitiu de la divisió territorial actual: les províncies. Aquestes foren decretades en temps de Carles III, i del ministre Javier de Burgos l'any 1833, essent la forma político-administrativa des de llavors que ha tingut salvant rares excepcions temporals Catalunya i Espanya tota.

*Les províncies del primer trienni liberal
i la divisió provincial definitiva.*

Aquesta divisió territorial en províncies, és la que existeix actualment, però, tal com he comentat abans hi ha hagut petits períodes en què s'ha canviat.

Aquesta forma definitiva de la divisió territorial en comarques, fou vigent durant la II República dins d'un règim autonòmic. La Generalitat de Catalunya substituï les quatre províncies anomenades Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona, per les nou regions següents:

Regió Primera. — Barcelonès, Vallès Oriental, Vallès Occidental, Baix Llobregat i Maresme. Capitalitat Barcelona.

Regió Segona. — Alt Empordà, Baix Empordà, Gironès, Selva, Garrotxa. Capitalitat Girona.

Regió Tercera. — Garraf, Alt Penedès, Alt Camp i Tarragonès. Capitalitat Tarragona.

Regió Quarta. — Conca de Barberà, Ribera, Priorat i Baix Camp. Capitalitat Reus.

Regió Cinquena. — Baix Ebre, Montsià i Terra Alta. Capitalitat Tortosa.

Regió Sisena. — Cerdanya, Ripollès i Osona. Capitalitat Vic.

Regió Setena. — Bergadà, Solsonès, Bages i Anoia. Capitalitat Manresa.

Regió Vuitena. — Noguera, Segarra, Urgell, Segrià i Garrigues. Capitalitat Lleida.

Regió Novena. — Vall d'Aran, Pallars Sobirà, Pallars Jussà i Alt Urgell. Capitalitat Tremp.

Al compàs de l'evolució històrica, i en finalitzar la guerra civil 1936-39, la divisió territorial de Catalunya prengué novament la forma de províncies, tal com avui les tenim a efectes administratius del govern central i autonòmic. Cal remarcar, però, que per als assumptes judicials hi ha un altre

tipus de divisió dins de cada província. Aquestes divisions són els Partits Judicials, mes, com que el tema que ens ocupa és purament polític, parlarem de la Província com a territori en sentit de **circumscripció**, per ésser en ella on recau tota la funció democratitzadora mitjançant el **sufragi universal**, del qual sorgeix la voluntat del poble en escollir els seus representants polítics.

CONCLUSIONS

Bé—, després d'aquesta anàlisi del perquè avui tenim el tipus de divisió territorial que tenim, podem raonar amb suficient criteri que el llarg procés per a arribar on som a partir de l'arribada dels romans a casa nostra, sempre ha estat supeditat a l'intent dels governants de torn per tal de controlar políticament, administrativament i judicialment una divisió territorial.

Tanmateix, malgrat que la història la formen els homes, hem de reconèixer que a causa del sistema de governs imperants, el poble senzill i planer, és a dir, nosaltres el poble, quasibé mai —per no dir mai—, no hem estat partícips de les decisions per tal de mantenir, modificar o extingir els nostres territoris naturals. Seguint la trajectòria històrica, primerament foren els governants de l'Imperi Romà els qui ens imposaren divisions forçades, després foren els bàrbars amb noves formes divisòries, els qui s'imposaren potser d'una forma menys imperativa, ja que el seu estil de dret germànic on l'individu i la família tenien primacia, s'adaptà una mica més al dret consuetudinari autòcton.

Continuant a grans trets els raonaments sorgits de l'anàlisi històrica anteriorment comentada, la invasió sarraïna no tingué pas massa incidència a Catalunya. Car la seva estada fou relativament curta, i els costums del poble cristià foren respectats.

Quant a l'arribada dels francs i el posterior procés de reconquesta, sí que fou significatiu per a les futures divisions territorials. Perquè l'aspecte divisorí depengué d'un altre tipus de poder, d'un poder menys centralitzat i potent. Ara la divisió territorial depenia d'un Senyor Feudal sobre uns territoris que s'anaven configurant com a pobles diferenciats mitjançant parla, drets, costums i raça.

Ens trobem davant del naixement de les futures nacionalitats de la Península Ibèrica, sota el signe del poder absolut del senyor feudal que era l'amo de vides, coses i terres. El poble senzill no comptava per a res en el sentit decisorí polític-administratiu, vivint en un estat de semi-esclavitud.

La incidència del feudalisme s'arrelà tant i tant, que àdhuc les seves arrels resten encara soterrades a pocs centímetres davall terra.

L'esdeveniment de l'Estat Absolutista amplia el poder territorial com a conseqüència d'ajuntar-se diversos territoris, però aquest nou poder sempre estigué lligat al món del feudalisme nobiliari i al poder espiritual de l'Església. El poble senzill solament ha començat a significar quelcom respecte als poders decisoris de govern, a partir de la Revolució Francesa del 1789 que ens portà el constitucionalisme amb el consegüent adveniment del sufragi, primerament censual i després universal.

Totes les divisions fetes a casa nostra des que assolírem consciència de nacionalitat diferenciada, com foren les vegueries, corregiments, prefectures i províncies, han estat sempre d'un caire centralitzador en grau superlatiu. Solament hi ha hagut l'intent de comarcalització per part del

govern de la Generalitat de Catalunya en temps de la II República, que tingués una idea clara de la concepció distributiva del poder atansada al poble, constituïnt unes petites divisions territorials semblants a la comarca natural.

Tanmateix, aquest tipus de divisió en comarques naturals, tingueren certes falles pròpies dels humans, ja que difícilment poden fer-se divisions comarcals al gust de tots. Per exemple, nosaltres a la província de Lleida tenim Mollerussa inclosa dins la comarca del Segrià, i tots sabem molt bé que Mollerussa està situada en el rovell de l'ou de la Plana d'Urgell. Fou l'aspecte històric del temps de la reconquesta, el que primà tal decisió? ¿No tingueren en compte la nova situació evolutiva comarcal, com a conseqüència de l'arribada de les aigües del Canal d'Urgell?

Amb seguretat que a l'ensem que aquest hi ha molts altres casos, car la comissió encarregada de la divisió comarcal del temps republicà, no ho tingué pas gens de fàcil. Car, la diversitat d'opinions segons fossin els angles per on es mirés, podien donar la importància als fets històrics, a les qüestions naturals, als accents en la parla, a la situació geogràfica, etc., etc.

Tornant a la divisió territorial de l'actual província de Lleida i analitzant els fets passats, podem observar que hi ha hagut una tendència a restar-nos espai territorial, si prenem com a primesa el fet que la parla és un dels elements essencials per a formar un poble.

Certament, que aquest no és pas un factor exclusiu de la nostra província lleidatana, ja que a excepció de la província de Barcelona que roman reclosa entre les seves tres germanes catalanes, tant Lleida, com Girona i Tarragona,

han estat retallades durant el procés històric. Girona perdé l'altra banda dels Pirineus segons l'anteriorment comentat pacte amb la França. Adéu Rosselló, Conflent, Vallespir i Capcir. Tarragona queda retallada pel sud d'acord amb la divisió territorial, perdent la comarca de Matarranya. I Lleida ha quedat retallada des del nord fins al sud en tot el seu litoral, perdent les comarques de la Ribagorça, la Llitera i el Baix Cinca.

Analitzant amb fredor sistemàtica les circumstàncies que han fet possible aquestes retallades territorials del nostre sòl, hem d'admetre que solament han pogut ésser possibles per manca de poder polític independent. (Aquesta és precisament una de les raons fonamentals dels "perquè" del "Partit Lleidatà").

Aquest és també el resultat de la generositat de la nació catalana vers els pobles que ens envolten, perquè en iniciar-se la unificació dels diversos territoris que avui n'anomenem estats, en el sentit ampli d'estat amb poder jurídic-administratiu d'un determinat nombre de pobles o nacionalitats, regions o comarques, territoris o com els vulgueu anomenar, hem quedat emparedats entre dues potències superiors a nosaltres, i hem quedat integrats dins d'una d'elles.

El desenvolupament d'Espanya per una banda i de la França per l'altra, han condicionat a una sèrie de pobles amb llengua i cultura pròpia a pertànyer a unes àrees aglutinadores de poder que se'n diu Estat. Amb seguretat, que la idea d'un Estat gran i fort esdevingué de la necessitat d'auto-defensa innata en els pobles, però en construir-los s'oblidaren que els diferents pobles que el composaven gaudien d'un

quelcom diferenciats que els donava una personalitat característica la qual s'havia de respectar en benefici del conjunt.

La idea de la grandesa de l'estat ha estat normalment pel damunt de les nacionalitats dels pobles, i la centralització partint de les grans capitals com París o Madrid, han ostentat tot el poder d'una manera aferrissada fins que la tensió motivada per les reivindicacions de les nacionalitats naturals o històriques, han fet canviar el concepte del poder central en descentralitzat.

Avui sortosament estem inserits dins d'un Estat anomenat Estat de les Autonomies. El nostre Estatut d'Autonomia contempla una sèrie de competències que s'aniran engrandint a mesura que la nostra experiència i maduresa política ens ho permeti. Cal doncs, pensar en la forma més idònia, per tal de governar els nostres espais territorials en plena autonomia i amb la voluntat del poble.

Òbviament, a partir de les autonomies la millor forma de governar sembla ser que seria el donar força política-administrativa a les comarques. Mes les coses no són tan senzilles com semblen, car avui en dia, les comarques que un dia foren comarques naturals, per la seva configuració situacional geogràfica, ètnica, de parla, de costums, etc., etc., i que fins ara fa quatre dies romangueren tancades en elles mateixes, s'han obert de bat a bat en forma generosa i ampla, amb la consegüent modificació de les estructures tradicionals. El que durant segles i segles era una constant estàtica, immòvil, conservadora i closa en la vida quotidiana de les comarques, ha evolucionat vers una dinàmica, progressista, interrelacionada i oberta, que ha canviat substancialment la seva configuració originària. Factors com el de la immigració de

persones de parla diferenciada (castellana), tècniques arribades de fora (Europa occidental i el món anglo-saxó), contacte amb variades cultures (gràcies al turisme internacional), velocitat en els desplaçaments (autos, aeroplans, trens), mitjans de comunicació al nostre abast (ràdio, televisió, video), avanços en la possibilitat de coneixements (cibernètica), ensenyament generalitzat (Universitats, escoles professionals...), estan incidint fortament en la nostra manera de ser genuïna i alteren vulguem o no els nostres costums.

És evident, que davant d'aquesta rècula d'insercions en els nostres costums tradicionals, i malgrat que maldem a conservar les característiques que fins ara ens havien servit per a diferenciar les comarques i els pobles, aquestes onades que ens envaeixen per tots costats van juxtaposant una sèrie de costums damunt els nostres, que motiven un cert canvi vers una evolució continuada i gradual.

Tanmateix, malgrat aquesta evolució continuada que evidentment va modificant la nostra manera de ser, gaudim del tresor sempre miraculós d'un poble diferenciat. La llengua. Mentre mantinguem la parla vernaclea, mantindrem la nostra identitat. Així de senzill!

El miracle de la llengua fa que les divisions territorials quedin en segon terme, car la força de la terra assoleix tot el que damunt d'ella s'asseu, fent que les persones de parla diferenciada a la nostra l'apreguin si és que tenen la voluntat d'integrar-se plenament.

Tornant a les divisions territorials, cal remarcar que malgrat que s'hagi esquarterat part dels nostres terrenys naturals com a conseqüència de poders polítics desconei-

xedors o abusadors, que han atemptat conscient o inconscientment la identitat d'un poble, llurs costums, i en gran manera la parla que els caracteritza, aquests territoris separats continuen mantenint unes formes autòctones iguals a les originàries, perquè sense aquestes formes els mancaria el sentit esperitual, restarien òrfenes, haurien perdut el més preuat d'un poble: la seva identitat.

Nosaltres els lleidatans, tenim sens cap mena de dubte una experiència molt forta respecte a la qüestió de la territorialitat, en comparança a la resta de les províncies catalanes, perquè la història i la nostra situació geogràfica ens ha posat en un lloc de privilegi.

Nosaltres els lleidatans, tenim diverses característiques peculiars. La nostra població no és nombrosa comparada amb la de les nostres províncies germanes de les zones costeres o industrials.

Nosaltres els lleidatans, no estem reclosos dins d'uns espais reduïts, sinó que des de dalt del blanc Pirineu fins a les terres baixes i planeres, hi ha distàncies més que considerables.

Nosaltres els lleidatans, tenim molt pregonament arrelat el concepte de comarca. Concepte motivat per la nostra configuració territorial ampla i extensa, on comarques com la de la Vall d'Aran àdhuc gaudeixen d'unes característiques diferenciades de les del conjunt. Tenim comarques verdes i humides com són les dels Pallars i l'Alt Urgell, i comarques assedegades i seques com les de les Segarres i les Garrigues. Tenim comarques paradisiaques com són les de la Noguera, el Segrià i l'Urgell. I a l'est, tenim el Solsonès que amb el seu

peculiar paisatge ens recorda part de la nostra procedència lacetana. És a dir, a Lleida gaudim d'una varietat comarcal pròpia pels nostres grans espais territorials, i pròpia per la història catalana, característica que ens situa en el punt àlgid del fet català perquè d'ella n'arranca molta part de l'esperit de Catalunya.

Per la defensa, conservació i desenvolupament d'aquest esperit català, és pel que nosaltres els lleidatans i especialment els del "PARTIT LLEIDATÀ", us oferim ara la idea d'aquesta nova opció política arrelada en el més pregon del nostre passat, i destinada a aconseguir la convivència pacífica i ordenada de tots els homes i de totes les dones que viuen i treballen a casa nostra.

Fins aquí, he intentat exposar el perquè i el com de la nostra configuració divisòria territorial, i de com la província ha arribat als nostres dies com a divisió administrativa i jurídica controlada per l'Estat.

El procés democratitzador de què gaudim, és evident que pot canviar quelcom respecte al fet d'un passat marcat pel poder central. Ara, l'Estatut d'Autonomia permet desenvolupar la vella idea comarcalista iniciada a principis de segle i posada a la pràctica per la Generalitat de Catalunya.

El nostre Estatut d'Autonomia, aprovat per referèndum popular el dia 25 d'octubre de 1979, ratificat pel Congrés el dia 29 de novembre, i pel Senat el dia 12 de desembre del mateix any, sancionat per Sa Majestat el Rei d'Espanya Joan Carles I el dia 18 de desembre de 1979, diu en el Títol preliminar, disposicions generals, Article 2on., el següent: "El territori de Catalunya com a Comunitat Autò-

noma és el de les **comarques** compreses en les **províncies** de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona, en el moment de ser promulgat aquest Estatut”. I en l'article 5è. I diu: “La Generalitat de Catalunya estructurarà la seva organització territorial en municipis i comarques i també podrà crear demarcacions supercomarcals”.

Aquests articles del vigent Estatut d'Autonomia, reflecteixen d'una forma clara la idea de comarcalitat com a forma divisòria del territori català, per tal d'atènyer una bona organització administrativa.

SEGONA PART

ARRELS HISTÒRIQUES LLEIDATANES

"La data del 31 d'octubre de 1412, és sens dubte una data important per a Catalunya. En ella es decidiren qüestions que jamai han quedat enterament solucionades. Qüestions soterrades d'un poble afligit perquè perd la brúixola del seu destí. Els del "PARTIT LLEI-DATA", considerem tan important aquesta data del 31 d'octubre de 1412, que ens hem vist obligats a constituir formalment el nostre partit un dia 31 també d'octubre, però de 1983, en la mateixa ciutat de Balaguer i àdhuc en la Plaça del Mercadal, que amb seguretat fou el marc real allunyat en el temps des de més de cinc centúries, i apropat als nostres dies mitjançant les profundes arrels que allí es plantaren".

LES PRIMERES ARRELS

Cal fer menció especial, en dir que el "PARTIT LLEIDATÀ" no vol ni pretén ser una opció política única, ni intenta ser l'hereu en exclusiva de les coses lleidatanes. En primer lloc, perquè dins d'un sistema polític democràtic tota opció política ens mereix el màxim de respecte, i segonament, perquè el poble és lliure d'escollir mitjançant l'exercici dels seus drets i l'ús de la seva voluntat, quina és l'opció política que li mereix millors garanties.

Hom té com a persona que és, unes arrels, uns orígens. El poble com a conjunt de persones, té també unes arrels, uns orígens. El poble doncs, que té unes arrels i uns orígens, i les persones que el componen que tenen unes arrels i uns orígens també, formen un sol cos indisoluble format per dues parts, cos i esperit. En el nostre cas concret el cos és Lleida i l'esperit som els lleidatans.

És evident, que la part formada pel cos no podria manifestar-se si li manqués l'esperit, i que la part de l'esperit tampoc podria realitzar-se si li manqués el cos. D'aquesta manera a semblança del cos-esperit humà que dóna vida a l'home, la terra-persones com a nucli inserit en el temps i en l'espai, dóna vida a un territori determinat en forma de poble diferenciat.

A diferència d'una persona, un poble naix i pot créixer constantment, amb la condició que les persones que naixen, creixen i moren, arrelin fortament dins la terra del poble que les suporta.

Arrelar, arrelar profundament dins la terra on vivim, terra que queda delimitada d'una forma natural a través del temps passat pel sedàs de la història, terra que queda delimitada amb divisions territorials d'acord amb les circumstàncies com les esmentades en la part dedicada a la divisió territorial, terra que fins arribar als moments actuals en què ens toca a nosaltres viure damunt d'ella, ha estat escenari dels fets en els quals estem arrelats per tal de nodrir-nos i nodrir-la eternament.

Les nostres arrels històriques arranquen en temps dels pobles pre-romans, i una de les fites d'on parteixen és d'allà l'any 241 a. C. en plena confrontació bèl·lica entre cartaginesos i romans, amb la participació dels valerosos cabdills ilergets Indíbil i Mandoni oposant-se primerament als cartaginesos i poc després als romans. L'oposició que feren al domini romà, la pagaren amb la vida en nom i en defensa de la llibertat.

Amb seguretat, que aquest fet d'oposar-se als invasors per part dels valerosos cabdills ilergets fou el primer gest d'homes de la nostra terra en forma col·lectiva. Fou un gest de tot el poble en defensa de llur identitat, en defensa de llur llibertat, en defensa dels seus drets naturals. Fou un gest dels nostres avantpassats que habitaven en aquestes terres lleidatanes planes i accidentades.

A partir del moment en què predominà el poder dels invasors romans a casa nostra, podem afirmar que vàrem perdre la llibertat que teníem com a un bé natural. Certament, que anteriorment a aquest fet moltes onades de pobles passaren i s'instal·laren en les nostres terres, però, aquests pobles no vingueren com a conqueridors o dominadors, sinó que ho feren amb un caire primerament transhumant i més cap a la nostra època amb un caire comercial, com feren els fenicis i grecs.

Després de les decisives guerres púniques entre cartaginesos i romans, que finalitzaren donant la victòria a Roma, la Península Ibèrica quedà majoritàriament dintre l'àrea de l'Imperi Romà.

Foren nombrosos els conflictes interns de l'Imperi, i enfrontaments entre els seus cabdills com els del triumvirat Pompeu, Cèsar i Gras, donà el poder absolut al futur emperador romà Juli Cèsar. Testimoni d'excepció foren les terres lleidatanes, en convertir-se en l'escenari de la famosa campanya militar comandada pel mateix Cèsar l'any 49 a. C. Les memòries de les gestes militars d'aquest gran estratega, parlen de la campanya lleidatana, del seu clima hivernal, del fred, de les pluges i en gran mesura de les boires persistents. Lleida ciutat, fou espectadora excepcional del moment més trascendental del naixement del futur Imperi Romà, d'un imperi que transmeté cultura, organització i dret a tots els pobles del món conegut.

A partir d'aquests dos moments històrics —la mort dels ilergets Indíbil i Mandoni, i el triomf de Juli Cèsar—, en els quals perdérem la llibertat i l'autogovern primera-

ment, i en el segon que conseguí Roma unificar-se i fer-se forta, Lleida i les seves terres que foren el marc d'aquests fets, agafen la primacia històrica. Car qualsevol fet important que hagi tingut a veure amb esdeveniments promotors de canvis a Catalunya i Espanya, han tingut a Lleida com a punt àlgid decisiu.

Lleida ciutat, és circumstancialment un punt de pas geogràfic, és la cruïlla de moviments naturals, és el pas obligat des del Pirineu a la plana seguint el camí de les valls que formen els seus rius. És el pas obligat també, per a unir la Meseta Central passant per terres aragoneses, camí de Barcelona o de Tarragona al sud. És el punt on convergeixen tots els camins per a entrar o sortir de Catalunya, des de o vers la resta dels pobles ibers. Àdhuc en la famosa revolta dels baguades (camperols malcontents dins de l'Imperi Romà), els baguades arribaren a aconseguir l'any 450 apoderar-se de Lleida.

En finalitzar el domini romà i en l'adveniment dels pobles anomenats bàrbars, els gots i els visigòtics celebraren nombrosos concilis a la ciutat de Lleida.

L'INICI DE LES NACIONALITATS

Després del domini visigòtic arribà la dominació àrab, amb el qual esdeveniment començà la reconquesta i consegüentment la formació de les futures nacionalitats hispàniques. El moviment antisarraí féu esclatar d'una forma unànime i espontània a la Catalunya i a tots els pobles de la resta de la Península Ibèrica.

Que Lleida és terra ferma? Que Lleida és terra dura? Que Lleida és terra ampla i variada? Ho demostra palpablement el fet que els invasors sarraïns no pogueren endinsar-se en les frondoses valls pirinenques. Ho demostra el fet que mentre s'aferraven a Lleida ciutat i a les seves rodalies, on romangueren a l'aguait durant més de 350 anys des que s'inicià la reconquesta, de les terres de la Lleida pirinenca brollà la primera expressió de poble ja format. Sí, d'allí dalt de les muntanyes que ens miren constantment, amb la seva blancor immaculada i com a vigies permanents, en surten les primeres paraules en forma escrita de la nostra llengua catalana. El bressol on es bressaren els primers mots catalans escrits, estava situat a la Seu d'Urgell i a Organyà.

Certament, que les arrels del passat històric fins aquí esmentades, són ingredients importants per al desenvolupament d'un poble; mes, les arrels d'un poble provinents de

llur llengua són el gresol on es fonen tots els factors necessaris per a constituir un poble amb identitat pròpia.

Així, doncs, damunt la base fonamental històrica augmentada i potenciada pel naixement i consolidació de la nostra parla vernacle en totes les formes de manifestació possibles, va formant-se en temps de la Reconquesta una unitat integradora de pobles de raça comú i llengua autòctona.

Durant el procés que anava configurant la futura nació catalana, els lleidatans sempre hi estiguérem presents. Doncs, els comtats lleidatans entre els quals cal destacar el del Pallars i el d'Urgell, intervingueren com a protagonistes d'excepció en els esdeveniments de més ressonància.

En iniciar-se el període de la Reconquesta i en gran manera a partir de l'any 1000, l'expansió territorial catalana fou de gran magnitud. Vers la mar; ens ensenyorírem de bona part de la Mediterrània. Vers les terres de l'altra banda dels Pirineus; fins més enllà de la Provença. Vers les terres de l'interior; totes les valls naturals que marcaven els rius Noguera Ribagorça i Riu Cinca. Vers el llevat; tot el regne de València i àdhuc Múrcia. Vers les illes, Balears i Sardenya. Vers les terres d'Itàlia i Grècia; les possessions d'Atenes, Nàpols, Sicília... Tot semblava indicar-nos que les circumstàncies eren propícies per tal de convertir-nos en una nació aglutinadora de pobles.

**EL PRIMER ENTREBANC:
LA MORT DEL COMTE-REI PERE
EL CATÒLIC L'ANY 1213**

Tanmateix, malgrat l'aparença de grandesa i la forta expansió territorial en temps de la Reconquesta, hi hagué un fet molt remarcable pel que fa al resultat final de Catalunya respecte als futurs centres de poder de les també naixents nacions d'Espanya i França.

El fet de referència succeí quasibé tres segles abans d'acabar-se la Reconquesta, puig la Reconquesta es donà per finida l'any 1492 i el fet que comentaré tot seguit tingué lloc el dia 12 de desembre de 1213.

Dissortat dia, aquell 12 de desembre de 1213, car en la Batalla de Muret moria el comte-rei Pere el Catòlic a mans dels croats. Dissortada acció del qui fou pare del més gran conqueridor de terres i mars endins amb mirada al sol ponent, el gran Jaume I el Conqueridor. Dissortada i innecessària acció d'un home valent, que perdé la vida i a l'en-sems Catalunya perdé l'expansió vers les terres de sol ixent.

El gran conqueridor Jaume I, nasqué l'any 1208 en terres d'Occitània dins la comarca del Llenguadoc, la capital de la qual n'és Montpeller. El fet de viure en terres franques, denotà la tendència dels primers comtes catalans envers els seus llocs d'origen, i envers unes zones més desenvolupades

culturalment. Cal esmentar com a confirmació d'aquests raonaments que la primera universitat fou la de Montpeller, fundada l'any 1289, però iniciada en la disciplina de medicina l'any 1180. La infantesa del comte-rei Jaume I, estigué marcada i influenciada per la convivència entre cavallers templers i fortaleses-castells com els de Carcassona i Montsó.

Lleida fou per al comte-rei en Jaume, un lloc de fer política i un lloc d'emprendre expedicions militars. La ciutat de Lleida obrí les Corts que duraren des del 1214 fins al 1218, en les quals fou jurat comte-rei. En les seves victorioses expedicions, hi intervingueren nombrosos lleidatans, especialment en les conquestes de les Illes Balears, València i Múrcia. Cal destacar també, la participació lleidatana en la repoblació de les terres llevantines.

L'any 1276 moria el qui fou gran guerrer i conqueridor, Jaume I. Morí a la ciutat de València aquell home batallador, aquell home ple de vida, aquell home que provenia de la llunyana Occitània ja perduda per als catalans, aquell home però que engrandí el territori català de tal manera, que marcà l'origen d'un poble, d'una llengua i d'una cultura que roman encara avui en dia, en anomenar l'expressió "Països Catalans".

Tot el que tingué d'encert aquest gran comte-rei, pel que fa al desenvolupament territorial i llur control unitari, és a dir, tot el que havia aconseguit en engrandir i unificar els diversos territoris sota una idea conjunta de poble, amb raça, llengua, i cultura comuns, fou destruït pel seu desençert a l'hora de transmetre el seu poder, car dividí el vast territori tan costosament unificat, en diversos regnes que repartí entre els seus fills.

Aquesta nova circumstància, juntament amb el fet dissortat de la pèrdua dels terrenys de la rica Provença per part del seu pare, mermà la unitat necessària i imprescindible per tal de poder resistir l'empenta de dues formacions nacionals que sorgien al costat nostre i al mateix temps: Castella i França.

Malgrat la divisió dels territoris de parla catalana, Lleida gaudia en aquells temps de ser el centre polític i cultural de Catalunya. L'any 1300 fou fundada la Universitat lleidatana pel nét de Jaume I, Jaume II el Just. Fou la primera universitat catalana, amb una ressonància a nivell europeu.

Estem immersos dins d'un món medieval, dins d'un món molt difícil, on la pesta, la mort, la guerra i la fam, campegen arreu. Estem dins d'un sistema polític on el senyor feudal és omnipotent. Ell és amo de vides i de béns, però, a l'ensem és el fil conductor de l'avenir del poble, ja que d'acord amb les seves decisions s'empren un camí o bé un altre.

UN FET DECISSIU: EL COMPROMÍS DE CASP L'ANY 1412

Normalment, les qüestions matrimonials i els testaments dels comtes-reis eren els actes que influïen en el destí d'un poble. Les successions eren quasibé sempre hereditàries en línia recta. És a dir, de pares a fills. Però, l'any 1410, després de la mort del comte-rei Martí l'Humà, esdevingué un dels fets més incisius de la nostra història catalana, car en deixar d'existir l'esmentat comte-rei sense fer testament, entràrem en un període anomenat "interegne", del que en sortírem mitjançant el "Compromís de Casp".

Un divendres 25 de juliol de 1412, la dinastia catalana es convertia en catalano-aragonesa, segons l'acord del "Compromís de Casp". Ferran d'Antequera fou nomenat el successor.

Un dels pretendents a la successió fou el comte Jaume d'Urgell. El comtat d'Urgell amb la capital a Balaguer, fou l'escenari de la darrera esperança per tal de corregir l'equívoca decisió de Casp. El darrer comte d'Urgell Jaume el Dissortat, reclamà el que creia de justícia just: l'heretatge dinàstic de Catalunya. Com és de suposar hi hagué un enfrontament entre Jaume d'Urgell i el recent anomenat comte-rei Ferran d'Antequera, del qual en resultà la desfeta total del comtat d'Urgell pel que fa als béns materials, i l'empre-

sonament del dissortat comte Jaume i consegüent mort, després d'un llarg captiveri. Jaume d'Urgell el Dissortat, el darrer comte d'Urgell i el darrer home en línia directa de la dinastia catalana, morí l'any 1433, vint-i-un anys després de la seva pèrdua de llibertat, en el castell-presó de Xàtiva.

Les terres lleidatanes i concretament les terres de Balaguer, foren testimoni del fet més trascendental de la història catalana. Catalunya, un llunyà dia d'octubre, exactament el darrer dia del mes de l'any 1412, canvià de destí. Les tan anomenadas i comentadas circumstàncies que afecten la vida d'un poble, per tal de fer i desfer tantes coses, s'acompliren aquell dia. Certament, que el poble senzill, que el poble planer, continuà vivint d'acord amb el seu tarannà habitual i apartat totalment de la política, però la trajectòria del poble en el sentit més ampli de la paraula, en el sentit d'expansió territorial, en el sentit de futura nacionalitat integral, en el sentit de grandesa, quedà truncada en el més pregon del seu ésser decisor. Car, a partir d'ara les decisions d'un poble seran preses pel sobirà, però aquest sobirà serà d'arrels forasteres.

LA DATA DEL 31 D'OCTUBRE DE 1412 I LA SEVA RELACIÓ AMB EL "PARTIT LLEIDATÀ"

La data del 31 d'octubre de 1412, és sens dubte una data important per a Catalunya. En ella es decidiren qüestions que jamai han quedat enterament solucionades. Qüestions soterrades d'un poble afligit perquè perd la brúixola del seu destí. Els del "PARTIT LLEIDATÀ", considerem tan important aquesta data del 31 d'octubre de 1412, que ens hem vist obligats a constituir formalment el nostre partit un dia 31 també d'octubre, però de 1983, en la mateixa ciutat de Balaguer i àdhuc en la Plaça del Mercadal, que amb seguretat fou el marc real allunyat en el temps des de més de cinc centúries, i apropat als nostres dies mitjançant les profundes arrels que allí es plantaren.

En la causa perduda pel darrer comte d'Urgell, no solament es perdé una causa material, sinó que es perdé la possibilitat d'administrar, dirigir i governar tota la causa d'un poble per gent del propi poble. A partir d'aquell moment, els assumptes de govern de casa nostra foren tractats cada dia més i més per persones forasteres que ni la parla del poble entenien.

Els del "PARTIT LLEIDATÀ" som part d'aquelles arrels soterrades a Balaguer. D'elles, del seu esperit, del

que representen per a Catalunya, del que són per la llibertat, ens alimentem per tal d'aflorar i donar el fruit que necessita el nostre poble.

L'experiència a través de la història ens ha demostrat que solament podrem atènyer el nostre desenvolupament ple, si aconseguim administrar les nostres coses amb gent de casa. Perquè la gent de casa coneix els problemes, coneix les persones, parla com elles, coneix les contrades, coneix el cel que l'abriga, coneix amb els ulls clucs la flaire dels prats d'alta muntanya, la flaire dels ametllers florits, la del blat a punt de segar, coneix l'origen dels seus vents, de les seves tempestes..., en una paraula, és senzillament de casa.

El "PARTIT LLEIDATÀ" és un partit polític de casa, és un partit polític independent, independent en el sentit d'independència respecte als altres partits polítics. Del "PARTIT LLEIDATÀ" cal dir que no té voluntat majoritària, perquè evidentment no la pot tenir. Però el seu objectiu és clar i català: defensar les coses de casa nostra amb gent de casa nostra. Sabem molt bé, que malgrat que sembli una tasca senzilla trobarem molts entrebancs, tants entrebancs com la pròpia història de Catalunya ha trobat en el seu llarg recorregut. Mes la nostra intenció queda palesa en dir que treballarem per casa sense cap mena d'ingerència forastera.

Bé, crec que cal que freni pel que fa a aquest tema, perquè de l'ideari polític del "PARTIT LLEIDATÀ" tinc previst parlar-ne en el darrer capítol d'aquest llibre. Perdoneu, però sense adonar-me'n se me n'ha anat la ploma.

TEMPS DIFÍCILS:**LA GUERRA DE SEPARACIÓ**

Retornant al tema històric i a la incidència que aquesta qüestió té sobre les coses lleidatanes, la nova situació de Catalunya després de la desapareguda niçsaga de la casa d'Urgell assolí un caire totalment diferent. Aquest segle XV començat sota el signe d'un canvi dinàstic desfavorable, continua en la figura de Joan II essent un segle conflictiu.

L'anomenada "Guerra de Separació" contra el fill de Ferran d'Antequera, Joan II, caracteritzà el segle XV com un segle de consolidació de la dinastia trastàmara a Catalunya. L'ombra de la qüestió del "Compromís de Casp" i de la dissortada sort del comte Jaume d'Urgell, cobria encara la terra catalana.

Mentre, la ciutat de Lleida fou testimoni de la celebració de Corts l'any 1460, convocades pel comte-rei Joan II. Un fet a remarcar d'aquests Corts, és l'ordre que donà el comte-rei perquè hi assistís el seu fill Carles de Viana.

Sens dubte, aquest fou un dels moments —després d'aquell del "Compromís de Casp"—, més delicat en la història de Catalunya. Catalunya intentà, amb tots els mitjans possibles, fugir d'un sobirà absolutista com Joan II. Primerament, els catalans proclamaren el príncep Carles de Viana

com a primogènit de la Corona, primogenitura que quedà truncada per la mort sobtada del malaurat príncep el mateix any del seu nomenament (l'any 1461). Després, la Generalitat de Catalunya declarava Joan II enemic públic i proclamava comte de Barcelona Enric IV de Castella. Qüestions internacionals obligaren a la renúncia del rei castellà al comtat de Barcelona. Tot seguit, fou proclamat nou comte rei, el nét del dissortat comte d'Urgell, Pere de Portugal. La sort de Pere de Portugal no fou pas bona, car emmalaltí i expirà l'any 1466. I per últim, el fill de Renat d'Anjou, Joan de Calàbria, fou nomenat lloctinent de Catalunya l'any 1466, el qual continuant la trajectòria dels seus precedents en aquesta enredada qüestió, també morí de malaltia un dia de desembre de l'any 1470.

¿Quin fou el paper que representà Lleida, en aquest complex assumpte de refermament de Joan II i de l'intent de separació per part dels catalans?

Si mirem una mica endarrera, quan Ferran d'Antequera va sotmetre Balaguer amb la consegüent desfeta del poderós comtat d'Urgell, donà la ciutat al seu fill Joan, futur comte-rei de la confederació catalano-aragonesa. A causa d'aquesta circumstància les terres catalanes foren envaïdes entrant per Balaguer, ciutat que romania sota la senyoria de Joan II, des del repartiment del comtat d'Urgell.

Des de l'any 1460 fins a l'any 1472, tinguérem un període de lluites constants sota el signe d'intent de separació, que no aconseguírem.

Com és habitual, Lleida fou testimoni de fets trascendents d'aquella època. En la Batalla de Rubinat, Joan II

s'apoderà de Tàrraga (23 de juliol de 1462). La ciutat de Lleida caigué a les seves mans, el dia 6 de juliol de 1464, després de quatre mesos de setge. La ciutat de Cervera capitulà l'any següent.

Com anècdota curiosa de la incidència de Lleida en aquesta qüestió, cal esmentar que fou un lleidatà anomenat Cresques Annabarrí, qui solucionà la ceguera provocada per catarates del comte-rei Joan II, mitjançant una intervenció encertada del metge jueu lleidatà.

La resolució definitiva d'aquesta qüestió, entre Joan II i Catalunya, s'acomplí amb la capitulació de la ciutat de Barcelona assetjada l'octubre de 1471 (setge que durà vuit mesos). D'aquesta manera, doncs, es posà fi al conflicte, amb el resultat del qual s'enfortí i reafermà el comte-rei Joan II, que jurà novament els furs, les llibertats i els privilegis de la ciutat de Barcelona. Jurament que també prestà el príncep primogènit Ferran, futur Ferran el Catòlic.

Mes la flama de l'esperit de llibertat del poble no restava pas encara apagada, car en aquestes terres lleidatanes, concretament en els cims i en les valls dels nostres Pirineus, el comte de Pallars continuava alçat en armes contra Joan II el Sense Fe. Un Joan II que mor d'angoixa entre un poble que no l'estima, amb un Rosselló en mans franceses i un comte de Pallars que no l'acata.

L'EDAT MODERNA

Estem arribant a la fi d'aquest segle XV tan replè d'esdeveniments. Ara sota la idea d'unitat dels reis Catòlics, entrem en una nova circumstància encaminada vers una política on Catalunya poc havia de comptar. Del regnat dels reis Catòlics, cal destacar-ne tres fets rellevants i succeïts el mateix any 1492: l'expulsió dels jueus, la rendició de Granada i el descobriment d'Amèrica. Però, a excepció de l'expulsió dels jueus, que sí que afectà en el desenvolupament del comerç de Catalunya, els altres dos fets restants no tingueren pas massa importància per a nosaltres. Tanmateix, hi hagueren altres fets que sí que tingueren transcendència a Catalunya. L'un, fou la sentència de Guadalupe de l'any 1486, que solucionà el conflicte agrari mitjançant la concessió de llibertat als remences, per tal de possessionar-se dels masos i de transferir-los sense permís de l'amo. I l'altre, un fet de pures arrels lleidatanes, ja que el darrer territori català no sotmès al rei Catòlic —el pirinenc comtat del Pallars comandat per Hug Roger—, fou derrotat per les forces de Ferran el Catòlic l'any 1491. Com he comentat anteriorment, un any després (l'any 1492) amb la conquesta de Granada, es donà fi a la guerra de la Reconquesta començada set segles abans. Llarg període de temps el de quasibé 700 anys d'història, però en l'època de l'Edat Mitjana, tot era llarg, tot era espaiat..., fer una catedral, un castell, organitzar una campanya guerrera, la solució d'un plet...

Durant el transcórrer d'aquest segle, hem vist com al damunt de les nostres terres lleidatanes, el comtat d'Urgell primer i el comtat del Pallars després; han cedit llur personalitat independent davant l'impuls de la nova circumstància política. Tot s'inicià un fatídic dia de l'any 1412 amb el resultat del Compromís de Casp, i s'acabà amb la desfeta del darrer comtat lliure de Catalunya l'any 1491, en restar sotmès definitivament el comtat del Pallars.

Un aspecte curiós a destacar, és la circumstància causal que hi hagué entre els dos comtes lleidatans. Entre Jaume d'Urgell el Dissortat i Hug Roger del Pallars, hi hagué un lligam històric en coincidir la seva mort en el mateix lloc territorial, ja que fou la presó-castell de Xàtiva la que entre les seves pedres fosques i humides parets veié expirar l'alè dels dos valerosos comtes lleidatans. El comte Jaume d'Urgell, morí a Xàtiva l'any 1433, i el comte Hug Roger del Pallars, morí també a Xàtiva l'any 1504. Un espai en el temps de 71 anys separà ambdós fets en un mateix lloc. Fou causalitat? Fou mala intenció? Fou el destí? El cert és que en la presó-castell de Xàtiva, expiraren dos homes lleidatans i catalans, i amb ells expiraren també les possibilitats de construir un poble amb vocació de nació de dret, un poble que gaudia de llibertats, un poble que era l'espill d'exemplaritat democràtica d'aquell temps, un poble que reunia totes les condicions vers un avenir prometedor, un poble, però, al qual les circumstàncies li foren adverses.

A partir d'aquest moment, i en inserir-nos de ple en la nova Edat Moderna, s'anaren configurant nacions potents al voltant nostre. Conseqüentment el vincle històric ens va

dur vers el conjunt dels diferents regnes que s'aglutinaren sota la figura d'un monarca sobirà, amb l'objectiu de l'Imperi de les Espanyes.

A mesura que l'Imperi d'Espanya anà creixent sota el predomini de Castella, aquesta aconseguí tot el poder, i monarques com Carles I, Felip II i Felip III —tots ells de la casa d'Àustria—, decidiren la guerra i la pau de tots els pobles del seu imperi.

En aquest context, Catalunya entrava en un període de decandiment, solament frenat per la resistència a un tipus de política absolutista, unitària i forastera, i per l'esperança d'un avenir millor.

Mes, la pressió absolutista arribà a ser tan forta i insuportable durant el regnat de Felip IV (1621-1665), que Catalunya tota s'alçà contra el rei a l'ensem que ho feia també el regne de Portugal. La Guerra dels Segadors, Corpus de Sang, el Comte Duc d'Olivares, la pèrdua definitiva del Rosselló, el Conflent i el Vallespir, el gran catalanista Pau Claris, la Generalitat de Catalunya en forma de república, el pacte amb la França de Lluís XIII proclamant-lo comte de Barcelona..., marcaren aquesta època atapeïda d'esdeveniments que anaren gestant, a poc a poc, conseqüències encara pitjors per a Catalunya.

Com és habitual en la història de Catalunya, les forces de Felip IV entraren per les terres lleidatanes assetjant Lleida ciutat. La ciutat del Segre estava sota el comandament del francès Lamotte que oferí una forta resistència, però malgrat els intents per part de l'exèrcit francès de trencar el setge, el dia 30 de juliol de 1644, es firmaren les capitu-

Gravat sobre la situació del front de Lleida després dels setges de 1646 i 1647.

lacions en la forma proposada pels paers de la ciutat de Lleida, les quals foren acceptades pel rei Felip IV.

Així, doncs, d'aquesta manera Lleida deia adéu als francesos, i donava l'arribada als castellans de Felip IV, tot continuant el plet iniciat dos-cents cinquanta anys endarrera entre Catalunya i Castella, en el qual la veïna França més que ajudar-nos el que intentava era anexionar-se nous espais territorials.

Durant aquest estira i arronsa en la formació dels futurs estats, perdérem l'altra part dels territoris pirinencs segons el Tractat dels Pirineus de l'any 1665, que passà a formar part de l'estat francès. I en la part de l'Atlàntic, Portugal aconseguí la independència.

Tanmateix, la França no renuncià a les pretensions sobre Catalunya i no va parar fins aconseguir el seu propòsit l'any 1697 durant el regnat de Carles II. Mes, el fet de morir Carles II sense haver tingut fills, fa que sigui el francès Felip V el primer borbó que ocupa el tron d'Espanya, i Catalunya retorna a l'àrea de l'Estat Espanyol.

EL PRIMER BORBÓ. L'ONZE DE SETEMBRE DE 1714

Hem parlat o comentat dels fets succeïts durant aquests dos passats segles, com a fets de la màxima conflictivitat respecte al manteniment de la nostra identitat catalana i les nostres llibertats, però la problemàtica respecte a aquesta qüestió durant aquest segle XVII reemprèn amb més ímpetu encara.

L'anomenada guerra de Successió que començà essent un conflicte internacional entre la casa d'Àustria i la casa de Borbó, acabà convertida en una confrontació directa entre Catalunya i Felip V.

Catalunya fou l'últim membre a sotmetre's a Felip V, després d'Aragó, València i Balears, els quals juntament amb nosaltres defensaren la causa de l'Arxiduc Carles d'Àustria. Malauradament, tots sabem com finalitzà aquest període, car per primera vegada des del nostre inici com a poble diferenciats amb institucions polítiques i jurídiques pròpies, quedàrem reduïts al quasibé res i inclosos dins un sistema absolutista central, fins llavors sense precedents.

La qüestió que inicialment es ventilava, era la d'uns interessos protagonitzats per forces forasteres. D'una banda, hi havia la part defensora de l'Arxiduc Carles d'Àustria, composta per Anglaterra, Holanda, Portugal i Àustria, dins la qual hi érem també els catalans, valencians, aragonesos

i els balears. I de l'altra, hi havia la França i l'Espanya de Felip V.

La ciutat de Lleida fou assetjada una vegada més de les moltes que ho ha estat al llarg de la història, i un dia de setembre de l'any 1707 les forces felipistes amb un exèrcit francès entraren a la ciutat del Segre. Tanmateix, les forces felipistes hagueren de retrocedir ràpidament, a causa de l'empenta de la tropa de l'Arxiduc Carles d'Àustria que avançà fins a Saragossa.

Qüestions internacionals motivaren canvis substancials en ambdues parts contendents, en signar-se el Tractat d'Utrech entre Espanya i Anglaterra. Conseqüència d'aquest fet i de molts altres que coincidiren, motivà que Catalunya quedés desemparada dels seus aliats, i pressionada pel nord per França i pel sud pels exèrcits felipistes.

Parlar d'aquest fet històric d'una forma exhaustiva no és pas l'objectiu primordial d'aquest llibre, mes aquest fet fou tan important per a nosaltres els catalans, que féu canviar radicalment la nostra ja minvada posició de poble pressionat, però independent encara quant a les llibertats, els costums, la parla i el dret.

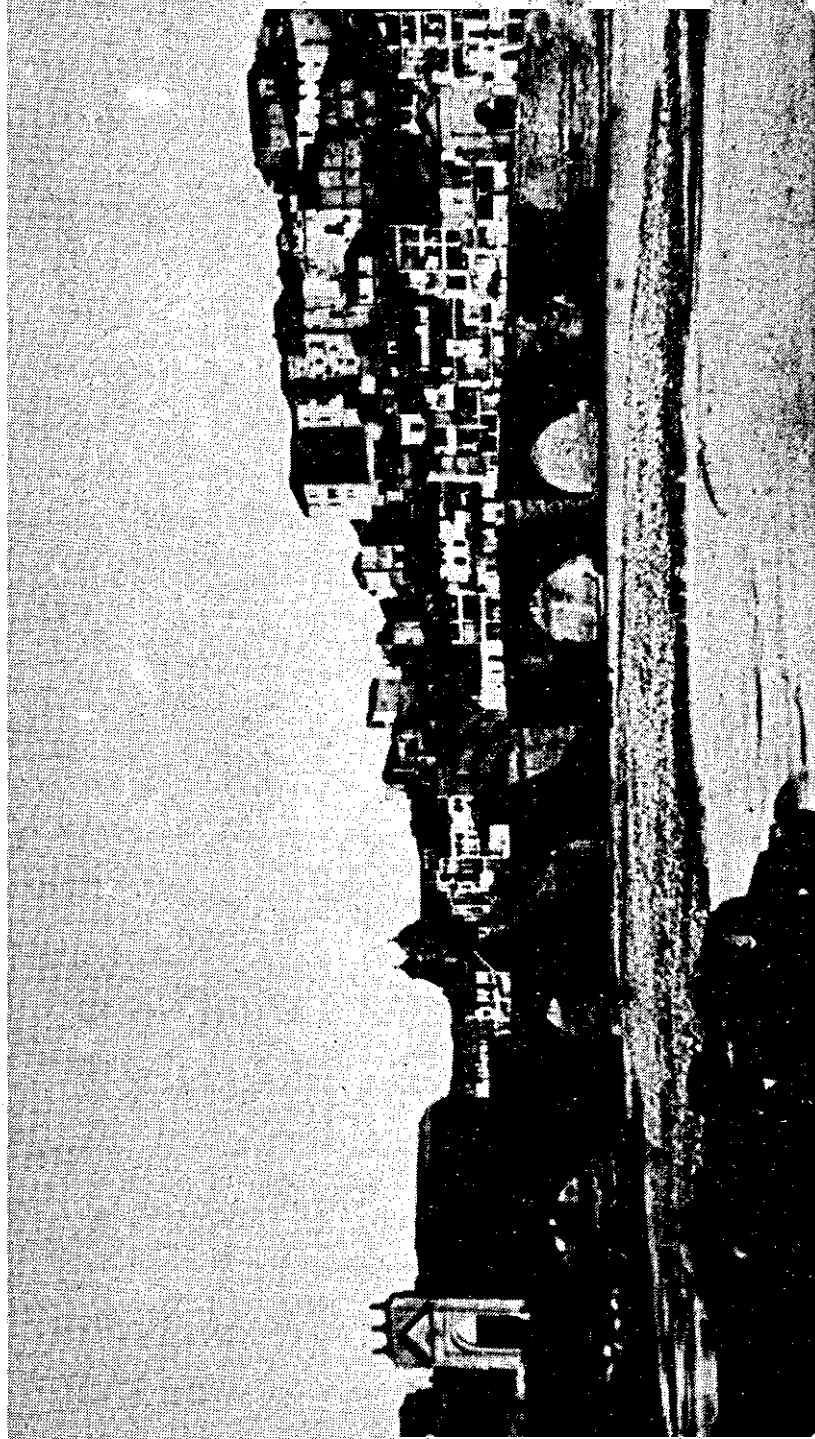
La data de l'onze de setembre de 1714, data de l'entrada de les forces felipistes a Barcelona ciutat, ha quedat immortalitzada entre nosaltres en recordança a l'esperit d'un poble en defensa de les seves llibertats.

Nova administració, gent arribada de fora, noves lleis (Decret de Nova Planta), anaven entrant d'una forma imperativa dins del nostre sistema. El que un dia fou creixença i orgull de poble, s'anava convertint en un decandiment

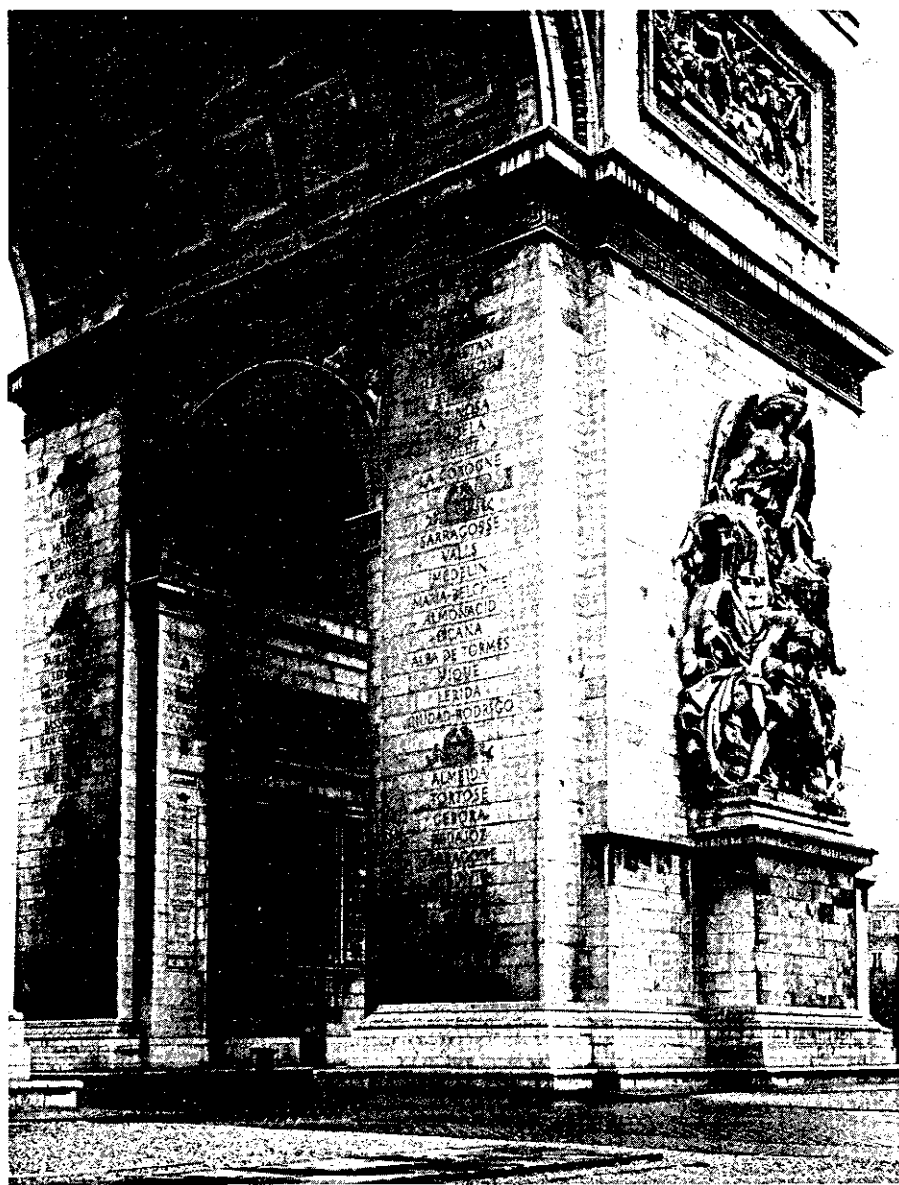
generalitzat en forma de feixuga càrrega, que afectava la més íntima i genuïna essència de l'ésser d'un poble amb identitat pròpia. Però, malgrat tanta dissort i tan de desencís, l'esperit del poble encara que soterrat restava fortament arrelat a la terra.

Un fet curiós a destacar de l'absolutisme de Felip V, és la seva decisió de tancar totes les universitats catalanes, deixant solament la recent edificada Universitat de Cervera, com a únic centre universitari català. Una vegada més les terres de Lleida mitjançant la ciutat de Cervera, foren el centre cultural de Catalunya a l'igual que en aquells llunyans temps de Jaume II de l'any 1300.

Malgrat que la Universitat certerina tenia una clara idea centralitzadora, l'esperit que aflorà d'ella fou realment el contrari del promogut, car de la Universitat de Cervera en sorgí el ferment de la idea nacionalista catalana que esclatà esplendorosament en el període anomenat de la Renaixença. Període on la cultura i les lletres catalanes recobraren tot l'esplendor del passat per tal de projectar-se més rica i més plena que jamai vers el futur.

La foto més antiga del pont vell de Lleida (1852).

L'Arc triomfal de l'Etoile als Champs Elisèes de París,
on poden veure el nom de Lleida.

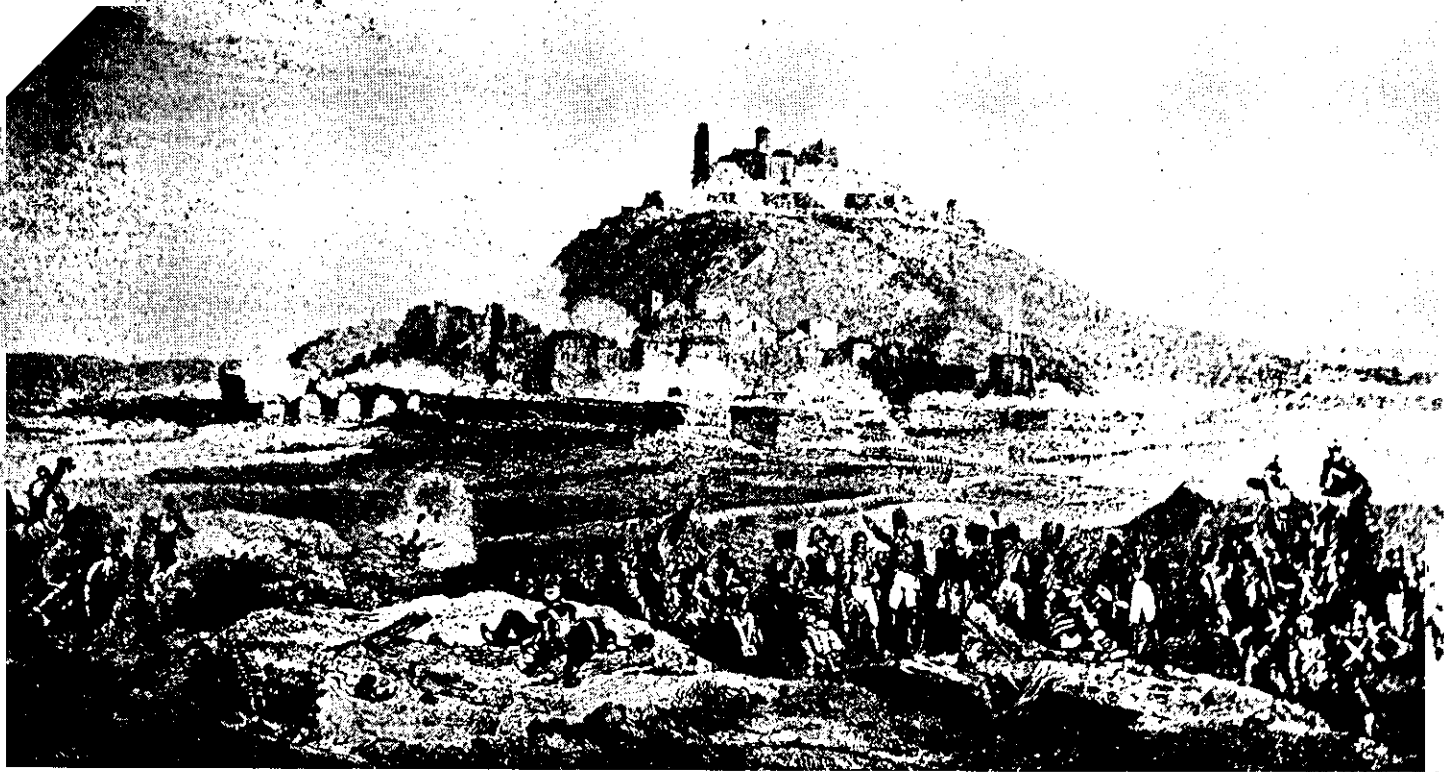
LLEIDA I LA GUERRA DEL FRANCÈS.

Després del període de govern il·lustrat de Carles III, entrem altra volta en un nou segle sota el signe de la guerra. Lleida ciutat tornà a convertir-se en el punt àlgid durant l'inici d'aquest segle XIX, amb motiu de la Guerra del Francès o Guerra de la Independència.

Una vegada més les circumstàncies històriques decidiran respecte al nostre futur, però ara no es tracta de decidir sobre la qüestió del ser o no ser un poble amb la idea d'expansió territorial, com era el cas del principi de l'Edat Mitjana, sinó que ara es tracta —després d'haver passat tantes vicissituds—, de si quedarem inclosos dins de l'àrea castellana o francesa. Els dos estats que havien aconseguit llur reafirmament durant el procés històric.

El dia 2 de maig de l'any 1808 s'encengué la flama de la llibertat de tot una sèrie de pobles, contra l'invasor francès. Lleida ciutat, fou la capdavantera en constituir la primera Junta Catalana.

La Batalla de Lleida. — Si tu viatger visites la ciutat de París, tindràs ocasió de contemplar el magnífic Arc triomfal de "L'Etoile", situat en els "Champs Elysées", on podràs veure i llegir tot una rècula de noms esculpits damunt la

El setge de Lleida, maig 1810.

pedra viva d'aquelles monumentals pilastres. En elles hi són totes les batalles guanyades per l'exèrcit napoleònic a través de les seves campanyes, entre les quals hi podràs observar el nom de Lleida.

La Plana d'Urgell, fou testimoni de la desolació jamai vista damunt d'aquestes terres. L'exèrcit francès després d'haver-se apoderat de la ciutat de Tàrraga, emprengué el camí envers Lleida capital, semblant una onada de malestar general entre la població de les planes.

El dia 7 de maig de 1810, la capital del Segre restà totalment assetjada pels francesos, iniciant-se l'atac amb foc d'artilleria.

El dia 14 els darrers defensors de la ciutat capitularen. La duresa de la batalla queda reflectida d'acord amb les memòries del mariscal Suchet, amb els següents resultats:

— Els bonapartistes s'apoderaren de 133 canons.

— Feren presoners a 6 generals, 15 caps militars, 292 oficials i 6.978 soldats.

Els francesos tingueren 200 morts i 500 ferits.

Segons dades fidedignes, durant el setge hi hagueren milers de ferits, i moriren entre uns 1.200 a 1.500 homes. El saqueig durà fins el dia 15 de maig. D'ell afirma Sir Charles Oman, en la seva obra, *A. History of the Peninsular War*: "fou la major atrocitat perpetrada pels combatents d'Espanya, França i Anglaterra en tota la guerra".

Durant aquest període napoleònic, l'emperador Napoleó intentà anexionar el Principat de Catalunya a França.

Les proclames oficials àdhuc eren fetes bilingües, és a dir, amb llengua francesa i llengua catalana. Malgrat tots els intents per part dels francesos de fer-se mereixedors de la confiança del poble català, no varen aconseguir de cap de les maneres atreure's la simpatia del poble.

EL CONSTITUCIONALISME

En finalitzar la guerra de la Independència, iniciem el constitucionalisme mitjançant la Constitució de Cadis de l'any 1812. Aquest nou assaig en la forma de governar tingué una vigència minsa, car l'absolutisme amb la persona de Ferran VII retornà sempre que fou possible.

L'absolutisme, la idea d'imperi, l'aferrissada religió catòlica, apostòlica i romana, la pèrdua de la major part dels territoris d'ultramar, etc., etc., feren que el decandiment ja iniciat a Catalunya a causa de les circumstàncies històriques esmentades, s'accelerés més encara.

Tot aquest segle XIX, estigué plagat de sagnants esdeveniments motivats per les contínues lluites fratricides de les guerres carlistes. Òbviament, Lleida no restà marginada d'aquest llastimós fet, ja que les controvèrsies entre absolutistes i liberals, a favor de la causa de Carles (germà del rei Ferran VII) i de la reina Isabel II (filla de Ferran VII), regaren amb la preuada sang de germans la nostra terra lleidatana.

La idea catalana de fugir del sistema absolutista de govern per tal d'anar vers un sistema liberal, on ens fossin respectades les llibertats com a poble diferenciats, sorgí altra vegada davant l'oportunitat que la disbauxa que el moment polític oferia. Una vegada més, l'intent de separació de Cata-

lunya de l'àrea de l'Imperi d'Espanya, mitjançant la creació d'una Junta Provisional del Govern de Catalunya, fracassa i és desfeta per Ferran VII, obligant a exiliar nombrosos catalans que creen una Junta General Catalana, al veí país de França.

Certament, que a partir de la Revolució Francesa el món ha emprès un nou camí respecte al sistema de societat. Sota la idea de llibertat, igualtat i fraternitat, recolzada per un nou sistema d'Estat i de govern, on la sobirania nacional primer i popular després, la divisió de poders, el sufragi censual que ha passat a universal, i l'adveniment d'un Estat Democràtic i Social de Dret, ha fet que en poques dècades s'hagi passat d'un món on la majoria de la societat eren vassalls, a un món d'una societat de ciutadans.

Així, doncs, entremig de múltiples tensions l'objectiu de la majoria de la societat estava posat durant aquest tumultuós segle XIX, a aconseguir el títol de ciutadans. Títol que malgrat la seva promulgació, estigué vigent durant breus períodes de temps, en el sentit que no és el mateix ciutadans de dret que ciutadans de dret i de fet.

LA LLUITA PER LES LLIBERTATS

No és pas la meva intenció estendre'm i aprofundir dins la història en general, car l'objecte del present treball és comentar les arrels històriques lleidatanes en relació a la història comuna catalana, però en aquests moments històrics que estem analitzant, Lleida a l'igual que Catalunya tota ja pertany a l'Estat Espanyol, configurat —territorialment parlant—, en províncies.

Parlar doncs, de les guerres carlines (on veritablement Lleida fou una gran protagonista), de l'adveniment de la I República, de la restauració monàrquica, de la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930), de la II República, de la Guerra Civil 1936-1939, de la llarga dictadura del general Franco, de la restauració o instauració monàrquica amb la figura del rei Joan Carles I, de la Llei de la Reforma Política, de la Constitució de 1978, de l'Autonomia de Catalunya de l'any 1979..., seria endinsar-me dins d'uns camps il·limitats on les arrels lleidatanes —històricament parlant s'entén—, han romàs soterrades a l'aguait d'aflorar en el moment que les circumstàncies ho facin possible.

Mes, per no deixar de banda la darrera participació de les terres lleidatanes en les qüestions militars que tant han afectat en la forma política de govern segons siguin uns resultats o bé uns altres, comentaré que l'ofensiva de les tro-

pes anomenades “nacionals” en la darrera confrontació civil de casa nostra, tingueren per escenari les contrades lleidatanes de Balaguer. És curiós que l’ofensiva definitiva vers la victòria sobre les forces anomenades “republicanes” o “roges”, partís del “Front de Balaguer”. Terres de Balaguer foren el testimoni d’excepció d’un llunyà 1412, del qual arrancaren les circumstàncies negatives per al poble català. Terres de Balaguer foren també el testimoni —a les darreries del quasibé tocant 1938—, del final d’una confrontació que donà per resultat el període de manca de llibertat més llarg de la nostra història catalana.

Lleida fou una vegada més en la nostra història, la porta per on entrà vers Catalunya un nou corrent indeturable de forma de govern. La dictadura, l’autoritarisme i tot el que aquest sistema comporta, no va de cap de les maneres d’acord amb el tarannà del poble català. Un poble que necessita la llibertat, un poble que vol la democràcia, un poble que vol respectar i vol ser respectat.

Després de la victòria dels “nacionals” i per llur forma de governar, les llibertats de Catalunya foren trepitjades, l’esperit més sensible del poble fou escarnit i ultratjat. El nou règim no sabia o no volia saber, què s’havia de fer per tal d’aconseguir —després d’una confrontació tan greu com és una guerra civil—, la convivència pacífica entre tots els ciutadans, tots els ciutadans en el sentit més ampli de l’expressió.

Després de la llarga travessia plena de penúries per al poble català, on la seva identitat hagué de subsistir entre la foscuria més intensa, la llum anà retornant a poc a poc

d'acord amb els esdeveniments i circumstàncies històriques, essent definitiu el fet succeït l'any 1975 en el qual desaparegué el Dictador. Ara, s'havia obert la llum de l'avenir democràtic tan desitjat; ara, el poble havia recobrat llur sobirania i a l'ensem llurs llibertats.

Els del "PARTIT LLEIDATÀ" estem arrelats a un passat històric, però som fruit del període democràtic de què gaudim. Sí, gràcies a la democràcia que ha fet possible una Constitució on les llibertats fonamentals de les persones i dels pobles són plenes, els del "PARTIT LLEIDATÀ" estintolats en aquestes llibertats i en les arrels originàries lleidatanes, maldarem per atènyer l'objectiu de ser un partit polític de Lleida per a Lleida, per tal d'acomplir d'una forma acurada el fet de ser fidels guardians de les coses de Lleida, avalats per la nostra condició innata de lleidatans i catalans a la vegada.

Llibertat, respecte entre els pobles, cura en els costums, defensa dels nostres drets, compliment dels nostres deures, estima a la nostra terra, honradesa en la gestió, nitidesa en la informació, ...i tot allò que puguem desenvolupar en pro d'una Lleida amb identitat i força política suficient, per tal de fer-nos sentir en els diferents òrgans de govern, serà un dels objectius entre els molts a assolir.

¡Tot això i molt més serà possible, sempre que els lleidatans vulguem!

TERCERA PART
ELS PERQUÈS DEL "PARTIT LLEIDATÀ"

"Des dels esports de la neu a l'hivern fins a les acampades de l'estiu, des del clima més rigorós i fred al més benigne i suau, des del cel nítid que es pot tocar quasibé amb les mans, als núvols que t'envolten emboirats, des de les aigües fresques i saltarines dels rius incipients a les tranquil·les aigües cristal·lines dels frondosos estanys, dels dels verds i bressats prats a les negres boscúries, des d'un isard que salteja entre les rames a les fruites que afonades dins els rius estan, des de l'harmonia dels verticals rajos de sol entre el cel blau i la llum clara..., tot pregon a les quatre vents que estem davant d'un espectacle meravellós que la natura ens regala. Estem davant d'un dels béns naturals més genuïnament lleidatans: el nostra Pirineu. "Blanc Pirineu"... el mestre cantava. "Hermosa vall", continuava..."

LA JOVENESA DELS PARTITS POLÍTICS

Hem vist en les dues parts anteriorment comentades, com s'ha configurat el nostre espai territorial en forma de províncies, i a grans trets hem vist també la incidència lleidatana dins la història de Catalunya com a poble diferenciat.

Ara per tant, ens endinsarem en els "perquès" d'aquest nou partit polític, anomenat "PARTIT LLEIDATÀ".

És evident, que l'adveniment i l'ús de la forma de manifestació voluntària envers la nostra predilecció política, ha arribat al màxim grau possible mitjançant el dret a votar d'una forma integral. És a dir, gràcies al recent conquerit dret del "sufragi universal", la voluntat del poble intervé directament en la forma de govern elegida.

La història de la consecució d'aquest dret, és una llarga cursa a través de la vida constitucional iniciada l'any 1812. D'una forma gradual, s'ha anat passant de petites conquestes d'acord amb el tipus de constitució (conservadora o progressista), que han transformat l'inicial sufragi censual passant pel sufragi universal masculí i pel sufragi universal integral per als majors de 23 anys durant la II República —solament fa cinquanta anys—, per arribar als nostres dies emparat per la Constitució de 1978, al sufragi universal integral per als majors de 18 anys.

Així, doncs, podem dir que la recent aconseguida llibertat política en sentit integral, té una història molt apropiada a nosaltres. I en conseqüència, els partits polítics que aglutinen i donen suport a la idea de tipus de societat desitjada pel percentatge que en ells confien, tenen també una història molt recent.

Parlant de la curta existència dels Partits Polítics, cal dir per exemple, que el "Partido Socialista Obrero Español" (PSOE) té el seu origen en l'any 1879, i que el "Partido Comunista de España" (PCE) sorgí d'una escisió del Partit Socialista l'any 1921. Això pel que fa als anomenats partits polítics d'esquerra de més implantació a nivell central.

Evidentment, que la vida dels partits té les arrels en l'inici constitucional on moderats i liberals de la Constitució de Cadis de l'any 1812, començaren la separació ideològica en grups socials. Però, la veritable funció dels partits polítics no aparegué fins que el sufragi universal entrà en vigència.

A partir de l'ampliació del dret a votar, surten partits de caire republicà que implanten la I República Espanyola, i que es reafirmen en la II República. Noves formes ideològiques i inquietuds de tipus regionalista, arriben durant aquest període republicà a fer nàixer partits anomenats "nacionalistes", en el sentit de nacionalistes perifèrics, sorgint a primers de segle a Catalunya partits com el de la Lliga Regionalista, Solidaritat Catalana, Esquerra Catalanista, Unió Catalanista... Avui en dia aquests tipus de partits han quedat a Catalunya configurats de la següent manera: Convergència Democràtica de Catalunya (CDC) que abarca l'espai de centre-dreta, Unió Democràtica de Catalunya

(UDC) que se'n va més a la dreta, l'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) que abandera un nostàlgic republicanisme, més una munió de partits polítics extraparlamentaris. Això pel que fa als partits polítics nacionalistes perifèrics.

Els partits polítics nacionalistes centrals —que certament són els més grans—, PSOE, AP, PCE, i que tenen implantació a tot l'Estat sigui directament o mitjançant partits vinculats a ells, com per exemple els socialistes i els comunistes que tenen llurs representacions mitjançant partits nacionalistes perifèrics —Partit Socialista de Catalunya (PSC), Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC)—, ...intenten assolir tot el poder polític sota la idea de “bipolarització” i “alternància”.

No tracto ni pretenc estendre'm sobre la història i la implantació dels Partits Polítics existents, ni de llurs ideologies, ni de si és millor pocs i grans partits o molts i petits partits, sinó que el que vull i pretenc dir-vos, és que si agafem com a referència la història de la vida dels diferents partits polítics existents, el naixement del “PARTIT LLEIDATÀ” amb caire nacionalista perifèric lleidatà, no és el naixement d'un partit nou, ja que en relació amb el temps tots els partits polítics en són de nous. Senzillament podem afirmar, que el “PARTIT LLEIDATÀ” és un partit més.

Mes, el lector que llegeix i s'assabenta del naixement d'un partit nou, amb seguretat que exclama: “No n'hi ha prou encara?” Veritablement, quasibé té tota la raó, car tot un ventall de partits polítics se'ns obre davant nostre, oferint-nos d'esquerra a dreta passant pel malaurat “centre”

(em refereixo al centre-central, que segons els resultats darrers sembla que solament hagi servit per a l'anomenada transició política), tot una rècula d'opcions polítiques dient-nos que cadascuna d'elles és la millor.

Així, doncs, davant de tanta oferta política cal preguntar-nos —perquè el “PARTIT LLEIDATÀ” surt a la llum pública? Òbviament, el “PARTIT LLEIDATÀ” surt a la llum pública, naix a la vida pública, perquè les circumstàncies ho demanen. Més clarament; perquè les circumstàncies de la vida política lleidatana ho fan necessari.

Cal dir referent a aquest punt, que la voluntat del “PARTIT LLEIDATÀ” respecte als corrents nacionalista-central o nacionalista-perifèric serà minoritària. Però que vol, que necessita inserir-se i aferrar-se dins de l'espai polític, per tal de defensar les nostres coses amb plena llibertat de decisió. És a dir, decidir sense obligacions ni decisions imposades d'una forma imperativa des de fora del Partit.

Tornant al tema de les circumstàncies polítiques lleidatanes actuals, podem afirmar que ni Lleida ciutat ni les comarques lleidatanes se senten suficientment identificades amb els principals partits polítics existents, car una de les nombroses proves fefaents és l'anàlisi de la composició política de les llistes electorals de la darrera confrontació municipal. En elles les persones que les componen (a excepció de Lleida ciutat) s'hi presenten majoritàriament com a persones **independents**. Fet que denota, d'una forma evident, la poquíssima implantació dels partits polítics actuals en les bases populars. És a dir, manca absoluta de militància política.

Com a cas extraordinari, cal destacar l'intent en la Comarca pirinenca de la Vall d'Aran, en constituir el "Partit Demòcrata Aranès" i "Unitat Peth Progrés", però malgrat que aconseguiren bons resultats electorals no aconseguiren llur independència, ja que el primer està vinculat a l'àrea de Convergència i l'altre a l'àrea del Partit dels Socialistes de Catalunya. Aquest no creiem que sigui pas el camí; en canvi sí que creiem en la idea.

L'objectiu polític del "PARTIT LLEIDATÀ" és inserir-se d'una forma objectiva en la vida pública lleidatana, i òbviament per a aconseguir-ho necessitem de la col·laboració de tothom qui senti dins seu la flama del sentir nacionalista lleidatà com a fet irrenunciable.

En parlar del fet lleidatà, no volem dir de cap de les maneres que renunciem al fet de Catalunya, ni que donem primacia a l'un o a l'altre fet, ja que considerem que lleidatans i catalans, o catalans i lleidatans formen un sol cos inseparable.

El que sí que volem significar, és que les qüestions que pertanyen íntegrament a la política lleidatana, han o haurien que ser acurades, creades, defensades, modificades, vetllades..., per dones i homes de casa nostra lliures d'interferències centralistes que emanin de Madrid o de Barcelona.

Veritablement, immersos com estem en un Estat Democràtic i Social de Dret, totes i cadascuna de les nacionalitats que componen l'Estat de les Autonomies, i dins d'elles cada municipi per insignificant que sigui respecte al seu nombre d'habitants, gaudeix d'igualtat de tractes per part de l'òrgan o de la persona encarregada d'administrar el po-

der polític. Però, dissortadament la igualtat pot estar dividida entre la igualtat d'atencions i la igualtat d'accions. La igualtat d'accions no sempre és administrada de la mateixa manera pel poder polític, perquè el poder polític que s'osamenta precisament gràcies als tan necessaris vots, no té la possibilitat equànime de distribuir-lo amb igualtat, per la senzilla raó de la formació de pressions polítiques per part dels partits polítics que tenen incidència imperativa sobre ell. És a dir, la pressió política obliga a decantar les accions públiques en favor de les zones o municipis on més clientela política tinguin o pensin aconseguir.

Aquest és precisament un dels temes que més preocupa al "PARTIT LLEIDATÀ", car políticament parlant tenen més força davant l'administració pública municipis com L'Hospitalet de Llobregat o Santa Coloma de Gramenet (poblacions enganxades a les falques de Barcelona), que tota la força de la província de Lleida en pes. La raó és evident: el que compta són els vots, i n'hi ha més en una població com les esmentades que en tota la nostra província.

D'aquesta manera doncs, com que políticament parlant el que compta en una democràcia per tal d'atènyer el poder són els vots, les circumscripcions com la de Lleida estan en inferioritat política. Primerament perquè la nostra representació en les màximes institucions governamentals tant en l'àmbit estatal com autonòmic, és poca. I a més a més de ser poca, la poca que tenim està controlada per partits polítics de caràcter centralista.

Si més no, de perquè del perquè del "PARTIT LLEIDATÀ" en podem enumerar tot una rècula.

L'ESPAI TERRITORIAL I ELS SEUS HABITANTS

Per començar, iniciaré aquest extens tema dels “perquè” parlant de l'espai territorial. Com tots sabeu la nostra província lleidatana és la de més gran extensió territorial d'entre les províncies catalanes. La base territorial de les províncies és la següent:

— Lleida . . .	12.150	quilòmetres	quadrats.
— Barcelona.	7.733	”	”
— Tarragona	6.282	”	”
— Girona . . .	5.886	”	”

A la vista de l'extensió territorial de cadascuna de les províncies catalanes, podreu observar que Lleida és la més extensa amb la diferència d'un bon tros. Diferència que s'augmentaria més encara si durant el procés històric que hem analitzat en la part de la divisió territorial, no ens haguessin separat la Ribagorça, la Llitera i el Baix Cinca. Mes, malgrat la separació d'una bona part del nostre territori originari, cal tenir en compte que en ell es parla la llengua catalana. Tal circumstància fa que si considerem Lleida tal com és avui —territorialment parlant, s'entén—, més els territoris avui aragonesos de parla catalana, som un espai territorial de parla catalana quasibé tan extens com la resta de les tres províncies catalanes.

Però, què succeeix? Senzillament, que malgrat que és la més extensa, és també la menys poblada.

Com que el tema que ens ocupa és eminentment polític, prendré com a referència la quantitat d'electors de què disposaven les províncies catalanes, en les passades eleccions al Parlament de Catalunya del dia 20 de març de 1980. La distribució era la següent:

— Barcelona.	3.402.955 d'electors.
— Tarragona	379.450 "
— Girona . . .	340.773 "
— Lleida . . .	268.039 "

Davant l'anàlisi d'aquestes xifres podem comprendre molt bé la supremacia de la circumscripció de Barcelona vers les altres circumscripcions, i sobretot vers la de Lleida, que n'és la més minsa de totes. Solament 268.039 electors contra els 3.402.955 d'electors de Barcelona.

Aquest és d'una forma sintetitzada l'aspecte general d'un problema de distribució demogràfica, que afecta no solament l'equilibri social sinó també l'equilibri polític. Evidentment la distribució d'escons en el Parlament de Catalunya no s'hauria d'efectuar en base exclusiva als habitants de cada circumscripció, sinó que seria necessari la incorporació de nous factors per tal de distribuir millor el poder polític.

LA NOSTRA XARXA DE COMUNICACIONS

Després de comprovar que la nostra província és la que té més espai territorial, ens endinsarem en un altre tema polèmic com és el de la xarxa viària. Essent la nostra província la més extensa, és també la menys assistida pel que fa a carreteres, autopistes, ferrocarrils i aeroports.

Referent a les comunicacions per carretera, solament gaudim d'un petit tret d'autopista que passa per la despolmada comarca de Les Garrigues, frega Lleida capital i se'n va cap a l'Aragó. La Carretera Nacional II, també és una via de bon transitar per la zona sud de la província, encara que és un tret de pocs quilòmetres, ja que solament creua el sud direcció Madrid-Barcelona. I parlar de la resta de les vies vers les altres direccions, requeriria un treball molt detallat i conscient, car disposem d'una xarxa viària de les més llastimoses del món.

Mes, com que el tema s'ho porta, no puc deixar de fer comentaris respecte al projectat Eix Transversal de Catalunya. No crec de cap de les maneres que el projectat Eix hagi de passar pel lloc que sembla que s'ha previst, car és evident que construir una via paral·lela a la Nacional II fins a Cervera i continuar-la paral·lelament amb la Nacional 141 (Cervera-Manresa), a més de doblar un servei i produir unes quantioses despeses, passaria —sobretot en el primer tram

(Nacional II)—, pels terrenys de més vàlua i difícils de traspassar com són els del Segrià i els del Pla d'Urgell.

Considero que pel que fa a aquest projecte de l'Eix Transversal de Catalunya —en el supòsit que no sigui una qüestió hipotètica o política de cara als programes electorals—, hauria de contemplar el que el seu propi nom indica, és a dir, l'Eix Transversal hauria d'acomplir la doble missió de ser una via ràpida a través de Catalunya i equilibrar les vies del sud amb les vies del nord de la província, Per la qual cosa, crec que hauria de passar entre la Nacional II i el també projectat Eix Pirinenc que aniria de Pont de Suert a Puigcerdà.

Tanmateix, el que sí que urgeix és potenciar la Nacional II mitjançant l'ampliació almenys d'un carril en tot el seu traçat per la província. Aquesta sí que és una acció a realitzar ja!

Sobre el tema de xarxa de carreteres, caldria fer una nova planificació a nivell provincial que evités d'una vegada i per sempre els problemes que comporta a qualsevol persona que desitgi traslladar-se per carretera envers zones tan importants com és el Principat d'Andorra, la Vall Ferrera en el Pallars Sobirà o arribar-se a la frondosa Vall d'Aran, sense necessitat d'aventurar-se en una odissea.

Entre els nombrosos perquès del "PARTIT LLEIDATÀ", l'atenció constant al tema de carreteres serà un dels objectius prioritaris, car el considerem vital per al desenvolupament equilibrat de les nostres comarques.

Continuant amb el tema de la xarxa de comunicacions, m'endinsaré una mica en la xarxa del ferrocarril. Si en car-

reteres som la província més abandonada de Catalunya, en ferrocarrils estem dins la penúria més fosca jamai somniada en les darreries del segle XX. Fins encara no fa pas massa temps, es podia contemplar l'espectacle d'unes màquines traient fum negre per les seves rovellades xemeneies. Avui dia s'ha modernitzat una mica la tracció, gràcies a l'aplicació de l'energia elèctrica, però el servei, la via senzilla (no hi ha dobles vies) i tot una rècula de detalls en la xarxa ferroviària, la fan d'allò més anacrònica.

Gaudim de comunicació fèrria vers la zona d'Osca, vers Saragossa, vers Tarragona-Barcelona i Barcelona per Cervera, i també gaudim vers el Pirineu d'una via direcció a La Pobla de Segur.

No cal pas tornar a repetir que tenim deficiències considerables pel que fa a la qualitat i a la quantitat, però cal posar el crit al cel quan llegim en els informatius provincials, que podria cloure's la via de La Pobla de Segur. Estem davant d'una via de poc moviment comercial, a causa de la manca de foment per part de tothom i a la no finalització del projecte. Aquesta línia fou concebuda, inicialment, per enllaçar per ferrocarril la veïna França i descongestionar a l'ensem l'única sortida ferroviària de Catalunya en direcció al país veí per Port Bou (Girona). Aquesta via fèrria es deturà a La Pobla de Segur, quan la seva vitalitat restaria granment activada si es perllongués fins al seu destí inicialment projectat, passant per la llunyana i avorada Vall d'Aran per arribar a la ciutat francesa de Saint Giron.

Podem afirmar rotundament, que la realització d'aquest projecte ferroviari no aconpleix, és a totes totes,

vital per al desenvolupament gradual de la Lleida plana i de la Lleida muntanyenca. Per una banda, si es perllongués aquesta via fèrria fins al sud de França —passant per la Vall d'Aran—, capitalitzaríem a més de l'activitat comercial normal l'activitat turística de tan riques zones, mitjançant un "tren-blanc", de la mateixa manera que ho fan a Barcelona amb el "Barcelona-Núria".

Aquest "tren-blanc" que a l'estiu podria convertir-se en "tren-especial", posaria a l'abast del públic en general les nostres meravelloses valls pirinenques, que romanen normalment desconegudes pels motius sobradament coneguts, com són: difícils accessos per carretera, quasibé nul·la o parcial comunicació per ferrocarril (solament arriba fins a La Pobla de Segur), poca comunicació aèria, ja que solament pot comunicar-se amb l'aeroport de La Seu d'Urgell situat a la part oriental del nostre Pirineu.

Continuant sobre el tema de la via fèrria fins la França, en el supòsit d'aconseguir fer realitat aquest projecte gaudiríem d'una via descongestionadora de l'única via existent, i ens oferiria tot una gamma de possibilitats noves per tal de poder enviar els nostres productes i en gran mesura els "horti-fruïters" amb condicions adequades (vagons climatitzats, aïllats...), vers l'Europa consumista.

És evident, que el grau de desenvolupament d'un poble està en relació directa amb les vies de comunicació de què disposa. I és ben palpable també que Lleida està marginada respecte aquesta qüestió, essent una realitat que hipoteca el nostre desenvolupament actual i futur, que solament podrem treure'ns del damunt si actuem urgentment i ràpidament.

El "PARTIT LLEIDATÀ", partit polític de caire independent respecte a la resta dels diversos partits polítics existents tant a nivell central com a nivell perifèric, reitera una vegada més la seva voluntat de lluitar per la consecució de la xarxa de comunicació més idònia en la nostra província. Reitera una vegada més, la seva voluntat d'atansar el *progrés o llurs possibilitats a totes les contrades de cadascuna* de les nostres comarques. Hem de tenir en compte, que la lluita d'avui està plantejada contra el temps, i no podem permetre —podent solucionar-se—, que costi més temps anar de Lleida ciutat fins a la vall aranesa, que atravesar l'oceà Atlàntic amb un aeroplà supersònic.

Parlant del tema de la comunicació aèria, és totalment incomprensible l'abandó de l'aeròdrom d'Alfés, que toca a Lleida ciutat. Certament, cal considerar que les nostres necessitats pel que fa al tema aeri no són pas massa grans, però adequar una petita o gran pista per aterrar a Alfés, seria un signe de l'avenç d'una societat que es vanaglòria de pertànyer a un sistema tecnològic modern.

Immergits dins d'aquesta època que podríem anomenar, l'època de la lluita contra el temps, els lleidatans no disposem del quelcom necessari per tal d'igualar-nos amb les zones desenvolupades de la pròpia Catalunya. Els lleidatans (dels de La Seu d'Urgell ja en parlaré), no disposem de cap lloc en condicions i conseqüentment de cap vol aeri vers cap centre urbà d'importància, però el més trist del cas, és que no disposem ni d'una senzilla pista d'aterrar per a un simple aeri-taxi. Bé, el que comento no és pas del tot veritat, car disposem en la muntanya de l'aeroport de La Seu d'Urgell. Mes, aquest aeroport no està ubicat en el centre

urbà de la província, per la qual cosa el seu funcionament aconsegueix un tipus de tasca més aviat turística amb l'objecte de connectar Barcelona-Andorra-Palma de Mallorca. Malgrat tot, benvingut sigui!

He parlat fins aquí de la xarxa de comunicacions en totes les seves modalitats, i de l'anàlisi conseqüent de l'exposat, podem afirmar que els lleidatans no gaudim de les mateixes condicions que la resta de les províncies catalanes, en el sentit negatiu de l'expressió, car ens manquen moltes coses.

Les comarques lleidatanes estan faltades de bones comunicacions, tant a nivell de traçat, com de pis, com d'amplària, com de quantitat. Les nostres comarques necessiten urgentment uns bons accesos a les vies fèrries, les quals han de ser modernitzades d'acord amb les circumstàncies del temps en què vivim. Per exemple: França amb les seves vies ràpides París-Lió a alta velocitat, o més trens de veïnatge, etc., etc. I no cal pas dir, que falta urgentment l'habilitació d'una pista d'aterrar en l'aeroport d'Alfés al voltant de Lleida capital, si és que volem accomplir els mínims de seguretat ciutadana sota la premissa del fet que la vida de les persones és el tresor més preuat de tots els que gaudim. I en aquest cas hem refereixo exclusivament a la urgència del trasllat sanitari d'una persona, i també a una urgència d'ajut col·lectiu en un determinat cas de catàstrofe.

Políticament parlant, és obvi que totes les forces polítiques ofereixin solucions i prometin d'allò més. —Però, ¿hi ha alguna força política lleidatana, que sigui lleidatana en el sentit més pur de la paraula? Existeix alguna força

política amb caràcter lleidatà independent?—. Aquest és lleidatans, l'espai polític que els del "PARTIT LLEIDATÀ" esperem omplir. Aquesta serà la nostra única ideologia: estar al servei de Lleida, vetllar les coses de Lleida, viure les inquietuds lleidatanes, i en gran mesura cercar solucions per als nostres problemes lleidatans.

Sabem molt bé que algú o alguns grups de persones ens titllaran de somniadors, tot dient que el "PARTIT LLEIDATÀ" neix amb voluntat política minoritària, en un moment que tot indica que les forces polítiques tendeixen cap a la "bipolarització". Tanmateix, hem de manifestar que nosaltres en som conscients, d'aquest fet, essent precisament aquest mateix fet un dels principals motius que ens han impulsat a constituir el "PARTIT LLEIDATÀ". Nosaltres naixem com un partit polític amb voluntat minoritària, però estem convençuts que malgrat la nostra petitesa ens farem grans i forts, si aconseguim inserir-nos en les institucions político-administratives en tots els seus nivells.

—Quí ha de defensar les nostres coses? Gent forastera?

—¿Gent que solament ve a casa nostra durant els breus dies de campanya electoral?

—¿Gent que encara que d'arrels lleidatanes està vinculada o pertany a grans partits polítics, sotmesa a la disciplina del mandat imperatiu?

No, aquest no és pas de cap de les maneres el camí que als lleidatans, lleidatans ens convé. A nosaltres ens convé gent de la nostra terra, gent que identifiqui a ulls clucs

la flaire dels nostres camps, gent que hi treballi, gent que hi dormi i que àdhuc hi descansi en la seva hora darrera. Gent que senti un quelcom que se'ls esqueixa a dins d'ells, quan alguna cosa afecti en sentit negatiu els interessos de Lleida i dels lleidatans. Gent que políticament parlant gaudeixi de llibertat a l'hora de decidir.

Nosaltres pretenem, intentarem, ens esforçarem i amb l'ajut de tots aconseguirem, ser una força política lleidatana independent. Tindrem més o menys poder polític segons siguin els nostres resultats, i a la incidència que puguem tenir respecte a les composicions dels futurs governs, tant a nivell estatal com a nivell autonòmic, així com a les Diputacions i als municipis.

El percentatge del nostre poder polític, estarà d'acord amb la confiança que vosaltres lleidatans ens vulgueu concedir. Però, sigui quin sigui el percentatge obtingut, la nostra força política serà la nostra força. Serà la força de la nostra terra. Serà la única força independent que ens defensarà "lo nostre". I aplico en aquest moment el nostre "lo" —encara que gramàticament no sigui pas massa ortodox—, perquè nosaltres representem tot **LO LLEIDATÀ!**

REGULACIÓ I DEFENSA DE LES NOSTRES AIGÜES

- a) Noguera Ribagorçana.
- b) Noguera Pallaresa.
- c) Riu Segre.

Retornant al tema central d'aquesta part dels "perquès del Partit Lleidatà", en destacaré un altre de molt significatiu: la regulació i defensa de les nostres aigües.

És el nostre deure de lleidatans, la regulació de les aigües dels nostres rius. No solament perquè l'aigua és un bé natural que ens enriqueix, sinó també perquè en ser l'aigua un preuat tresor, algú podria caure a la temptació de robar-nos-la. I ho dic així de cruament, perquè l'aigua dels nostres rius és sagrada i ha de servir íntegrament per a cobrir les necessitats de Lleida i dels lleidatans. Que quedi ben clar! Les aigües de Lleida són única i exclusivament per a Lleida!

La qüestió de les aigües sempre ha estat un tema polèmic en grau superlatiu. Recordo molt bé les nombroses controvèrsies i els incomptables plets originats pels drets concessionaris de l'aprofitament de l'aigua del riu Corb, per tal de moldre blat. I parlo del riu Corb, perquè l'aprofitament de les seves aigües fins arribar a les primeries del nostre segle, era destinat als anomenats "molins" i no com ara que són destinades majoritàriament per a regar la terra.

Antigament, les aigües pertanyien a l'ensem que les persones, animals i béns al Senyor feudal del lloc per on circulaven, el qual donava unes concessions als seus súbdits. És curiós d'examinar els encapçalaments dels plets originats per la qüestió d'aigües dels "molins" per a fer farina en el cabdal del riu Corb. Em refereixo a aquest riu, perquè els meus avantpassats per línia materna disposaven d'un d'aquests molins fariners, la documentació del qual a arribat a les meves mans. Transcrib literalment un d'aquells encapçalaments, per tal de donar una idea de la influència medieval en la qüestió d'aigües: "José Xinxó Procurador del Excelentísimo Señor Marqués de Astorga, Conde de Altamira, y Duque de Sesa, en autos a la pieza número 103 con Domingo Mozer que lo es de Dn. José Huguet y Foguet, sobre establecimiento de aguas del Rio Corb, presento testimonio en debida forma al privilegio concedido por el Señor Rey Don Pedro en cuatro a las calendas de Marzo de mil trescientos cuarenta y dos a Don Raymundo de Anglesola Señor de la Baronía de Bellpuig, confirmado por el Señor Don Carlos el Emperador en Toledo a 14 de Octubre de 1525". Aquest document, amb data del 3 d'agost de 1831 reflecteix els orígens dels drets a les aigües i llur importància.

Avui com abans, les aigües pertanyen al sobirà, però a diferència de llavors el sobirà ara és el poble. Cal doncs defensar-les com un bé natural comunitari, respectar el seu curs i regular-lo si cal. En parlar de la regulació, em refereixo a una regulació que sigui profitosa per les zones que la tècnica i l'enginyeria consideri adients.

La província de Lleida és sens dubte la més privilegiada d'entre les quatre províncies catalanes, pel que fa a aquest bé natural anomenat **aigua**. Un bé, que cal vetllar-lo, car la majoria dels pronosticadors de l'avenir li auguren uns presagis no gens esperançadors, en dir que escassejarà a curt termini.

El naixement i la reserva d'aquest bé, el tenim en les altes muntanyes pirinenques on la pluja i la neu cauen constantment. L'acumulació de la blanca neu durant l'hivern, fa possible que es desfaci durant el temps de bonança per tal de devallar en forma líquida i suau vers les nostres terres planes. A excepció del Riu Garona, que es decanta pel vessant atlàntic passejant-se abans per la frondosa Vall d'Aran, tots els altres rius que naixen al Pirineu agafen el vessant mediterrani.

El nostre riu més cabdalós és el Segre, acompanyat per dos dels seus grans afluents: el Noguera Pallaresa i el Noguera Ribagorçana.

El riu Segre i els seus més importants afluents, els Nogueres, són els rius que ens alimenten d'una forma generosa i desinteressada en tots els camps d'aprofitament d'aigua que som capaços de regular.

La regulació i llur aprofitament de les aigües dels rius, podem considerar que té dues vessants importants. L'una és l'aprofitament de la força de l'aigua per tal de produir energia elèctrica; i l'altra, la canalització d'aquesta aigua per tal de regar les assedegades terres de les planes.

Ambdós aprofitaments són veritablement necessaris, si és que volem atènyer el grau de desenvolupament màxim

permès. Però, és evident que per aconseguir aquest objectiu, cal posar l'èmfasi en la regulació integral dels nostres rius.

Com és avui en dia l'aprofitament dels nostres rius?

Per tal de respondre a aquesta qüestió, intentaré de fer una breu exposició de cadascun d'ells.

a) NOGUERA RIBAGORÇANA. — Davallant des de l'Anet i la Maladeta en l'Alta Ribagorça, i dels nombrosos estanys dels Pallars, comencen a transcórrer les aigües cristal·lines d'aquest riu anomenat Noguera Ribagorçana.

Llur regulació està integrada per una sèrie d'embassaments, que tal com he comentat anteriorment produeixen energia elèctrica i possibiliten l'arrancada d'uns canals des d'una cota elevada i ben subministrada, per tal de regar les terres baixes.

El Noguera Ribagorçana està regulat pels següents pantans:

- Pantà d'Escales.
- Pantà de Canelles.
- Pantà de Santa Anna.

b) NOGUERA PALLARESA. — Arrancant des de la Pica d'Estats en la Vall Ferrera en la comarca del Pallars Sobirà, comencen a davallar les aigües d'aquest Noguera Pallaresa, essent regulat mitjançant embassaments i amb el mateix objectiu que he comentat del seu germà.

La seva regulació està composta pels següents pantans:

- Pantà de Talarn.
- Pantà de Tarradets.
- Pantà de Camarasa.

c) **RIU SEGRE.** — Des de la Cerdanya vers l'Alt Urgell comença a desfil·lar el Riu Segre, que durant el seu transcórrer va rebent els seus afluents. Però abans d'engrandir-se amb les aigües dels comentats Nogueres inicia la seva regulació mitjançant el

- Pantà d'Oliana.

Ara, i després d'ajuntar-se-li les aigües del Noguera Pallaresa i una mica més avall de Camarasa, hi té l'aprofitament mitjançant el següent embassament:

- Pantà de Sant Llorenç de Montgai.

I ja després d'haver travessat la ciutat de Lleida, i abans de desembocar al Riu Ebre a Mequinensa, hi té el següent embassament:

- Pantà d'Utxesa.

Embassaments que regulen les aigües dels nostres rius, i donen mitjançant la tècnica hidràulica milions de quilovats hora, i que alimenten centenars de quilòmetres de canals que condueixen l'aigua a les terres baixes, fent possible la producció d'una riquesa immensurable. D'una banda produeixen energia, i de l'altra ofereixen l'aigua a unes terres que en regar-se es converteixen en meravellosos paradisos.

El Canal d'Aragó i Catalunya i el Canal de Pinyana reguen la part occidental de les nostres terres baixes lleidatanes. I el Canal d'Urgell amb el seu Auxiliar, reguen les terres planes de la Ribera del Sió, del Segrià, de la Noguera, de l'Urgell i de les Garrigues.

Ni per un sol moment cal dubtar que l'aigua porta riquesa. Els que a causa de les circumstàncies ens trobem sortosament inclosos dins d'una àrea on l'aigua hi és amb abundància, ho sabem perfectament, com també ho saben els qui viuen en zones on ella manca. Cal doncs, esforçar-nos tots per tal de regular-la d'una forma justa, per tal d'aconseguir l'equilibri en el repartiment d'una riquesa tan important.

Estem davant del polèmic tema de la regulació integral del riu Segre, i dins d'ella, en el projectat i conflictiu Pantà de Rialb.

—Pantà de Rialb sí, o Pantà de Rialb no?

—És o no és necessari?

—És o no és el lloc adequat?

Preguntes com aquestes i moltes més afloren als nostres llavis, quan parlem de la regulació de les aigües d'aquest riu. I els partits polítics en fan de l'esmentada qüestió un tema d'actualitat candent.

Cal doncs, que ens manifestem sobre aquest tema tan relliscadís: Els del "PARTIT LLEIDATÀ", seguint les directrius del nostre ideari concret sobre les coses de Lleida, ens declarem defensors aferrissats de la total regulació dels nostres rius i en gran mesura la del riu Segre.

Per tal de regular el Segre, fa falta construir-hi nous pantans situats més amunt i més avall del Pantà d'Oliana. ¿Quin ha de ser el lloc del seu emplaçament? Evidentment aquesta és una qüestió purament tècnica, car la decisió requereix un estudi previ i fonamentat que solament està a l'abast dels equips d'enginyeria.

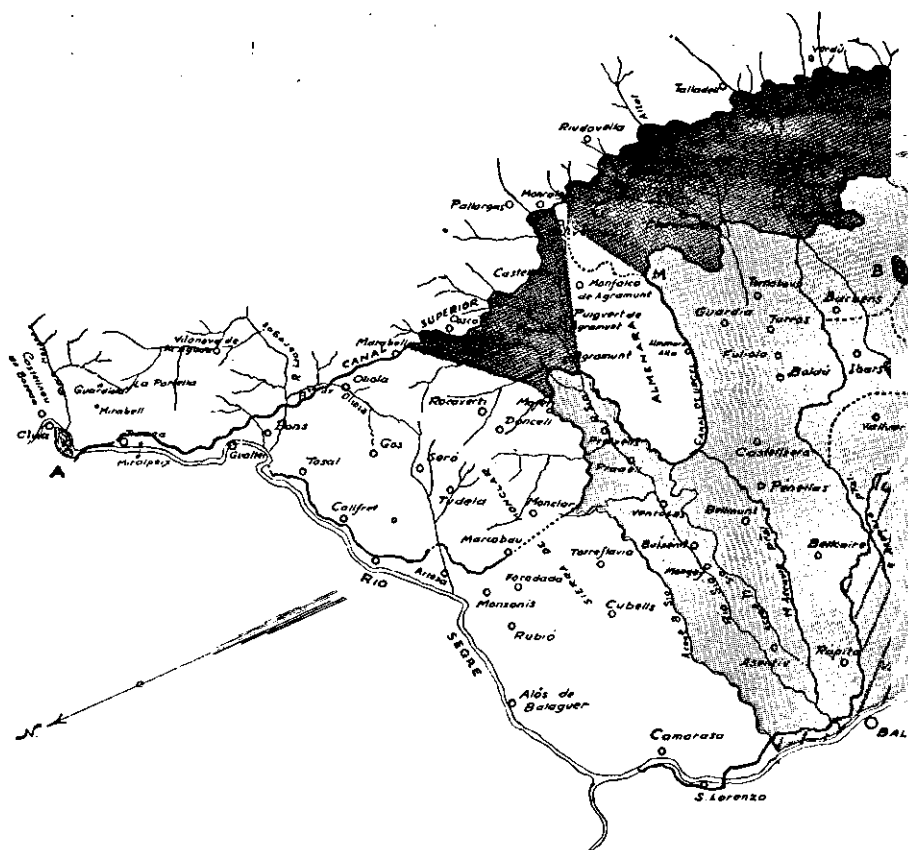
Així, doncs, si els tècnics després de realitzar els estudis pertinents han decidit que el lloc adequat és Rialb, sembla que el millor que es podria fer és no discutir tant sobre el tema i buscar l'aplicació adient al projecte aprovat.

De la ràpida regulació del riu Segre depèn, garantir la concessió al Canal d'Urgell i al seu Auxiliar, així con la construcció i la seva corresponent dotació d'aigua al futur canal Segarra-Garrigues.

Hem arribat a l'hora en què actuar substitueixi a parlar, i on l'acció sigui immediata. Com he comentat anteriorment, no crec que la nostra acció hagi d'estar encaminada a discutir si el lloc on s'ha projectat el pantà (Rialb), és l'idoni o no, perquè repeteixo que aquesta és una qüestió purament tècnica.

D'entre la documentació que he anat recollint durant el decurs del temps, del no construït canal Segarra-Garrigues, dispo disposo precisament d'un estudi amb data de l'any 1927 on partint de Clua començava a transcórrer el tan esperat, pregonat i no realitzat Canal Segarra-Garrigues.

Deixant de banda el lloc de la construcció de l'embarcament, un dels altres problemes que d'ell deriven és la

concessió dels metres cúbics corresponents per cada Canal i la prelació d'aquestes concessions. Hem de tenir en compte que el Canal d'Urgell va posar-se en funcionament l'any 1862, i que té sens cap mena de dubte tant de dret com de fet la primacia del seu subministrament d'aigua. Aquí entrem en la qüestió on els pagesos de l'Urgell, miren amb cert recel una possible minva en el subministre d'aigua concedit, motivat per circumstàncies adverses.

És evident, que s'ha de garantir el cabdal concedit al Canal d'Urgell, mitjançant un reglament i un programa ben elaborat on per exemple en el cas d'arribar el nivell de l'aigua dels pantans (Oliana, Rialb) a un punt on la quantitat embassada sigui la de la quantitat mínima garantitzadora pel Canal d'Urgell, no es pogués donar aigua a ningú més.

Però aquesta no és la qüestió, car hem de suposar que si els anys van normals (climatològicament parlant s'entén), una vegada regulat el riu Segre íntegrament, es podria subministrar l'aigua corresponent als dos canals, en el sentit que no es tracta de despullar un sant, sinó que del que es tracta és de vestir-ne dos.

De la riquesa que ha produït i que produeix l'aigua del Canal d'Urgell i el Canal Auxiliar d'Urgell, és de tothom coneguda i el que representaria poder dur a terme la construcció del Canal Segarra-Garrigues, és de tothom imaginable, ja que nombrosos pobles i extenses superfícies canviarien llur fesomia.

Segons la Comunitat de Regants Expectant del Canal Segarra-Garrigues amb seu a Sant Martí de Maldà, passo tot seguit la relació de les cotes d'entrada i sortida que figura

en l'avantprojecte del Canal Segarra-Garrigues, per tal de que pugueu fer-vos una idea clara de la importància d'aquest projecte de rec.

<i>TERME MUNICIPAL</i>	<i>Cota Entrada</i>	<i>Cota Sortida</i>	<i>Superfície</i>
Ponts.....	418	415	484
Oliola	415	408	2.484
Cabanabona.....	408	408	148
Torrefeta.....	408	407	332
Pallargues	407	403	1.680
Tàrrega	403	394	3.165
Verdú	394	390	888
Sant Martí de Maldà	390	388	1.288
Maldà	388	383	168
Arbeca.....	383	380	3.010
La Floresta	380	379	284
Preixana	390	390	1.800
Les Borges Blanques	379	374	1.918
Juneda.....	374	372	520
Castelldans	372	294	2.448
Aspa	294	292	864
Alfès	292	288	2.522
Alcano.....	288	266	1.300
Torrebeßes	266	259	147
Sarroca	259	248	2.040
Llardecans.....	235	230	204
Aitona.....	248	224	2.329
Serós.....	224	210	1.532
La Granja d'Escarp	210	—	892
Vilanova de l'Aguda	414	409	902
Sanaüja	409	405	692

<i>TERME MUNICIPAL</i>	<i>Cota Entrada</i>	<i>Cota Sortida</i>	<i>Superfície</i>
Agramunt	406	389	4.088
Artesa de Segre	405	401	1.004
Foradada	401	400	304
Preixens	396	391	1.600
Puigverd d'Agramunt	411	393	1.580
Camarasa	393	385	778
Cubells	400	393	1.280
Flix	386	386	92
La Sentiu	386	389	612
Montgai	393	389	968
Ossó de Sió	404	395	2.636
Tornabous	395	393	372
Vilagrassa	394	389	1.484
Anglesola	394	389	846
Bellpuig	385	381	680
Belianes	384	383	1.548
Castellserà	391	388	152
Puigverd de Lleida	296	294	149
Artesa de Lleida	295	294	1.232
Lleida	294	291	856
Albatàrrec	274	272	218
Montoliu	276	273	318
Sudanell	266	264	201
Torres de Segre	269	264	1.464
Sunyé	271	265	830

Que el tema de l'aigua és un tema d'actualitat? Certament. Doncs parlant del riu Noguera Ribagorçana, tenim també un projecte de Canal anomenat Algerri-Balaguer. Aquest canal regaria unes 8.000 hectàrees distribuïdes entre

Albesa, Algerri, Balaguer, Castelló de Farfanya, Menàrguens i Torrelameu.

Bé, retornant a la regulació del riu Segre (encara que com podeu observar la regulació de les aigües és una inquietud en tots els rius), ens trobem davant d'un altre problema encara més greu que el problema de garantir el cabdal suficient als canals d'Urgell. Mes, aquest és un problema de fàcil solucionar. Ara es tracta del tan complex assumpte d'aigua de Lleida per a Barcelona. Sí o no?

Així com el tema del futur canal Segarra-Garrigues preocupa en part a la gent de l'Urgell, l'assumpte de l'aigua cap a Barcelona preocupa a tots els lleidatans.

Aquest és un punt molt clar per a nosaltres els del "PARTIT LLEIDATÀ": L'AIGUA DE LLEIDA PER A LLEIDA! I de raons per tal de poder fonamentar tan radical afirmació, n'hi ha una muntanya.

He dit en iniciar aquest tema de les aigües, que l'aigua és un bé natural i amb tendència a curtejar, mes pensar que un bé natural nostre pot ser canviat de curs en benefici d'altres, encara que aquest "altres" sigui la nostra estimada Barcelona, em preocupa enormement. Si Barcelona no pot desenvolupar-se més del que ja ho està per manca d'aigua, que pensin que ella és molt gran, i que en canvi Lleida és petita, malgrat que és la província de més extensió, però que podria —gràcies a l'aigua—, desenvolupar-se i contribuir a l'equilibri demogràfic que ens fa falta a Catalunya.

Aquesta qüestió de l'aigua cap a Barcelona és tan inimaginable i inversemblant per als lleidatans, que no crec que faci falta més comentaris, però no hem d'oblidar que cap

organisme oficial no ha desmentit categòricament i oficialment aquesta hipotètica solució d'aigua per abastir a Barcelona. Així, doncs, lleidatans, ULL VIU!

Hem de tenir en compte que la nostra província és eminentment agrícola i ramadera, i que el nostre desenvolupament està totalment condicionat a la quantitat d'aigua de què puguem disposar. Per exemple: en els principis del Canal d'Urgell i àdhuc quan ja funcionaven el Canal Auxiliar i les sèquies principals, els cultius que es conreaven eren encara bastant primaris. Els plantats eren tradicionals com en el temps anterior a l'arribada de les aigües (oliveres, ametllers, vinya, cereals...), senzillament perquè els canvis s'han de realitzar gradualment.

El primer problema foren les aigües estancades i fer urgentment els corresponents desguassos. Segonament s'entrà de ple en la problemàtica de la regulació de l'aigua. És a dir, si durant l'època de regar plovia a la muntanya, baixava aigua pel canal, i si no plovia, no en baixava. Certament, que en el decurs de temps els cultius s'anaren canviant vers uns tipus més intensius (alfals, panís, remolatxa, patates...), però sempre hi havia l'espasa de Dàmocles damunt dels pagesos d'Urgell, en el cas de passar per un estiu de secada.

Aquest tipus de problemes quedaren quasibé solucionats a partir de l'embassament del Pantà d'Oliana. Ara el subministrament al Canal d'Urgell fou més constant (gràcies a la regulació parcial del riu Segre), i continua essent-ho cada dia més en anar-se acomplint el pla de revestiment del Canal d'Urgell que està ja realitzat fins més avall del qui-

lòmetre 78. El tipus de cultius tradicionals han anat deixant pas a altres més actuals, i els vells arbres de les oliveres, ametllers i els arrugats ceps han estat totalment arrancats. Ara en disposar de més aigua i de més seguretat en la regulació, les modalitats agrícoles s'han decantat als fruiters que envaeixen de poma, pera i préssecs de les més variades i flairoses qualitats envers els mercats interiors i exteriors.

En el supòsit d'aconseguir una total regulació del riu Segre, és evident que disposaríem de més aigua per a regar i per ampliar la ramaderia. Les concessions d'aigua —que em sembla que en el cas del Canal d'Urgell és de 33 metres cúbics per segon—, s'acomplirien per primera vegada d'una forma real, gràcies als embassaments adequats i al revestiment de formigó en els Canals i en totes les sèquies. D'aquesta manera la visió de l'home pagès s'ampliaria cap a uns cultius cada vegada més rendables, mitjançant la dedicació de part de la terra cultivable al futur camí de l'horticultura. L'hortalissa podria molt ben ser el proper pas en el desenvolupament agrari dels nostres regadius.

Davant d'aquestes possibilitats de desenvolupament promogudes per la regulació integral del riu Segre, és obvi que els lleidatans de les terres de rec i els de les futures terres de rec, tinguin posades totes les seves esperances en l'aigua.

Cal doncs, aconseguir d'immediat la construcció dels projectats canals Segarra-Garrigues i Algerri-Balaguer. Cal embassaments adequats en els nostres rius. Cal concessions justes de les aigües, i el respecte als compromisos adquirits.

Cal pensar també, en la futura problemàtica de l'anunciada manca d'aigua. I en gran mesura cal pensar que, en el cas de parlar de transvassaments, és en la desembocadura del riu Ebre on està la veritat de la quantitat d'aigua sobrera, la qual quantitat —sempre respectant l'equilibri ecològic—, podria aprofitar-se pel que la necessitat demandi i la tecnologia permeti.

A grans trets, aquests són els principals criteris del “PARTIT LLEIDATÀ”, pel que fa a un tema tan problemàtic i relliscadís com és el de les aigües.

L'ECONOMIA COMARCAL

L'ingredient que unta l'engranatge d'un sistema socio-econòmic, és sens dubte el diner, i la ciència que tracta de la forma en què es mou, s'anomena economia.

És corrent de sentir expressions com: Aquesta persona gaudeix d'una bona economia! Aquesta regió és molt rica econòmicament! Aquest és un país molt ric! Quan els comentaris són positius en el sentit de gaudir d'una bona posició econòmica, tot és molt bonic, però quan aquests són negatius, pot posar en perill la convivència d'una família, d'una regió o de tot un país.

Per tant, podem dir que la quantitat de benestar material d'una persona, d'una regió o d'un país, depèn en gran mesura de la capacitat de generar renda, per tal de poder cobrir llurs necessitats i si és possible sobrepassar la necessitat amb renda que produeixi excedents.

Si bé per a la bona convivència social, la salut econòmica és primordial, pel que fa al sistema democràtic ho és també. Ja que en un poble on el desequilibri econòmic s'accentués d'una forma contínua, difícilment podria governar-se amb un sistema democràtic. Les raons per a canviar de sistema —en el cas de rendes escasses i desequilibrades—, són exposades sota l'excusa que per tal de salvar el poble del desordre provocat per la manca o desequilibri de rendes, cal una mà dura.

Si amb consciència analitzem la història, podrem observar que aquest cas s'ha donat més d'una vegada a casa nostra. Tanmateix, podem, també observar que els lleidatans gaudim de certs avantatges respecte a altres indrets de Catalunya, com a conseqüència del nostre extens espai territorial i la nostra demografia.

Els nostres quantiosos recursos naturals, la nostra gran extensió territorial i la nostra poca població, fan que tinguem una composició socio-econòmica capaç de suportar amb moltes possibilitats d'èxit, els problemes derivats dels desequilibris en les rendes reiterativament promoguts per les crisis econòmiques que sovint patim.

Dins d'un sistema econòmic amb fort desenvolupament, sembla ser que el grau d'industrialització marqui el nivell de benestar en el sentit que a més indústria més rendes a distribuir, i en conseqüència més capacitat de consumir. És evident, que la nostra província de Lleida no està fortament industrialitzada, com ho està la zona anomenada "cinturó industrial" de la gran Barcelona, car òbviament, a Lleida no disposem d'indústries punteres que ofereixin treball a milers de persones.

La nostra forma d'aconseguir rendes és totalment diferent de la forma com ho fan en les zones fortament industrialitzades. Nosaltres depenem d'un tipus de socio-economia que caracteritza a una societat on pràcticament tothom és propietari d'algun petit bé.

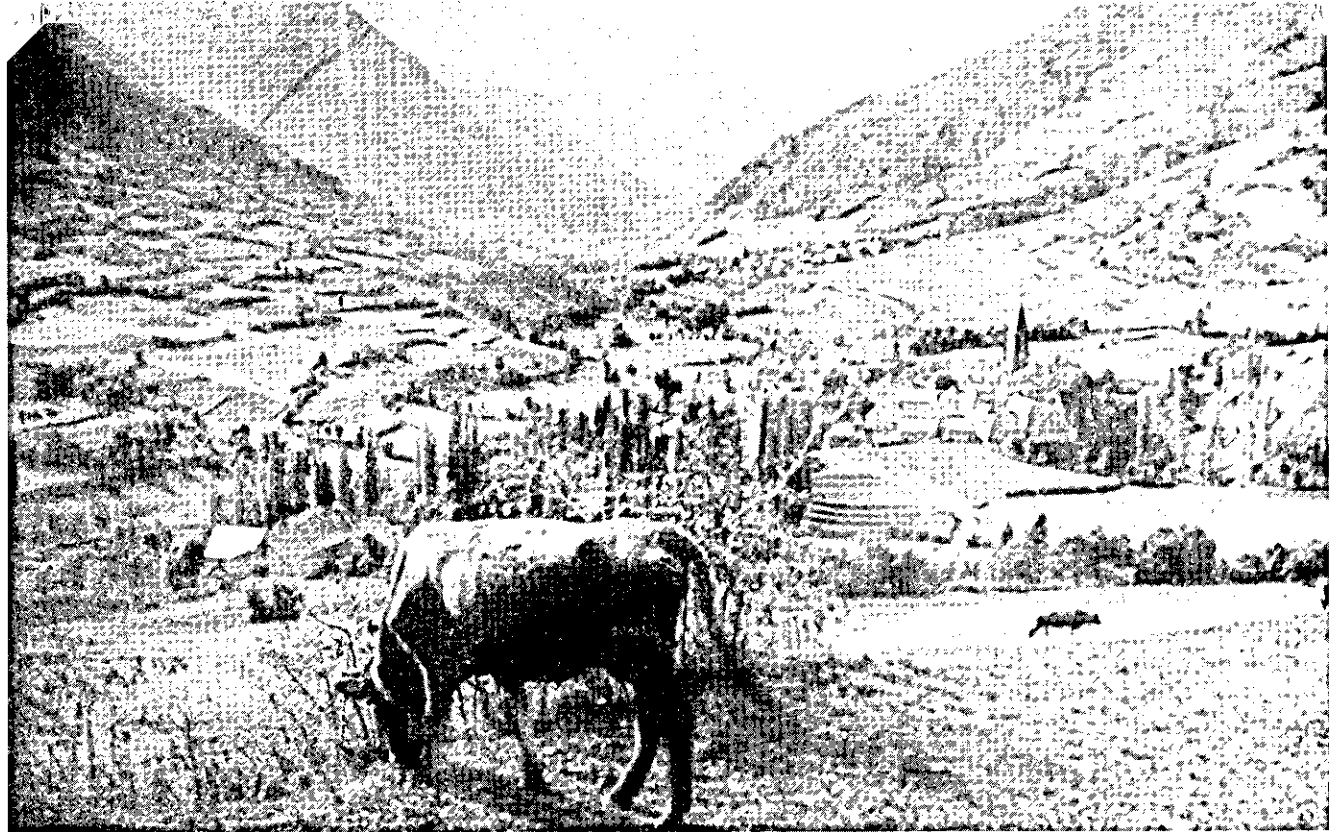
Com a excepció a la norma, podem citar Lleida capital, que per la seva configuració de cap de província, té una forta població respecte al conjunt de la província (el 30 per

cent aproximat dels habitants de la província viuen a Lleida capital), gaudeix d'una privilegiada situació geogràfica, és el centre de govern polític-administratiu i és un gran centre de serveis i de consum.

Però, deixant de banda Lleida capital, la resta de la província té una configuració socio-econòmica que depèn quasibé totalment del petit propietari que desenvolupa tasques personals, dedicades a l'agricultura, a la ramaderia, als serveis i a petites indústries derivades dels sectors essentats.

Quan parlem d'indústria, gairebé la podem relacionar a la nostra província amb la xarxa de vies de comunicació, ja que podem observar que bona part d'ella —per no dir quasibé tota—, està situada al voltant de les grans rutes. Remarco aquest punt, per tal de demostrar la necessitat d'acomplir un pla de carreteres i una modernització en les anacròniques vies fèrries, per al bon desenvolupament de la nostra indústria.

A excepció d'alguna indústria especialitzada en produccions diverses, les nostres indústries han d'estar decantades als productes agraris i ramaders, ja que les nostres condicions naturals estan en aquests camps.

Vall d'Aran. Panoràmica de l'Aran.

VALL D'ARAN, ELS DOS PALLARS I L'ALT URGELL

La nostra configuració geogràfica fa que des de dalt dels Pirineus fins a la Segarra i les Garrigues, hi hagi tota una varietat climatològica que dona al nostre sòl un mosaic de possibilitats envers múltiples activitats rendables.

En primer lloc, tenim tota la veta d'alta muntanya composta per les comarques de la Vall d'Aran, els dos Pallars i l'Alt Urgell. Aquestes comarques muntanyenques són com anteriorment he comentat la reserva d'un bé natural tan preuat com és l'aigua, però, a més a més, els verds prats alimenten la cabana vacuna més rendable del sistema ramader, oferint als mercats bones carns, immillorable llet, gustosos formatges i suau mantega. D'altra banda els altívols arbres que fan un necessari ombratge, en arribar l'hora donen excel·lent fusta, i mentre... les fresques aigües daval·len riu avall.

D'aquestes comarques naixen els rius dels quals són aprofitades les aigües, que gràcies als embassaments que hi ha durant el seu recorregut, van revoltant les turbines de les centrals elèctriques, produint milions de quilovats hora d'aquest bé tan preuat, essent sens dubte la província catalana que produeix més energia elèctrica de procedència hidràulica. Aquesta circumstància, fa que siguem produc-

Pallars Sobirà. El llac de Sant Maurici.

tors d'energia elèctrica molt pel damunt de les nostres necessitats, el que ens permet —diguem-n'hi exportar—, subministrar energia vers altres províncies, àdhuc a l'estranger via França.

¿Rebem els lleidatans la contraprestació a la cessió d'un bé gairebé regalat per la natura, com és l'energia elèctrica?

Certament que per a poder exigir cal tenir la propietat dels mitjans de producció, i nosaltres els lleidatans solament tenim la propietat del bé natural de l'aigua. Les grans companyies mercantils o bé l'estat són els propietaris de les centrals elèctriques, la producció de les quals, que surt de les nostres aigües, és distribuïda i comercialitzada per centres de poder que evidentment no són pas lleidatans.

En aquest punt podríem entrar en la polèmica de per què no constituïm nosaltres les companyies elèctriques, o de per què no invertíem en el mercat borsari, per d'aquesta manera poder controlar i administrar els nostres béns, etc. etc. Evidentment, que aquestes qüestions queden contestades en dir que la nostra necessitat de consum energètic en aquells moments no ho demanava.

Si més no, i davant la injustícia que representa produir energia a casa nostra mitjançant els nostres béns naturals, sense compensació de cap mena, l'administració ha procurat compensar-nos amb l'abonament de l'anomenat "cànon d'energia elèctrica" que consta del repartiment d'una determinada quantitat de diners (en el cas de Lleida uns mil milions de pessetes), a repartir entre les poblacions de la província.

Alt Urgell. La Seu d'Urgell: claustre de la Catedral.

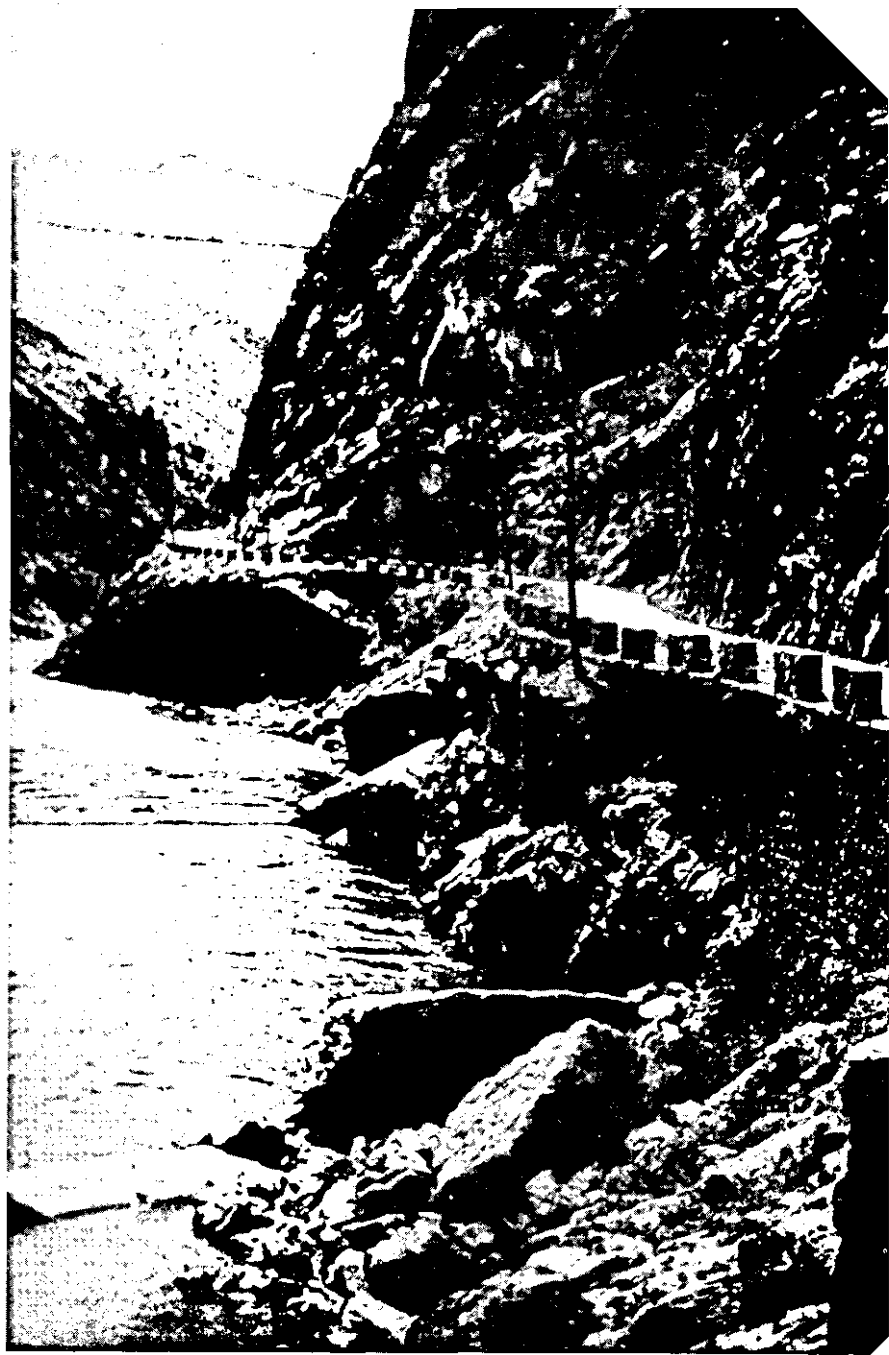

En aquest punt de l'energia elèctrica ens trobem davant d'un dels primers desequilibris en relació a la producció-consum, car un bé que pertany a la natura (aigua) i a la població inserida en el territori per on ell circula (habitants lleidatans), és controlat pel capital (centrals elèctriques) en benefici dels inversors (Estat o iniciativa privada) dins dels quals nosaltres poc hi comptem. L'única manera d'aconseguir renda de l'energia que es produeix a casa nostra, és essent accionista de les companyies elèctriques, i paradoxalment també podria aconseguir-se renda (però no per a nosaltres) mitjançant l'ús del nostre actiu o passiu bancari, envers les companyies elèctriques via mercantil.

Analitzant els tres factors esmentats anteriorment (aigua, habitants i centrals), solament els dos primers són purament lleidatans, pertanyent el tercer al món del capital aportat majoritàriament des de fora. És a dir, si les centrals elèctriques pertanyen a la iniciativa privada, el percentatge majoritari —per no dir tot—, pertany a accionistes que no són lleidatans, i si són de companyies públiques, són controlades per l'Estat o per filials d'ell (INI).

És evident, que en el supòsit que no s'hagués fet inversions amb diners de fora, difícilment nosaltres els lleidatans hauríem pogut desenvolupar un programa d'inversions en aquest camp energètic, però també cal considerar que per abastir el nostre consum d'energia elèctrica, amb molt menys hauríem passat.

Amb aquests raonaments no vull pas dir que estic en contra de com s'ha realitzat el desenvolupament de l'energia hidràulica, sinó senzillament, que ja és hora que els

Pallars Jussà. Els Pas de Collegats.

lleidatans ens despertem d'aquest llarg son, i entrem de ple en el món de l'esfera real. És a dir: hem de vetllar els nostres recursos!

Parlant d'aquesta veta de terreny pirinenc, i malgrat la seva poca població, hem de remarcar que d'ella hem vist com en surt una riquesa extraordinària mitjançant els embassaments que produeixen l'energia elèctrica, que possibiliten la retenció de l'aigua per tal de poder alimentar els canals que reguen les terres baixes, així com els seus verds prats, les seves boscúries, llurs ramaderies extensives i establades, les seves indústries derivades, etc., etc., que constitueixen una font de renda considerable i segura. Però, cal parlar també de les seves condicions paisatgístiques i del seu variat clima d'estiu i d'hivern.

Estem immersos dins d'un nou sistema social, on el temps d'oci ocuparà una bona part de la nostra vida. Per tant necessitem d'aquest marc que la natura ens ofereix en forma de paradís meravellós, per tal de desenvolupar tot el que fa referent al sector terciari.

Des dels esports de la neu a l'hivern fins a les acampades de l'estiu, des del clima més rigorós i fred al més benigne i suau, des del cel nítid que es pot tocar quasibé amb les mans, als núvols que t'envolten emboirats, des de les aigües fresques i saltarines dels rius incipients a les tranquil·les aigües cristal·lines dels frondosos estanys, des dels verds i bressats prats a les negres boscúries, des d'un isard que salteja entre les rames a les truites que afonades dins els rius estan, des de l'harmonia dels verticals rajos de sol entre el cel blau i la llum clara..., tot pregonja als quatre

vents que estem davant d'un espectacle meravellós que la natura ens regala. Estem davant d'un dels béns naturals més genuïnament lleidatans: el nostre Pirineu. "Blanc Pirineu"... el mestre cantava. "Hermosa vall", continuava...

Però, d'acord amb l'anàlisi anteriorment realitzada de la nostra xarxa de carreteres i de la inacabada i única línia fèrria, tota aquesta immensa riquesa natural resta apartada de la majoria per manca d'accessos ràpids. Accessos que demanda urgentment una societat que es prea d'estar inclosa dins d'un món evolutiu, on el factor **aprofitament/temps/vida**, té la supremacia absoluta de l'objectiu material que ens envolta.

El "PARTIT LLEIDATÀ", entre els seus incomptables objectius, hi compta el de defensar, conservar i desenvolupar les comarques de muntanya, fomentant l'economia i respectant la natura.

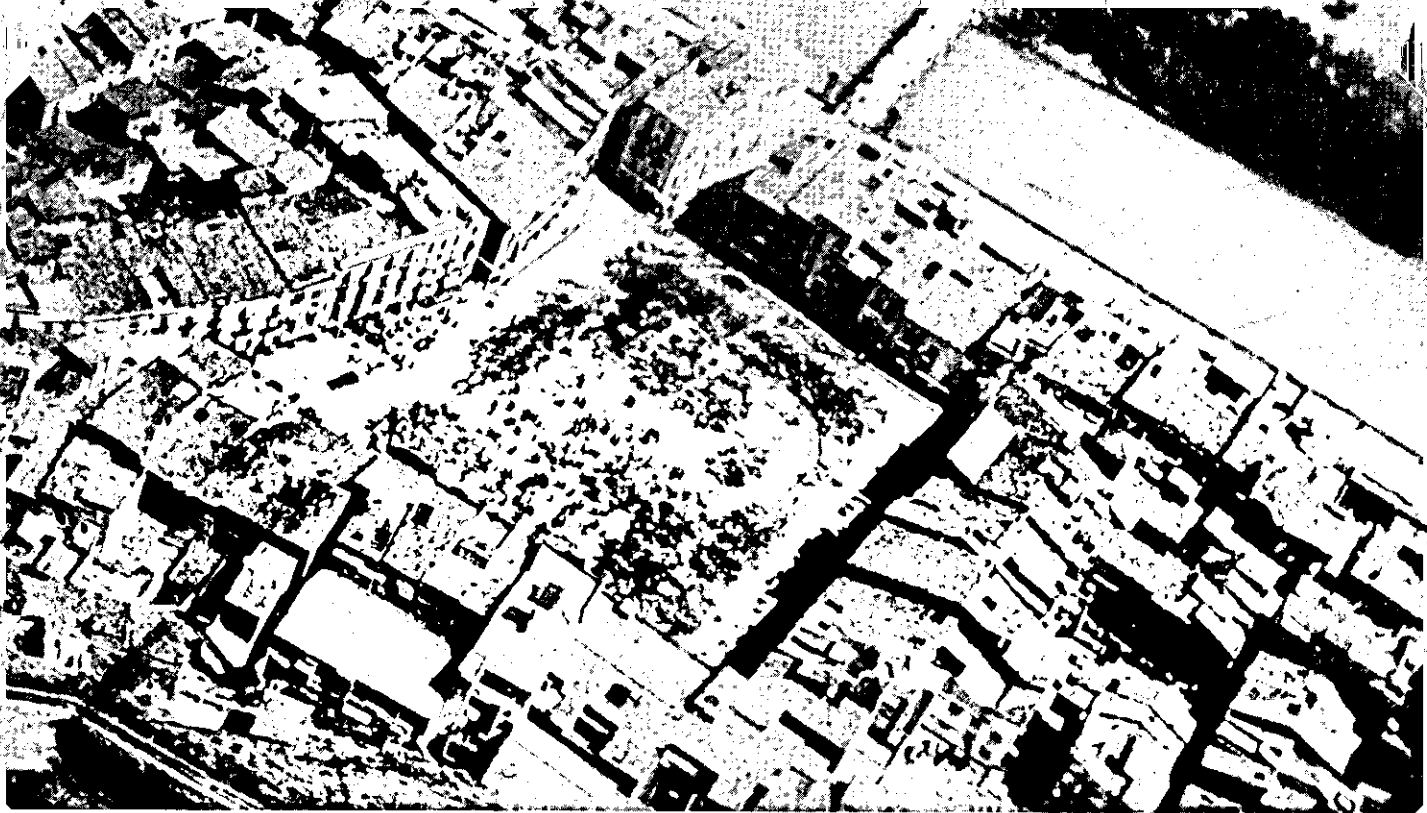
Cal pressionar a l'administració perquè recolzi amb fets i no amb paraules, els sectors agraris i ramaders mitjançant el suport adequat. És necessària la renovació i posta al dia de la maquinària per a l'agricultura, és necessària una màxima selecció ramadera al més alt nivell genètic possible, és necessari el foment de noves indústries, especialment les derivades del camp agrari i ramader. És necessària una bona infraestructura del sector turístic, mitjançant un adequat servei hosteler...

LA NOGUERA I EL SOLSONÈS

Bé, contemplant el mapa provincial de Lleida i davallant una mica de la zona d'alta muntanya, trobarem una veta intermèdia entre el nord i el sud que podríem anomenar-la zona pre-pirinenca. Aquesta ampla veta que travessa la província d'oest a est, abarca les comarques de la Noguera i el Solsonès.

Hem de distingir la zona oest de la de l'est, ja que per la seva configuració geogràfica la primera està inclosa en la ribera del riu Segre, i la segona està inclosa part en la ribera del riu Segre i part en la ribera del riu Cardoner.

La Noguera és la comarca més extensa i més variada de totes les comarques lleidatanes. És després del Segrià la més poblada també. Històricament conserva la capitalitat del comtat d'Urgell és a dir, Balaguer. La ciutat de Balaguer disposa d'una forta indústria i n'és un bon centre comarcal que enllaça les terres planes amb la muntanya. Parlar de la seva configuració productiva, és parlar de totes les possibles activitats dins dels camps predominants de les terres de Lleida, amb la circumstància que la Noguera gaudeix de tota classe de terrenys de cultiu, ja que disposa de terres de rec i de secà. Així, doncs, la renda obtinguda per la gent de la comarca de la Noguera és de la més variada procedència, essent en les terres del secà el plantat d'arbres (ametllers,

La Noguera, Balaguer. Vista aèria del Mercadal.

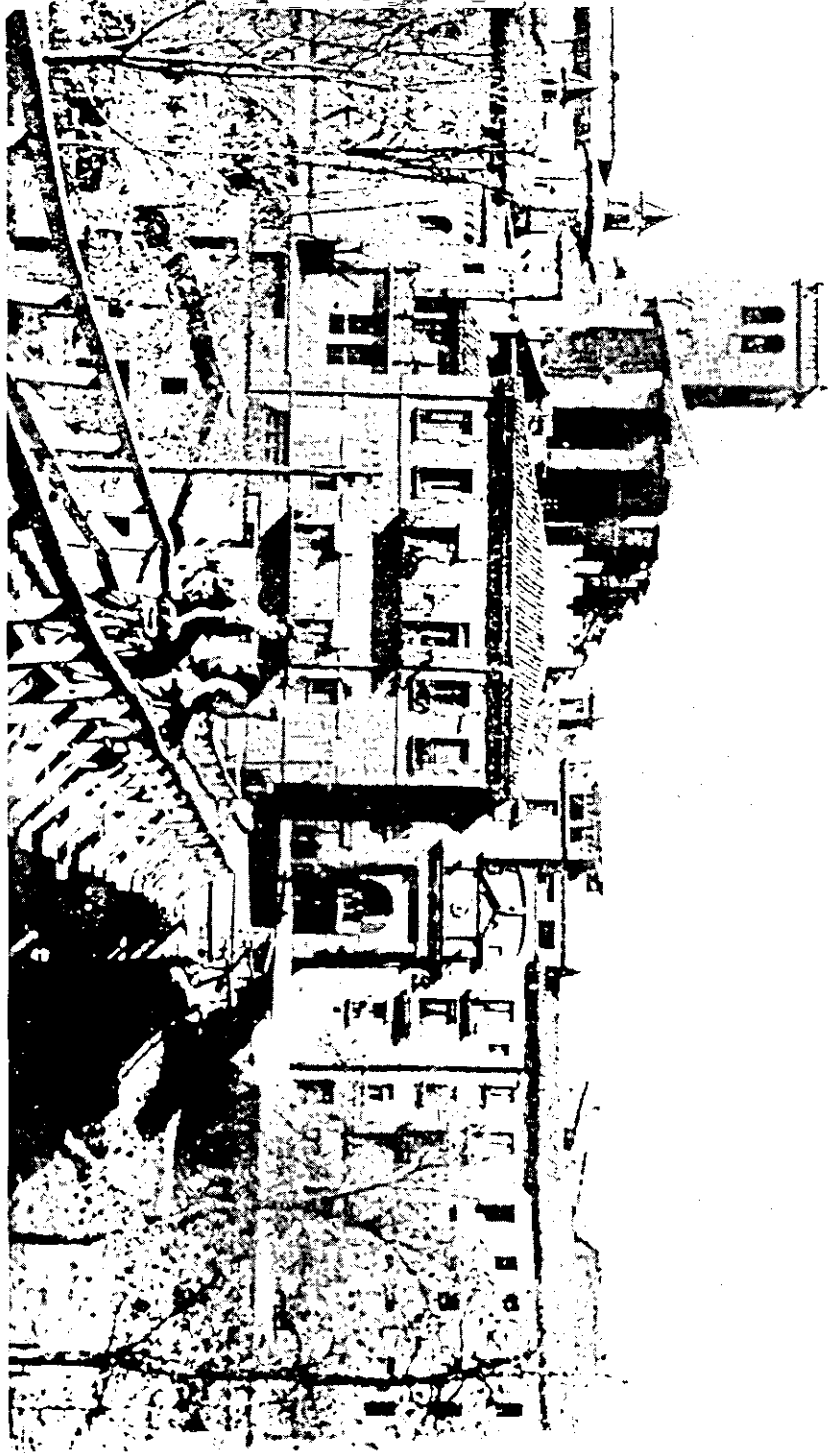
oliveres i bosc) i els cereals (ordi i blat), els cultius predominants. En parlar de les terres de regadiu, ja he comentat anteriorment els avantatges que comporta, car augmenta la rendabilitat d'una forma extraordinària. A l'ensem que en les comarques anteriorment comentades de l'alta muntanya, la ramaderia és també un bon complement per tal d'obtenir més rendes.

No cal pas repetir, que l'agricultura i la ramaderia constitueixen el factor més important de l'economia, i que cal prestar-li tota la cura necessària per tal d'aconseguir llur millorament i desenvolupament.

El paisatge és variat i a causa de la proximitat dels centres més habitats de la província, gaudeix de condicions per al turisme que vol gaudir de les aigües dels pantans i de la pesca en els rius. L'esport de la caça (perdus, conills, llebres...) és fortament practicat pels afeccionats, i àdhuc el porc senglar s'hi dona en les contrades més altes.

Parlant d'aquesta veta intermèdia i decantant-nos cap a l'est trobem la comarca del Solsonès. Aquesta comarca té la característica peculiar d'estar molt allunyada de Lleida capital (no més que les comarques d'alta muntanya), i que està molt apropada a Manresa (Barcelona). Abans d'endinsar-me en el tema dels cultius i de la renda, voldria comentar quelcom sobre la problemàtica de la inclusió del Solsonès a la hipotètica futura nova província de Manresa.

En el cas de prosperar aquest intent de nova reestructuració territorial, Lleida tornaria a sofrir una nova retallada del seu espai, a l'igual que un llunyà dia ens separaren les

Solsonès, Solsona.

terres de l'altra banda del riu Ribagorçana, la Llitera i el Baix Cinca, que avui pertanyen a la província d'Osca.

La problemàtica qüestió de la pèrdua de terreny o espai territorial, sempre comporta una mena de tibantor entre la gent del propi territori objecte del canvi, car una part pot estar d'acord tal com està i altres segurament que poden estar pel canvi.

El "PARTIT LLEIDATÀ", es manifesta en el sentit que cal cercar la millor solució per tal d'aconseguir la més perfecta administració possible d'una comarca determinada, sempre —això sí—, que no se separi cap comarca ni total ni parcialment del territori general de Catalunya. Òbviament, nosaltres estem perquè el Solsonès continuï essent lleidatà, però inserits com estem en una democràcia i en el supòsit exclusiu de la constitució d'una nova província, creiem que el millor seria respectar la voluntat de les persones del Solsonès mitjançant l'ús de llur voluntat amb un "referèndum popular".

Retornant a l'esfera de l'economia, la comarca del Solsonès està vinculada totalment a la constant de la nostra província. És a dir, l'agricultura i la ramaderia són les fonts de renda majoritària. El foment de les indústries adients continua essent la millor solució per tal d'obtenir una rendabilitat òptima, tenint en compte però, de no caure en la temptació d'uns tipus d'indústries contaminants.

Cal destacar de la comarca solsonenca les tradicionals i típiques masies, que tenen escampades per les seves contrades, i l'aprofitament en forma industrial de la fusta que en surt dels seus frondosos boscos.

Com he comentat en començar la xerrada sobre el Solsonès, és una comarca que està distribuïda entre dues riberes, la del riu Segre i la del riu Cardoner. Doncs, bé, en fer l'estudi sobre els rius lleidatans i llur aprofitament no he parlat de l'embassament del pantà de Sant Ponç situat en el Cardoner durant el seu transcórrer pel Solsonès. Evidentment, que factors com aquest de l'aigua del Cardoner que pertany a la conca del riu Llobregat, o bé el fet d'haver de posar el prefix telefònic del 93 en voler comunicar amb la comarca solsonina, fan que ens sentim una mica allunyats d'ells. Però els lligams de raça i històrics que ens arriben d'ella són molt forts, ho són tant, que àdhuc el lloc d'on estic escrivint ara (Bellpuig, comarca d'Urgell), pertany al bisbat de Solsona. Aquesta Solsona, allunyada per falta de bones vies de comunicació, i apropada a nosaltres per les arrels profundes que tenim els del costat est de la província de Lleida, en provenir tots de lacetans.

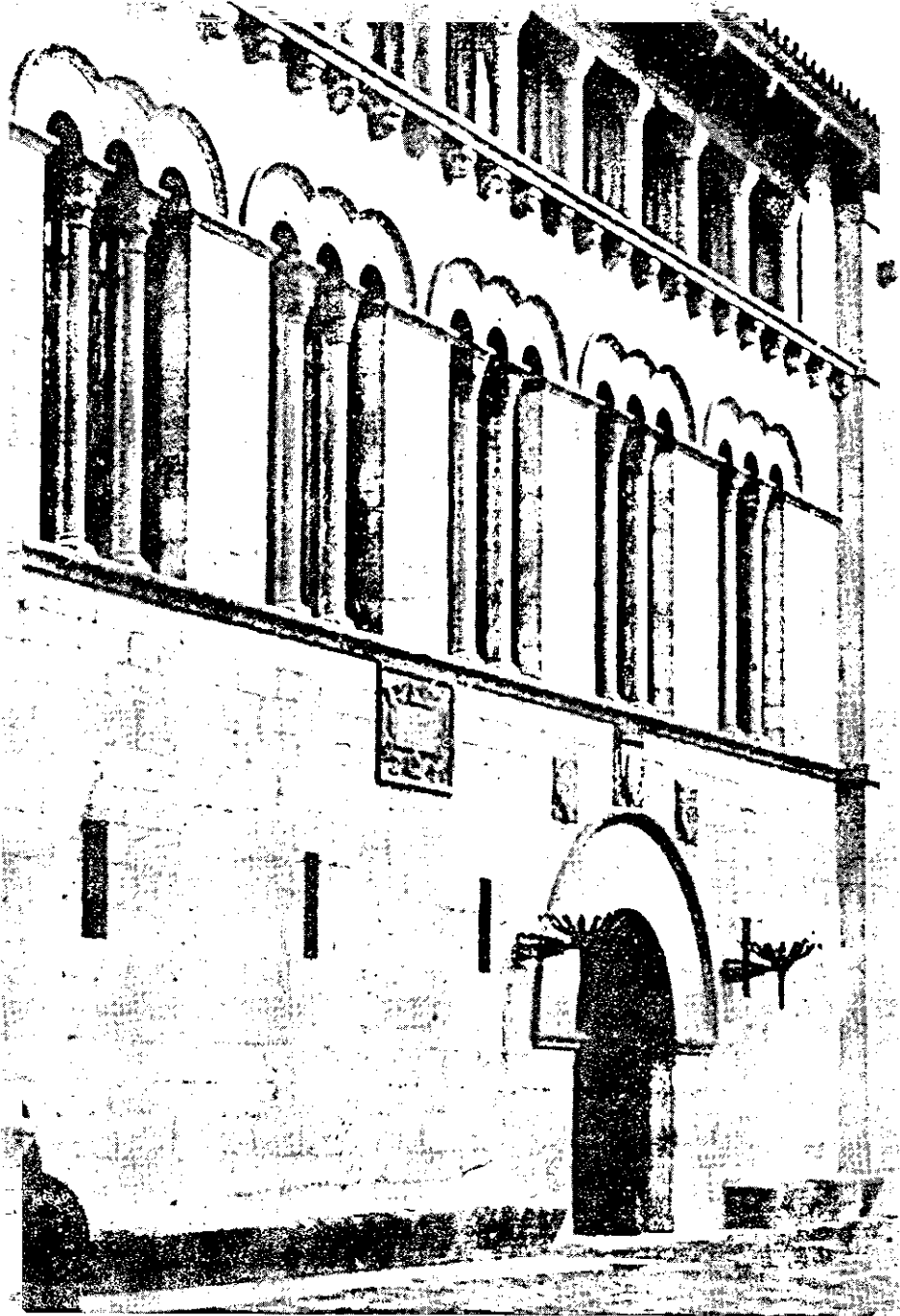
EL SEGRIÀ I L'URGELL

Bé, hem arribat a les terres baixes on es clou la província lleidatana amb les terres tarragonines. Ara estem a les terres planes del Segrià, de l'Urgell, de la Segarra i de les Garrigues.

Les quatre comarques quan miren al nord tenen per fons el mateix paisatge: els blancs Pirineus. Però, les quatre comarques quan miren la seva renda tenen una forta diferenciació (em refereixo en un sentit general, car hi ha pobles que estan inclosos a comarques considerades de regadiu i són de secà), que és provocada pel fet de disposar d'aigua abundant per a tots els usos, o no.

En aquest punt rau precisament la qüestió de l'aprofitament dels nostres rius, perquè puguin gaudir tots els habitants d'aquestes comarques de l'oportunitat de millorar la renda, mitjançant una distribució equilibrada de l'aigua.

Parlar del Segrià i de l'Urgell, és parlar de bones vies de comunicació. Bé, potser l'expressió no és pas la més correcta, car fóra millor dir "és parlar d'entre les nostres deficients vies de comunicació de les menys dolentes". És parlar de nombrosos habitants, és parlar d'abundosa aigua, és parlar de desenvolupament, és parlar de rendes elevades, és parlar de Lleida capital amb tot el que comporta d'administració, de burocràcia i de serveis.

El Segrià. La Paeria. Lleida.

Comento d'ambdues comarques alhora, perquè hi ha un aiguabarreig extraordinari, ja que la confusió entre elles està motivada per la circumstància que les terres que són regades pels canals d'Urgell estan incloses unes a una comarca i altres a l'altra. Per exemple —i em sembla que ho repetixo—, Mollerussa que està situada en el centre del regadiu del canal d'Urgell, pertany a la comarca del Segrià, i Vallbona de les Monges que el més alluny que tenen del pensament és l'aigua abundosa, pertany a la comarca de l'Urgell (en aquest cas de Vallbona de les Monges, la confusió estaria entre l'Urgell i la Segarra).

Les comarques del Segrià i de l'Urgell, tenen el més alt índex d'industrialització, que juntament amb les terres de regadiu donen també la renda més elevada. Mes, tot i així, el predomini de la renda obtinguda és a l'igual que en la resta de les comarques lleidatanes, provinent de l'agricultura i la ramaderia.

Parlar de les terres cultivables de les àrees regables de l'Urgell i del Segrià, és inserir-nos en el món desitjable del pagès. Cadascun dels propietaris de la terra, pot escollir d'acord amb la quantitat de terreny de què disposa o bé d'acord amb les necessitats o sostre econòmic, d'entre els tipus de cultius que més li convinguin. Òbviament, en el cas de disposar de molta terra i de poca família que l'ajudi, es decantarà per cultius extensius i fàcils de mecanitzar. Contràriament, en el cas de tenir poca terra i molta família que l'ajudi, tindrà tendència a dedicar-se al tipus de cultius més personals, com poden ser els fruiters i l'hortalissa.

L'Urgell, El Canal d'Urgell.

Tanmateix, cal remarcar que la preuada aigua no solament s'utilitza per a regar la terra de cultiu, sinó que té la gràcia d'activar tota classe de sectors. Un dels sectors complementaris de la renda obtinguda en aquestes comarques, és la ramaderia. El binomi ramaderia-agricultura és l'equilibri necessari de moltes famílies, per tal d'aconseguir una ocupació plena i rendable. Si més no, i aprofitant la dita popular que diu "sempre plou sobre mullat", l'aigua que és bona per a l'agricultura i per a la ramaderia, també ho és per al desenvolupament industrial i àdhuc per al subministrament dels grans nuclis urbans.

Així, doncs, podem afirmar que aquestes terres baixes i planes lleidatanes, gaudeixen de quasibé tots els avantatges per tal d'atènyer un bon desenvolupament econòmic i en conseqüència social.

Aquestes terres planes, no són com les de la muntanya on hi ha fort contrast en el paisatge, però malgrat llur monotonia tenen l'encís propi d'unes terres diferenciades que ofereixen des del clima més calorós de l'estiu al més fred de l'hivern. Sí, els rajos perpendiculars del sol cauen implacablement damunt les planes, convertint-les durant el juliol i l'agost en una gran paella on es farien ous ferrats. I en canvi durant l'hivern, la boira i la gebr persistents es remouen damunt la terra a rebolcons i glacen tot el que troben al seu pas.

Normalment aquestes comarques no són pas les més apropiades per al que avui anomenem turisme, car són terres dures i de feina. Però aquest fet no priva que tinguin unes condicions també especials per als amants de la caça en

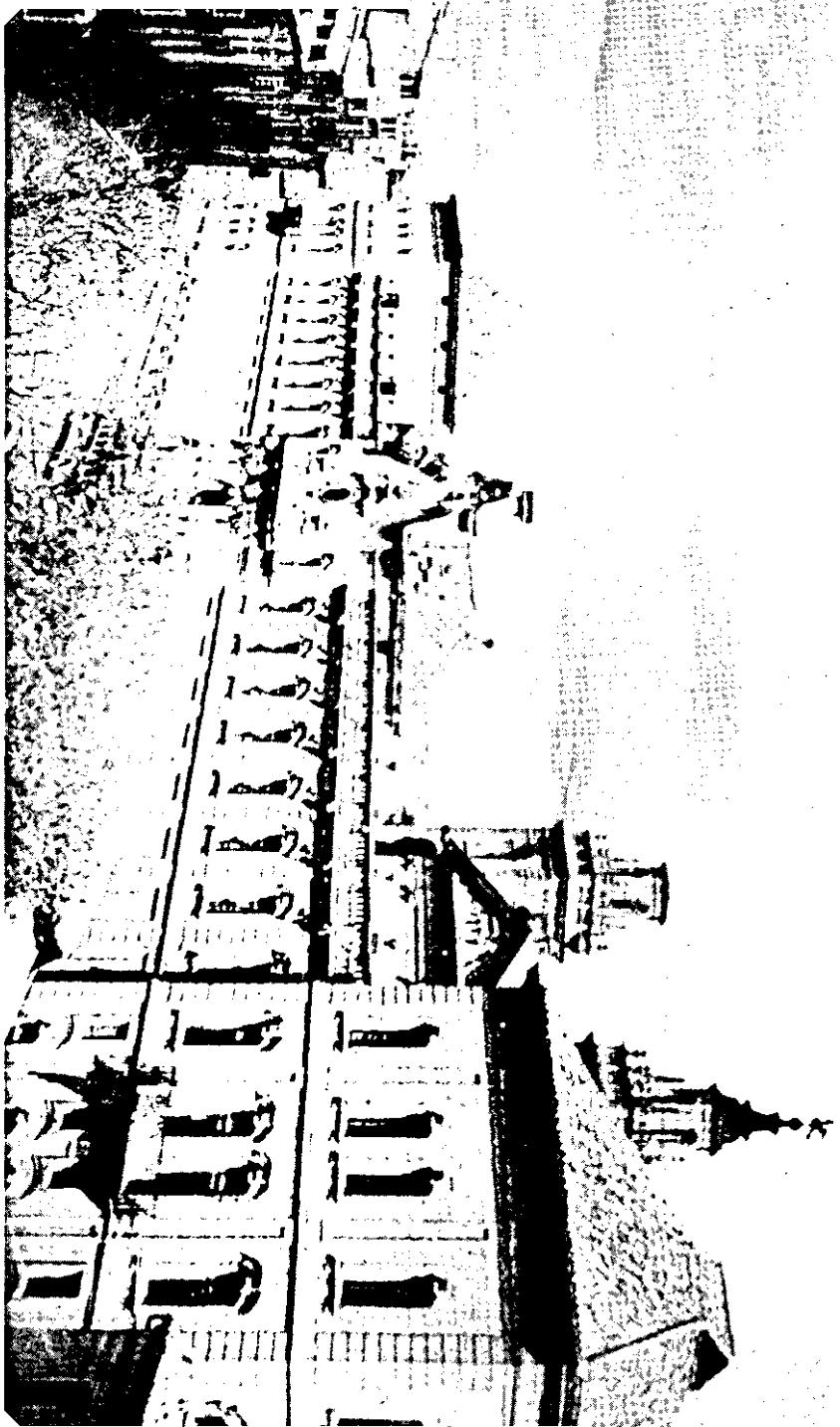
poder abatre-hi les característiques guatlles d'entre els verds alfals, o el poder gaudir de la contemplació de les meravelloses postes de sol, que mitjançant llur lentitud i variat acoloriment dibuixen en el cel tot una gamma de pinzellades que abasten des del vermell més viu al roig més llam pant, des del groc més brillant a l'ataronjat més vistós, des del blau més pastel al violat més viu, des dels grisencs argentats als quasibé negres opacs..., és l'acomiadament de la llum del dia de les terres planes, és el quadre que somnia plasmar l'artista, és l'espectacle sublim que delecta els esperits nobles..., és senzillament la cada dia diferent i inenarrable posta de sol de la terra plana.

LA SEGARRA I LES GARRIGUES

I per a cloure aquests comentaris sobre l'economia i les característiques més peculiars de les nostres comarques, parlaré ara de les dues comarques que resten: la Segarra i les Garrigues.

Ambdues comarques tenen també unes condicions bastant semblants, ja que la seva terra és ondulosa i els seus cultius majoritaris són el plantat que més s'escau a les terres de secà, com els ametllers, les oliveres i els soferts cereals d'ordi i de blat. La ramaderia a l'ensem que en la resta de les altres comarques, constitueixen el mitjà complementari per tal d'obtenir rendes que ajudin a solucionar una possible situació de crisi, motivada per la secada que moltes vegades fa veritables estralls en les seves collites.

Per tal de deixar de mirar constantment de cara al cel a l'aguait dels esperats i necessaris núvols, és el perquè del projectat i anteriorment comentat canal Segarra-Garrigues. És evident, que la fesomia d'aquestes comarques canviarà radicalment quan transcorrin les aigües pel futur canal. Llavors, ajudats pel seu característic caràcter estalviador, desenvoluparan tota una sèrie de noves activitats en el camp agrari, augmentaran la seva cabana ramadera i fomentaran indústries derivades de les seves produccions, avui en dia tan insegures.

La Segarra, Cervera. La Universitat.

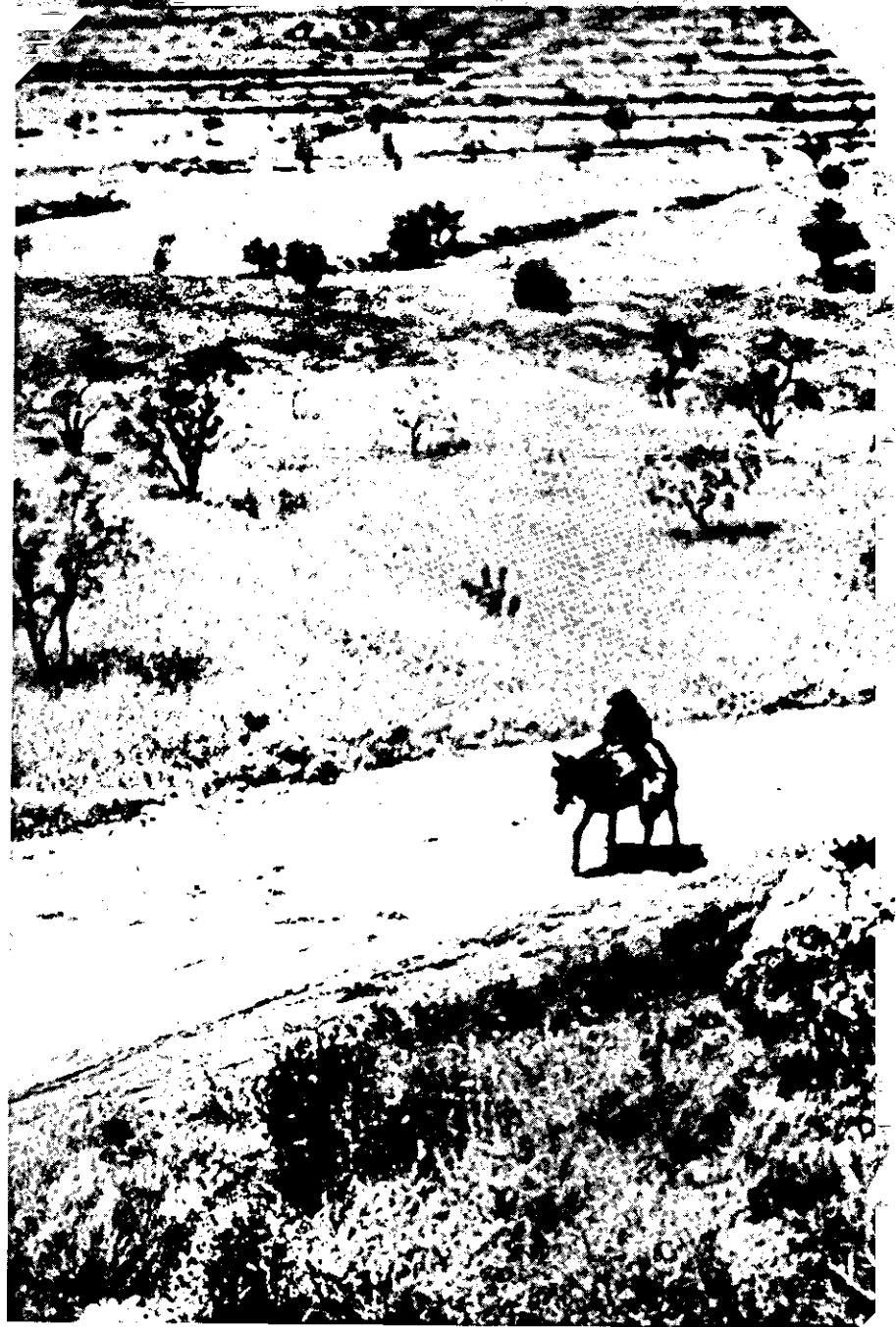
Continuant en la línia de comentaris respecte a l'ocupació del temps d'oci que hem fet dels diferents indrets de la província, cal també indicar que aquestes comarques són molt aptes per a la caça; les perdius, els conills, les llebres i alguna que altra guineu hi són empaitades pels caçadors durant la tardor.

Cal també esmentar un factor nou en aquestes comarques: el retorn de la gent que han emigrat vers les zones industrials, durant les vacances i els cap de setmana. Aquest no és pas un factor exclusiu d'elles, car ho és de totes les comarques lleidatanes. Però en aquestes, ho és en un grau més superior.

Com a resum d'aquests breus comentaris comarcals referents a les formes d'aconseguir renda i a llurs característiques més peculiars, podem afirmar que la renda majoritària en totes elles prové de l'agricultura i de la ramaderia, i també de sectors menys significatius com són: la indústria, el comerç i els serveis.

Hem vist també que malgrat la proximitat d'unes comarques a les altres la facilitat d'aconseguir renda no és pas la mateixa en totes elles, car encara resten zones deprimides que han de deixar de ser-ho a partir del moment que s'hagi acomplert l'aprofitament de tots els nostres recursos naturals.

En anomenar els nostres recursos naturals, no cal pas dubtar que em refereixo al nostre variat clima, a la nostra abundosa aigua (que cal regular totalment), als milions de quilovats hora produïts hidràulicament, a la vàlua humana dels lleidatans i a la bondad de les nostres terres. Tots

Les Garrigues. Paisatge típic.

aquests recursos junts i potenciats pel nostre esforç, podran fer el miracle d'aconseguir fer realitat una bona i adequada xarxa de comunicacions per tal d'equilibrar el desenvolupament de les nostres comarques, podran programar d'una forma racionalitzada i viable una indústria capaç de transformar i comercialitzar els productes del camp vers els mercats més adients, i podran finalment intentar el control del nostre propi capital, per tal de motivar, impulsar i realitzar les inversions necessàries.

EL CAPITAL COM A RECURS

Amb seguretat que la introducció d'un nou factor com és el del nostre capital, en el sentit de controlar-lo és bastant difícil de tractar, car ha estat i és un tema "tabú" per als lleidatans, i àdhuc podríem dir per a tots els catalans.

Com sabeu, el capital en el sentit de massa dinerària és el conjunt de diner líquid disponible o dipositat en la banca. Les entitats bancàries catalanes (a excepció de les caixes d'estalvi), mai no han estat a l'alçada ni han agafat el ritme que el moment ha exigít. Fet aquest una mica paradoxal, car no s'entén massa que essent la regió catalana la que més passiu genera (el diner que és dipositat en les entitats bancàries, es converteix en passiu per a elles), hagi de ser controlat en la seva majoria per entitats forasteres.

Certament, que hi ha hagut intents aferrissats per tal d'implantar un poder financer autòcton, mes les circumstàncies sempre ens han dut a situacions que han fet impossible assolir l'objectiu desitjat.

Deixant de banda el minse percentatge de control que pugui fer-se sobre el nostre diner actiu, per part de les caixes d'estalvi o entitats bancàries, és un trist espectacle observar la gran quantitat de rètols bancaris que hi ha distribuïts en els millors llocs dels carrers i places dels nostres pobles i ciutats, amb unes denominacions que indiquen d'una

manera fefaent el control que sobre el nostre diner tenen les entitats no catalanes.

Aquesta qüestió suscita una sèrie de preguntes inevitables.

—Quí controla el nostre diner?

—Quí té el poder decisorí per tal de fer-lo anar vers un destí o bé un altre?

Evidentment, d'acord amb els comentaris anteriors, les caixes d'estalvis constitueixen un grup important de control sobre l'actiu dinerari, però la dinàmica impulsora del desenvolupament —fins ara—, ha estat majoritàriament promoguda per la banca privada.

És obvi que estem davant d'un tema conflictiu i relliscadís a la vegada, car els lleidatans en podríem fer una analogia pel que fa al poc control polític que tenim en la nostra pròpia província, respecte al poc control de govern que tenim sobre el nostre propi diner.

Quí té la culpa d'aquest fet? És a dir, ¿per què tenim tan poc poder polític, en el sentit de poder polític lleidatà independent, a dins i a fora de Lleida?

Per què deixem que controlï tothom el nostre diner?

Lleida que és un poble de pagès, i essent el pagès un niu de sabiesa, podria contestar a aquesta munió de preguntes, tot dient: “solament collirem allò que sembrarem.”

En parlar d'aquesta manera, algú pot pensar i dir que els lleidatans som excessivament gelosos d'allò nostre a l'ensem que ho som del nostre lo que ens caracteritza, i que

no és bo de cap de les maneres tancar-nos dintre de nosaltres mateixos. Veritablement té quasibé tota la raó. Però, hi ha aquest quasibé i a més hi ha aquest però.

Nosaltres no exigim un control absolut del nostre diner, car seria una solemne utopia. Però sí que desitjaríem una participació en el control i del control. Nosaltres no desitgem tampoc aconseguir tot el control del poder polític provincial o nacional, però sí que procurarem aconseguir-ne una part. Nosaltres no esperem que tothom pensi com nosaltres, però sí que pensem que n'hi ha molts que sí que hi pensen.

Reitero una vegada més la frase, que els del **"PARTIT LLEIDATÀ"** pretenem la creació d'una força política lleidatana independent, independent en el sentit d'independència respecte als altres partits polítics. Independent, respecte a les decisions que com a lleidatans i representants polítics d'una Lleida amb maduresa política, puguem fer en un moment determinat. Independent, en el sentit que cap interferència en forma de vot imperatiu imposat des de fora, pugui perjudicar els nostres interessos. Independent, perquè les nostres qüestions lleidatanes puguin ser defensades per homes i dones de Lleida, com a custodis de la voluntat lleidatana.

QUARTA PART
L'IDEARI POLÍTIC

"Reitero una vegada més la frase, que els del "PARTIT LLEIDATA" pretenem la creació d'una força política lleidatana independent, independent en el sentit d'independència respecte als altres partits polítics. Independent, respecte a les decisions que com a lleidatans i representants polítics d'una Lleida amb maduresa política, puguem fer en un moment determinat. Independent, en el sentit que cap interferència en forma de vot imperatiu imposat des de fora, pugui perjudicar els nostres interessos. Independent, perquè les nostres qüestions lleidatanes puguin ser defensades per homes i dones de Lleida, com a custodis de la voluntat lleidatana".

L'IDEARI POLÍTIC DEL "PARTIT LLEIDATÀ".

—És el "PARTIT LLEIDATÀ" un partit polític de dreta?

—És el "PARTIT LLEIDATÀ" un partit polític d'esquerra?

—És el "PARTIT LLEIDATÀ" un partit polític de centre?

—Té el "PARTIT LLEIDATÀ" unes idees properes a sistemes com el comunista, socialista, anarquista, republicà, monàrquic (en el sentit de monarquia absoluta), demòcrata-cristià, social-demòcrata, liberal, etc., etc.?

No, el "PARTIT LLEIDATÀ" no és de dreta, ni d'esquerra, ni de centre, ni tampoc segueix cap coordinada dels sistemes esmentats. Senzillament el "PARTIT LLEIDATÀ" és un partit polític amb la idea posada en Lleida, que intenta deixar de banda velles i anacròniques concepcions polítiques.

L'èmfasi del "PARTIT LLEIDATÀ" està posat d'una forma concreta, única i exclusiva, en Lleida i la seva defensa. En defensa dels seus interessos, en defensa de la seva personalitat, en defensa de la millor possible estructura socio-econòmica, utilitzant la voluntat majoritària dels qui l'habitam.

Sabem molt bé, que aquestes afirmacions tenen un sentit ideològic entre el concret i l'abstracte, car la defensa de Lleida pot molt ben ser que no sigui la mateixa per a tots, perquè pot haver-hi diversitat d'opinions i diferents angles per on mirar-les. Mes la solució concreta al problema entre l'abstracte i el concret, rau precisament en estintolar-nos fortament en el pilar fonamental de la DEMOCRÀCIA.

Així, doncs, hem arribat al primer punt concret del "PARTIT LLEIDATÀ", en dir i en afirmar que som un partit DEMOCRÀTIC.

DEMOCRÀTIC. — El "PARTIT LLEIDATÀ" és un partit polític democràtic, entenent la democràcia en el sentit més concret de la paraula. Entén que la democràcia és el millor sistema de govern possible. Entén que la democràcia és la millor forma de participació popular. Entén que la democràcia és el sistema escollit pels pobles desenvolupats, dintre dels quals volem pertànyer.

CATALÀ. — El "PARTIT LLEIDATÀ" està inclòs dintre la concepció nacionalista, en el sentit de nacionalista català.

El "PARTIT LLEIDATÀ" és, doncs, un partit polític nacionalista català, que recolzat en la democràcia i en l'Estat Social i Democràtic de Dret en llur expressió constitucional vigent, defensa la identitat nacional de Catalunya.

AUTONOMISTA. — El "PARTIT LLEIDATÀ" és autònom i autonomista, i defensa l'Estat de les Autonomies d'acord amb la Constitució i l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.

POPULISTA. — El “PARTIT LLEIDATÀ” és populista en el sentit que la seva existència emana de les bases populars del poble, i dins d’elles les seves més genuïnes formes de vida.

COMARCALISTA. — El “PARTIT LLEIDATÀ” és comarcalista, entenent que la potenciació de la comarca a nivell administratiu ha de ser una fita a atènyer, per tal d’aconseguir una òptima distribució i administració en les qüestions públiques.

REFORMISTA. — El “PARTIT LLEIDATÀ” és reformista, en el sentit de realitzar els canvis respecte a la legalitat i a través d’ella i no a través de la ruptura.

PROGRESSISTA. — El “PARTIT LLEIDATÀ” entén el progressisme com una continuació vers una societat millor.

SOLIDARI. — El “PARTIT LLEIDATÀ” és solidari amb la resta dels pobles d’Espanya, i procurarà una profunda i autèntica aproximació de Catalunya, protagonitzant la lluita per l’equiparació social i política, per tal de fer efectiu el principi de solidaritat que la Constitució consagra.

A més, entre els nostres principis ideològics bàsics, s’hi troben conceptes tan concrets com:

— La defensa dels drets i deures fonamentals de la persona, com a objectiu únic de l’acció política.

— El sentit democràtic i pluralista de la vida, de la societat i de la cultura.

— L’assumpció dels valors ètics de l’humanisme, inspirats en la Declaració Universal dels Drets Humans.

— La defensa del sistema d'economia de mercat amb les correccions necessàries mitjançant la intervenció dels poders públics, per tal d'assegurar la progressiva realització dels valors de justícia, llibertat, igualtat i solidaritat.

Bé, aquests són els punts bàsics del nostre ideari polític, però tots ells tenen com a premissa fonamental i concreta la idea de LLEIDA, perquè Lleida és i serà el nostre nord i la nostra guia.

MODELS DE SOCIETAT

Certament, que per molt que maldem a dir que la supremacia política del "PARTIT LLEIDATÀ" està posada solament en Lleida, i que les velles i anacròniques concepcions polítiques que altra vegada intenten bipolaritzar-nos en dretes i esquerres ens semblin ja passades de moda, hi ha un factor que indubtablement indica de totes totes, la pauta política que desitgem seguir. I aquesta pauta és senzillament el tipus de societat que volem defensar.

Aquí rau precisament el punt àlgid del tema polític, car quin és el tipus de societat que desitgem? A l'ensem que els idearis polítics on la ideologia nítida és difícilment plasmable, en el sistema de societat a escollir, també ens trobem davant del problema que un sistema social net no existeix. Avui justament estem davant d'una evolució socio-econòmica, amb una intensitat de canvi més accentuada que jamai.

Aquest canvi socio-econòmic operat en la nostra societat inserida dins d'un món complex i conflictiu, on l'abundància econòmica afavoreix a uns sectors socials determinats, i la penúria econòmica perjudica a altres, és el punt central on cal prestar l'atenció política com a òrgan de govern, si és que volem solucionar d'una forma justa i equitativa els desequilibris socials que s'originen.

Hem arribat, doncs, davant la dilemàtica d'haver d'escollir quin és el camí que hem d'agafar. Hem d'escollir el

camí de la igualtat pel damunt de totes les coses? Hem d'escollir el camí de la llibertat pel damunt de totes les coses? O bé podem escollir una combinació de llibertat i igualtat, amb primacia de l'una o de l'altra?

Els models de societat derivats d'aquestes qüestions, serien els següents:

- Model de societat planificat = igualtat.
- Model de societat de lliure mercat = llibertat.
- Model de societat mixt o d'economia de mercat = llibertat/igualtat o igualtat/llibertat.

Sincerament creiem que a l'ensem que les velles concepcions polítiques de dretes i esquerres són avui dia per a nosaltres obsoletes, els models de societat planificats i de lliure mercat o d'iniciativa privada total, ho són també.

Així, doncs, la incògnita al problema queda totalment aclarida en considerar solament viable la solució del model de societat mixt. Però heus aquí que aquest model de societat comporta dues variants totalment diferenciades d'acord amb el tipus de govern que el controla. És a dir, si el tipus de govern que està al poder és socialista o comunista (per anomenar les corrents ideològiques més significatives en aquest camp), la tendència del predomini de la igualtat sobre la llibertat anirà pressionant fins al límit màxim permès. En canvi si el tipus de govern és dels anomenats capitalistes (centre-dreta, etc., etc.), la llibertat estarà pel damunt de la igualtat.

D'acord amb la nostra exposició de motius, el "PARTIT LLEIDATÀ" està pel sistema de model de societat

mixt, en defensa de l'economia de mercat amb les correccions necessàries mitjançant la intervenció dels poders públics.

Sembla ser, que no pot haver-hi un model de societat concret, però la combinació **iniciativa privada i pública** és sens dubte la millor solució a la nostra manera de ser. És a dir, avui no s'han de radicalitzar les posicions, car l'evolució de la societat és tan dinàmica que calen de tots els recursos per tal d'equilibrar-la. La paraula equilibri social és sinònim de governabilitat, per tant és un objectiu comú de tots els tipus de govern.

De la mateixa manera que no es pot radicalitzar un tipus de model de societat en el sentit sòcio-econòmic, tampoc es pot fer-ho en un tipus de partit polític determinat. Car cada partit ha de cedir alguna cosa si vol obtenir el vist i plau d'una considerable munió de persones.

Antigament quan es parlava d'un tipus determinat de partit polític, quasibé s'encasellava dins d'uns paràmetres inalterables en forma d'homologació total. És a dir, si una persona militava en un partit de dretes, gairebé era obligatori l'estar emmarcat dins d'una escala de valors exterioritzats, com podien ser: ser creient i practicant de la religió catòlica, apostòlica i romana, i viure d'acord amb el que això comportava. O en el cas de militar en un partit polític d'esquerra, l'emmarcava com a persona gairebé atea, amb el contrast conseqüent que comportava respecte a l'anterior concepció valorativa.

En l'actualitat política aquests vells conceptes estan totalment superats, car pel valor del comportament religiós

diffícilment podríem emmarcar cap persona en un espai polític determinat, sense por d'errar-nos. Aquesta tesi confirma el comentat anteriorment, en dir que el concepte de dretes i esquerres està totalment superat, essent un concepte vell i anacrònic.

El concepte que avui compta, és el concepte que ens ocupa del tipus de model de societat. I l'escala de valors que entra en joc és en quina esfera social la persona pertany, tenint en compte la seva renda i nivell cultural.

És evident, que en un tipus de model planificat totes aquestes qüestions no tenen cap importància, car la igualtat ha aconseguit que tothom sigui igual sota la forma de petits engranatges que formen part del tot estatal.

Però, l'home desitja la llibertat pel damunt de totes les coses. I en dir l'home, em refereixo a l'home que té les arrels com nosaltres posades damunt una terra que clama aquesta paraula de **LLIBERTAT**, des de l'inici de la seva història. L'home que mitjançant l'autonomia de la seva voluntat, es forja ell mateix i es marca una fita que el manté esperançat i il·lusionat, i que a l'ensem el caracteritza com a ésser racional diferenciant-lo dels altres éssers.

Per tant, hem de defensar aquesta llibertat de l'home, com el bé natural més preuat, i perquè pugui escollir lliurement el seu camí d'acord amb la facultat que té de pensar.

En començar a escriure aquest llibre, **Les arrels del Partit Lleidatà**, he fet un cant filosòfic al "pensar", en citar al gran Descartes i el seu raonament "jo sóc una cosa que pensa".

Per tant, si pensem, si raonem, si discernim —i en català podem aplicar—, si tenim “seny”, si som en una paraula sers racionals, podem observar, veure i entendre perfectament que el que succeeix en aquest complex, conflictiu i erícat món en què vivim, és pura conseqüència del nostre propi pensar immersit dins d'un conjunt de pensaments variats i heterogenis. Heterogeneïtat i varietat són els factors essencials de l'home, car no n'hi ha cap d'igual ni físicament ni intel·lectualment. Podran tenir alguna semblança, però cap és igual en el sentit estricte de la paraula.

Així, doncs, si cap persona no és igual a una altra, si l'intel·lecte no el tenim homologat, és fàcil arribar a la conclusió que el punt de vista sobre l'escala de valors que cadascú pugui tenir, sobre la moral, les necessitats econòmiques, la sociabilitat i el concepte patri, pot ser totalment diferent entre unes persones i altres.

De la semblança en el nivell d'aquestes escales valoratives, en sorgeixen uns grups socials que s'agrupen per tal de defensar un sistema sòcio-econòmic conjunt. D'aquí neix el que avui n'anomenem partits polítics.

A partir de la Segona Guerra Mundial (1945), el món occidental en què vivim, ha canviat i continua canviant respecte a l'estructura sòcio-econòmica. Malgrat que la cèl·lula familiar continua essent el centre del sistema, les persones no estan normalment encasellades de forma radical dins d'uns valors rígids de pensar i de conviure. Ara la societat d'aquesta meitat del segle XX, no es mesura amb la mateixa escala de valors dels nostres pares o avis. Aquest fet sociològic no comporta un factor important en el sentit de rup-

tura social, ja que tal com he comentat en iniciar aquest tema la família continua essent la cèl·lula vital del sistema social. Tanmateix, la família està immersa dins d'un comportament evolutiu d'adaptabilitat constant envers els nous nivells de les escales de valors.

Si aquesta evolució la traslladéssim al camp del món polític, al món de la política d'avui any 1984, i inquiríssim a una persona determinada perquè s'identifiqués respecte a un moviment o una opció política, observaríem que no li seria tan fàcil la contesta com li hauria estat en el passat, car la radicalització político-ideològica que fins ahir havia imperat, s'ha transformat en una ideologia ampla amb l'intent d'oferir un producte que estigui en consonància amb les noves escales de valors.

Avui dia no hi ha cap partit polític que pregoni d'una forma imperativa, que no vol el vot d'una determinada classe de persona. És a dir, tots els vots són benvinguts. I per això, la ideologia dels partits malgrat la seva concreció de dret estatuari, són bastant, per no dir total, abstractes de fet. L'objectiu, el que interessa és vendre un producte com si fos al mercat de consum, essent la millor garantia de venda oferir un producte que serveixi per a tot.

En temps de la II República Espanyola, la distinció entre els dos nuclis bipolars de la política del moment era ben definida. Les dretes eren els conservadors, els catòlics i apostòlics, els que tenien certes objeccions en els canvis, i la majoria dels situats econòmicament o burgesia (que en aquells temps eren pocs). En les esquerres hi eren normalment els progressistes, els no creients en la religió catòlica,

els no situats econòmicament o proletaris (que en aquells temps eren molts).

En l'actualitat quasibé tothom és progressista. Ser catòlic i apostòlic practicant o no, o pertànyer a alguna altra religió o bé cap, no té ni la més mínima importància. Estar ben situat econòmicament, és un concepte relatiu. Car el que prima és disposar del suficient, d'acord amb les possibilitats, condicions i sostre econòmic preestablert per a cadascú.

SOSTRE ECONÒMIC

En arribar en aquest punt del “sostre econòmic” de cadascú, ens trobem davant d’una altra fita que limita la persona inserida en l’actual sistema de model de societat.

El “sostre econòmic” és una fita que ve determinada pel pensar, en el sentit que el pensar és el do natural de que gaudim els sers racionals, per tal de poder destriar d’entre els nostres coneixements la voluntat d’un acte a realitzar.

Quin és el sostre econòmic que una persona malda per atènyer?

Aquesta és una pregunta que cadascú cal que es faci d’una forma individual, la qual té molt a veure respecte a la concepció que puguem tenir d’una opció política determinada.

Per exemple: el tipus de persona que té el “sostre econòmic” a aconseguir la màxima renda mitjançant la seva contraprestació consistent en el treball de 40 hores a la setmana per compte de tercers, normalment no té el mateix punt de vista polític que aquell tipus de persona que té el seu “sostre econòmic” per tal d’aconseguir una renda a canvi de treballar unes hores determinades a la setmana (que poden ser menys de 40 hores o molt més de 40 hores), pel seu compte.

Ambdues modalitats d'aconseguir un objectiu respecte al "sostre econòmic", delimiten perfectament el que entenem com a persona que treballa a canvi d'un sou, i com a persona que treballa pel seu compte a canvi d'una renda.

D'acord amb l'anàlisi realitzada de les comarques, hem pogut observar que la majoria de la renda obtinguda en la província de Lleida, prové majoritàriament dels sectors agrícoles i ramaders. El tipus de feina que deriva del desenvolupament dels esmentats sectors, fa que la iniciativa i la consecució activa de les accions a realitzar estigui en mans de persones propietàries de béns i distribuïdores d'una bona part de sous.

Lleida és un bastió de la iniciativa privada, ja que òbviament les activitats que desenvolupem no permeten un tipus d'explotació planificada tècnicament, com és el cas de les grans zones industrialitzades.

Tanmateix, cal considerar que existeixen dos grans grups —econòmicament parlant—, en la nostra societat lleidatana: els que estan obligats a treballar 40 hores reglamentàries a la setmana, a canvi d'un sou fix, i els que estan obligats a treballar-ne una quantitat indeterminada, a canvi d'una renda variable.

En la nostra província el primer grup de persones, és a dir, el grup que obté una renda en forma de sou a canvi del seu treball, és més petit que el segon que treballa pel seu compte. La qual cosa configura una majoria social composta per persones que estan inserides en tasques que pertanyen a l'anteriorment comentat sector de la iniciativa privada.

Cal però fer esment que no tothom pot escollir d'entre el treballar per compte propi o per compte d'altri. Car les circumstàncies de la vida poden influir en gran mesura pel que fa a aquesta qüestió. Mes prescindint d'aquesta eventualitat, ens imaginarem a fi de simplificar posicions, que tothom gaudeix de llibertat per a elegir la forma de defensar-se la vida, segons sigui llur capacitat, condicions i sostre econòmic.

Ens trobem, doncs, davant el dilema següent: quin percentatge de persones tendeix envers un sistema o bé un altre? Òbviament les condicions de l'economia lleidatana fan per les seves característiques peculiars, que sigui el sector de la iniciativa privada el més escollit.

Normalment i d'una manera genèrica cal imaginar-se que la persona inserida en un sistema econòmic on l'obtenció de la renda és mitjançant el treball obligat de 40 hores a la setmana per compte d'altri, gaudeix d'un hàbitat diferenciat al d'aquella persona que treballa pel seu compte.

El grup de persones amb un horari de treball fix i ben reglamentat, el qual també poden pertànyer les persones que treballen pel seu compte si ho desitgen, disposen de quantitat de lleure important en relació a la seva activitat de temps treballat obligatori. Períodes vacacionals, caps de setmana i bona part de les hores dels dies de treball lliures, són elements que els obliguen vers accions consumistes d'alguna cosa. És a dir, normalment s'ha de considerar que el temps que hom no empra en treballar en quelcom amb intenció productiva, l'empra en dedicar-se a consumir alguna cosa que evidentment algú ha d'haver produït abans o produeix en aquell moment.

El tan pregonat i comentat món de l'oci, té molt a veure amb aquesta qüestió del temps lliure, encara que el sentit de l'oci no vol dir **estar tombat de panxa al sol**, sinó que s'entén com a temps per a dedicar-lo voluntàriament vers accions diferenciades del treball habitual.

Amic lector, faig una breu parada en aquest potser massa extens tema sòcio-econòmic, per tal d'aclarir-te que m'hi aferro amb intensitat plena, perquè el considero essencial en la política, i perquè el seu domini és obligat a tot home amb funcions públiques, car difícilment podrà mantenir-se un equilibri sòcio-econòmic entre grups si manca el coneixement que fa falta sobre el tema.

A més, cal recordar que un poble és més o menys governable, segons sigui més o menys elevat el grau de cultura i de renda de la majoria de les persones que el componen. Per tant, una minva en el nivell cultural i en la quantitat de renda d'un grup o dels diferents grups socials, motivada per inadequades decisions governatives o per circumstàncies alienes al govern o als governs, poden atemptar directament sobre el sistema democràtic. I la democràcia, és sens dubte el nostre oxigen per tal de poder respirar en llibertat i amb llibertat.

Retornant als comentaris dels dos grups socials anteriorment esmentats, ara intentaré exposar el meu criteri respecte al grup que considero majoritari en la nostra província de Lleida.

Ha quedat ben clar que Lleida és, econòmicament parlant, una província eminentment agrícola i ramadera. Per tant la dedicació a les tasques d'aquest tipus comporta

unes condicions que obliguen a un horari de treball, que no s'assemblen en res amb els horaris reglamentaris de 40 hores setmanals. En aquestes activitats agrícoles i ramaderes, l'horari de treball és obligat i no obligat a la vegada, però inflexible en el seu compliment a l'hora i al dia que calgui, sigui dia feiner o festiu.

Aquest és justament un dels fets més característics de la nostra volguda Lleida. El d'una Lleida treballadora, el d'una Lleida dura i sofrerta, el d'una Lleida que estima la seva identitat catalana pel damunt de totes les coses, el d'una Lleida, però, que malgrat la seva petitesa en el sentit d'habitants, i gràcies a les seves arrels històriques i a la seva grandesa territorial, vol ocupar el lloc que li pertany sota el lema de TREBALLAR, ESTIMAR I FER-SE RESPECTAR.

LLIBERTAT COM A PREMISSA

Ara entrarem en el tan debatut tema de la llibertat o de la igualtat pel damunt de totes les coses. Bé, si la igualtat vol significar igualtat en totes les esferes possibles de la vida humana, estaríem dins d'un sistema de model de societat totalment planificat per l'Estat, on tothom disposaria dels mateixos drets, dels mateixos deures i dels mateixos recursos econòmics o llurs substitutius. És a dir, la iniciativa privada no existiria, car la planificació abastaria tots els sistemes productius i consumistes, sota la direcció dels governants de torn.

D'aquesta manera la igualtat aconseguiria l'homogeneïtat de la persona, transformant-la en una cosa que no pensa, car la solució o possible solució als problemes de la vida, farien de nosaltres en el transcórrer del temps, uns éssers contraris a allò per al que hem estat creats: l'ésser que utilitza la facultat de pensar.

Si ara en aquest moment que tothom és lliure d'escollir d'entre els seus actes amb plena capacitat de coneixement i volent llurs resultats, canviés aquesta llibertat per la igualtat imposada imperativament sobre la voluntat, obligant a acceptar i acatar unes ordres donades per algú amb l'autoritat per a fer-ho, possiblement s'hauria aconseguit la igualtat. Però igualtat a costes de la pèrdua de la llibertat.

Els del "PARTIT LLEIDATÀ", estem convençuts que l'equilibri d'un sistema socio-econòmic en el nostre país solament pot aconseguir-se mitjançant la llibertat, perquè la llibertat forma part de la nostra pròpia essència des del moment en què començarem a assolir consciència de poble diferenciat.

Òbviament, en la nostra exposició de motius diem ben clar que un dels nostres principis bàsics és la **defensa del sistema d'economia de mercat amb les correccions necessàries mitjançant la intervenció dels poders públics**. Això vol dir que estem pel model de societat mixt, però que l'èmfasi sempre el posarem en la llibertat.

Llibertat perquè el poble pugui usar-la en benefici de la comunitat, promovent accions públiques necessàries en els camps on difícilment podria entrar la iniciativa privada, ja sigui per manca de rendabilitat o bé per excés d'ella en benefici de pocs i en perjudici de molts.

Infraestructura, cultura, ensenyament, investigació, defensa, assegurança del mínim de subsistència ciutadana, etc., etc., són camps en els quals cal la intervenció total o parcial dels poders públics, si volem equilibrar la societat per tal de poder mantenir la llibertat.

És evident que estem patint una espècie de metamorfosi socio-econòmica, i que tremolen els models de tipus de societat fins avui existents, car els valors en totes les esferes de la societat estan canviant vers unes noves formes de concebir-los. La qüestió és: serà aquest procés un procés curt?, serà un procés de llarga duració?, serà un procés que

abastarà una generació?, serà un procés que abastarà diverses generacions?

Aquesta rècula de preguntes i moltes altres més encara vénen a la nostra ment d'una forma continuada i insistent. Mes les respostes no són fàcilment trobades.

Aquest és el punt on entrem en l'aspecte polític del tema que ens ocupa, car és evident que cada partit polític defensa un tipus de societat determinat, però també és evident que la pròpia societat àdhuc sense adonar-se'n va adquirint una forma natural, que està d'acord amb els factors, temps, espai i circumstàncies en què es troba.

Per exemple: en un règim polític de dictadura com el passat (durant el llarg període 1939-1975), el sistema econòmic arribà quasibé fins al final sota una posició de **demanda**. Eren uns temps on gairebé mancava de tot, on no hi havia rendes dignes en sentit genèric, on tot producte capaç de produir-se trobava comprador, on l'ocupació dels que volien treballar era total, no s'assembla en res al moment econòmic actual, car malgrat el sortós canvi de règim ara estem *immergits* dins d'un sistema econòmic on la **producció** domina la demanda, on la desocupació augmenta sense preveure un deturador, on la capacitat productiva és emprada en un mínim percentatge, on l'anomenada **crisi econòmica** fa estralls en la capacitat adquisitiva d'una societat de consum que malda per a trobar una solució econòmica, fent que ara que estem en un règim democràtic amb plenes llibertats de la persona, ens surti un repte en el sentit de si sabrem conservar-la (la llibertat i la democràcia), malgrat els canvis que ens afecten i els que encara ens afectaran.

Aquest fort canvi econòmic de tipus conjuntural que estem patint, i que ha coincidit precisament amb la conquesta política de les nostres llibertats ciutadanes mitjançant la democràcia, han fet que els qui han de dirigir el destí del conjunt social del país siguin els partits polítics, com a representants que són del poble. Però com que de partits polítics no n'hi ha un, sinó que n'hi ha molts més, representa que tenim al mercat polític una variada oferta de partits polítics que constitueixen tot una gamma de la qual, mitjançant llur ideologia, solament pot destriar-se'n un a efectes de votar.

LES OFERTES POLÍTQUES

Darrerament s'ha parlat —i en gran mesura a partir de l'última confrontació electoral del 28-O—, que tenim tendència vers una bipolarització política. És a dir, un partit polític que està en el poder amb la majoria absoluta (és el cas del PSOE, ara), i un altre en l'oposició disposat a l'alternància (Grup Popular, avui). Estic d'acord que per tal d'aconseguir una gestió de govern tranquil·la i dominadora, una majoria absoluta va molt bé, però considero que un govern d'unitat o si voleu de coalició, és molt millor que un govern unicolor, car la participació dels màxims grups polítics possibles fa que el poble se senti molt més representat.

Respecte a l'oferta ideològica dels diferents partits polítics existents, podem observar que en la realitat s'allunyen constantment de llurs ideologies originàries o doctrinals en les quals estan arrelats. Veritablement cadascun d'ells intenta adaptar-se a les circumstàncies del mercat polític, per tal d'aconseguir una imatge de credibilitat entre el màxim d'electorat possible. Amb aquest comentari no vull pas dir que l'electorat sigui canviant o que no sàpiga què ha de fer, sinó que el que vull dir és que són les circumstàncies les canviant.

No és el mateix oferir un programa polític amb un ideari concret, en temps de plena ocupació laboral que en

temps d'atur. No és el mateix oferir un programa polític en un Estat centralitzat que en un Estat de les Autonomies. No és el mateix oferir un programa polític en una nacionalitat autonòmica històrica que en una nacionalitat autonòmica sense arrels històriques com a poble diferenciat. No és el mateix oferir un programa polític a un tipus de societat desenvolupada cultural i econòmicament, que a una societat en camí de desenvolupar-se. No és el mateix oferir un programa polític en temps d'eufòria econòmica que en temps de depressió. Per tant, cada partit polític ha d'intentar adaptar a l'ensem que un "camaleó", el seu ideari a les circumstàncies que el moment depara.

Per exemple: un tipus de partit polític ha ofert, en el seu programa de partit, igualtat i milers de llocs de treball sabent molt bé que aquest programa no podrà complir-lo. Un altre ha ofert en el programa la defensa aferrissada de les autonomies, quan fins ara fa quatre dies n'eren enemics mortals. Altres posen l'èmfasi del programa en un nacionalisme perifèric, que deixa entreveure d'una forma dissimulada un separatisme que jamai ha donat bon resultat. És a dir, cadascú presenta un programa que s'imagina que vol l'electorat, prescindint de la fidelitat a l'ideari concret que representa.

LA NOSTRA OFERTA POLÍTICA

- a) Promoure ocupació.
- b) Cura dels nostres recursos naturals.
- c) Defensa del patrimoni cultural.
- d) Ensenyament adequat.
- e) Sanitat a l'abast de tots.
- f) Comarques: revisió de la divisió territorial i ens administratiu.
- g) La poca representativitat lleidatana al Parlament de Catalunya.

—Quina serà la nostra oferta?

—Serà també una oferta política “camaleònica”?

—Serà l'oferta del “PARTIT LLEIDATÀ”, una oferta vàlida com cal?

Òbviament ens trobem davant d'un repte que nosaltres mateixos ens hem fet. Sabem molt bé les dificultats que comporta l'empresa que iniciem, car una dita castellana de mal averany diu: “nadie es profeta en su tierra”, però com que nosaltres som catalans i lleidatans fem més cas de les nostres pròpies dites, tot pensant que a Catalunya “en la Terra Ferma, Lleida”.

Som gent de Terra Ferma, som gent de terra dura, som gent de terra endins, som gent de terra agraïda, som

gent de terra que estima, som gent de terra que treballa, som gent de terra d'esperança, som gent generosa, i també som gent de terra que lluita si cal.

Aquesta rècula d'adjectius qualificatius de la nostra manera d'estar vinculats amb la terra lleidatana, són de caràcter positiu per a nosaltres, àdhuc el darrer d'ells, "lluïta", ho és, ja que ens cal lluitar d'una forma aferrissada si volem aconseguir els drets que políticament ens pertocuen. Mes, per molt que nosaltres els del "PARTIT LLEIDATÀ" maldem per atènyer l'objectiu polític desitjat, solament serà possible aconseguir-lo si la idea i el missatge de la idea arriba a tots els lleidatans, no com a una idea nova i nostra, sinó com a una idea vostra i vella. És a dir, com a la idea que duem des de sempre dins del més pregon del nostre ser.

Si el missatge que a través de la nostra oferta política —que en realitat és la vostra pròpia oferta política—, arriba a aconseguir que desperti la nostra consciència de lleidatans, nosaltres no haurem fet res més que avivar el sentir i l'orgull de ser lleidatans.

—Quin és el nostre programa polític?

Durant la llarga xerrada que he mantingut amb vosaltres, i malgrat l'haver-me fet amb seguretat pesat i monòton en més d'una ocasió, suposo que haureu pogut entreveure quina és la nostra ideologia política.

Haureu pogut comprovar que Lleida és el punt central de la qüestió, i que l'anàlisi territorial, històrica i econòmica exposada, pretén ser una senzilla síntesi per tal de poder fer-nos una composició de lloc respecte a temes fonamentals de la nostra idiosincràsia i tarannà lleidatà.

Haureu pogut observar també, que nosaltres posem l'èmfasi en qüestions com: la precària situació de la nostra xarxa de comunicació; la necessitat imperiosa de regular l'aigua dels nostres rius; d'augmentar en el possible les terres de regadiu; la defensa de l'aigua de Lleida per a Lleida; i en gran mesura, la defensa de la supremacia de la llibertat.

Objectius com els d'aconseguir una bona xarxa de comunicació, més aigua, més terres de regadiu, i àdhuc l'aigua de Lleida per a Lleida, seran quasibé unànims en la majoria dels programes dels partits polítics existents, però, una cosa és evident i palpable, nosaltres serem l'únic partit polític que oferirem un programa on les accions que d'ell derivin seran independents. És a dir, cap representant polític de Lleida que no sigui del "PARTIT LLEIDATÀ", no podrà oferir cap cosa que en última instància no depengui d'altres voluntats.

En canvi hi haurà altres objectius a aconseguir que no seran tan específics, ni seran defensats per tots els partits polítics d'igual manera. Com per exemple el tema de la llibertat i la seva primacia. Nosaltres els del "PARTIT LLEIDATÀ" advoquem per la iniciativa privada i per al sector públic d'acord amb l'anteriorment comentat model de societat de tipus mixt. Advoquem també per l'ensenyament privat i públic, amb les conseqüents garanties constitucionals susceptibles de milloració. Advoquem per la televisió pública i privada, així com també ho fem en les comunicacions per ràdio i altres camps informatius. És a dir, llibertat i respecte a la llibertat, és la qüestió.

En Josep Font i Hugué, polític, amb...

...el President de la Generalitat de Catalunya, Molt Honorable Josep Tarradellas.

...el President del govern Adolfo Suárez.

...el President de Centristes de Catalunya, Anton Cañellas.

...el President de la Generalitat de Catalunya, Molt Honorable Jordi Pujol.

En temes tan complexos com poden ser: el divorci, l'avortament, la religió, etc., etc., en la nostra exposició de motius estatutària deixem ben clar, que els valors ètics de l'humanisme els tenim inspirats en la Declaració Universal dels Drets Humans. És a dir, creiem en la maduresa de l'home per a decidir d'acord amb la seva consciència, sense perjudici dels altres.

A més dels temes específics i puntuals que hem anat tractant durant el transcórrer del present treball, defensarem qüestions i opinem sobre altres temes, com els següents:

a) PROMOURE OCUPACIÓ. — Estem davant del cavall de batalla del tema polític per excel·lència. Atur o **desocupació**, anomenem-ho com vulguem, car un mot vol dir **parat** i l'altre que **no treballa**. Aquest és un tema preocupant del govern de torn i de tots els aspirants a governar, ja que l'augment de desocupats en la població activa provoca un seriós problema socio-econòmic en milers de famílies. Mes, la qüestió que ja és alarmant de per sí, ho és més encara en no veure's deturador possible al corrent de pèrdues de llocs de treball.

Les càrregues socials del nostre país ja de sí prou graves, en àrees com la que abraça jubilació, viudetat, invalidesa... —que comprèn una població aproximada de 5.000.000 de persones—, o en altres, com infraestructura, investigació, indústries protegides..., o en àrees com defensa, religió, ensenyament, sanitat, mitjans de comunicació, mitjans d'informació..., i tot una sèrie d'etcèteres, són desbordades en incrementar-se de forma continuada amb motiu de la desocupació. Subsidis d'atur, ocupació comunitària,

60 jornades laborals en el camp a canvi d'un subsidi anyal, i prestacions especials, augmenten les càrregues socials. Sens dubte que l'atur i el seu percentatge en creixement constant (en l'actualitat 2.500.000 d'habitants oficialment), és la càrrega que més preocupa al govern.

—Com es pot solucionar el problema de la desocupació o atur?

Evidentment que la qüestió és complexa i problemàtica, ja que pot haver-hi diversitat d'opinions segons siguin les fonts d'on es nodreixin. Tanmateix, l'assumpte no rau solament en la defensa d'uns idearis determinats per part de grups polítics més o menys formats per bases proletàries, o més o menys formats per bases propietàries. Sinó que la qüestió rau en el fet que estem davant d'un veritable canvi de sistema econòmic, car estem passant d'un sistema productiu derivat del procés industrial, a un sistema encara no definit (?) que serà totalment reformador.

La problemàtica de l'atur i les seves possibles solucions és un tema tan extens que abastaria tot una tesi socio-econòmica; per tant, passo a manifestar el nostre criteri del moment sobre el tema, ja que considerem que aquest serà un criteri canviant d'acord amb la possibilitat que tindrem o no tindrem els països, per tal de generar els recursos suficients per al manteniment —en l'escala del mínim de subsistència—, de la població.

Ara per ara, nosaltres creiem que una bona solució per tal de fer més suportable l'anunciat canvi socio-econòmic que patim, seria donar la **llibertat de contractació i la llibertat d'acomiadament**.

Això no vol pas dir de cap de les maneres arbitrarietat, car les garanties han de ser el punt regulador mitjançant un reglament concebut amb justícia i equitat, tant per la part contractant com per la part contractada.

És evident que la persona que ofereix el seu treball a canvi d'un sou o renda, ha de tenir unes garanties suficients per tal de salvaguardar-la en casos o situacions adverses, essent els sindicats, les patronals i l'Estat els organismes que han d'establir el programa pertinent.

D'altra banda, estem davant del tema de la defensa de la llibertat, i en aquest cas la defensa de la igualtat de llibertat. L'acceleració dels problemes financers de les empreses i la inseguretat que l'economia actualment comporta, fan que l'empresari hagi de tenir la possibilitat de contractar persones sense més càrrega que la que la mateixa contracta impliqui. És a dir, que l'empresari no s'hauria de veure o sentir hipotecat per unes lleis i reglaments laborals, que l'obliguin a una sèrie de compromisos a perpetuïtat o subsidiaris respecte a les persones que té contractades.

La visió que sobre aquest tema tenim alguns lleidatans, possiblement pot ser diferent a la que puguin tenir altres persones lleidatanes, o persones que habiten en zones molt industrialitzades. Però com he comentat abans, la configuració lleidatana en el món del treball, és d'algunes indústries, moltes petites empreses de caràcter agrícola-ramader i els seus corresponents serveis.

En arribar al final d'aquest tema, manifestem la urgent necessitat de creació de llocs de treball, però això solament podrà realitzar-se —en aquests moments—, si gaudim tots

de plena llibertat, i ens esforcem a acomplir l'objectiu de defensar aquesta qüestió com a una qüestió lleidatana amb personalitat pròpia.

b) CURA DELS NOSTRES RECURSOS NATURALS.

— Durant el decurs d'aquest treball sobre "les arrels del Partit Lleidatà", una bona part de l'èmfasi ha estat posat en el tema dels nostres recursos naturals i a la cura que cal dedicar-los.

Gaudim d'un variat clima, d'uns agradosos i meravellosos paisatges, i d'un espai territorial extens. Gaudim d'un caràcter dur i obert a la vegada i d'un tarannà planer i senzill, condicions pròpies d'un poble que viu del seu treball.

Fruïm d'aigües abundoses i tenim grans projectes per a llur total aprofitament. L'aigua és sens cap mena de dubtes el bé natural per excel·lència, d'ella surt el miracle de convertir terres assedegades en terres paradisiàques, d'ella surten els quilovats d'energia elèctrica que mouen els engranatges industrials i quàsibé totes les coses que intervenen en la nostra vida quotidiana.

Referent a aquest punt de la producció de quilovats, és verament preocupant veure travessant els nostres camps lleidatans els fils penjats d'altres torres que condueixen milers de volts, i que encara roman alguna que altra aïllada masia o torre sota d'ells il·luminada amb llum d'espelma.

Considerant que la llum o energia elèctrica surt d'un bé natural, cal fomentar que tot lloc per apartat que sigui gaudeixi de l'ús d'aquest bé. Cal també controlar l'aigua mitjançant una bona regulació, cal que l'aigua arribi a tot arreu, perquè malgrat l'abundor que d'ella tenim, encara

hi ha pobles de la nostra província lleidatana que romanen sota l'anomenada "alarma roja".

El nostre meravellós paisatge és el bé natural que admet el foment del nou corrent dedicat a l'oci. Esports d'hivern i d'estiu, bon servei d'hostalatge, rutes turístiques, balnearis, aigües termals, natura, esplai..., mes, ens manca la xarxa de comunicacions adequada al moment i a la circumstància. L'eix transversal, l'eix pirinenc, potenciar i arranjar les vies existents, la construcció de túnels en els llocs adients, passar d'una via fèrria senzilla a una via doble i llur total electrificació, la construcció d'una pista d'aterar capaç en l'aeroport d'Alfés tocant a Lleida ciutat, la potenciació de l'aeroport de la Seu d'Urgell...

Immergits en els recursos naturals cal fer un incís en el tema ecològic. Lleida província és abundosa en zones de boscúria i muntanyenques que calen protegir i si és possible declarar "parcs naturals". Cal també la repoblació de moltes contrades mitjançant els arbres corresponents. Cal la protecció de la nostra variada fauna. Cal la defensa aferriada del "medi-ambient".

Parlant del tema del "medi-ambient" i de la seva protecció, ens trobem davant d'una qüestió que s'ha posat de moda: el problemàtic tema de les "nuclears". Analitzada la qüestió, considerem que la producció i utilització de l'energia nuclear, solament podria estar justificada en el supòsit que les altres formes productives d'energia s'esgotessin, posant en conseqüència en perill la supervivència de la humanitat. Solament en aquest cas l'energia nuclear podria ser l'alternativa vàlida.

Per arribar en aquest punt s'hauria d'acabar la possibilitat de producció d'energia hidràulica, oleòlica, geotèrmica, tèrmica (hidrocarburs i sòlids), solar, gas natural, corrents marines, etc., etc... Si s'arribés a produir aquesta condició i malgrat el risc que comportaria la producció en massa d'energia nuclear, considerem que es pot considerar una alternativa vàlida de darrera instància.

c) DEFENSA DEL PATRIMONI CULTURAL. — La nostra riquesa en el camp del Patrimoni Cultural és de tots coneguda. Per la qual cosa hem d'esforçar-nos a tenir cura d'ell i a promocionar-lo, posant aquest preuat tresor a l'abast de tothom.

Castells, monuments, esglésies, monestirs, obres d'art pictòriques, escultures i restes d'arqueologia, estan escampades arreu del nostre territori. Cal doncs divulgar aquesta immensa riquesa que tenim.

d) ENSENYAMENT ADEQUAT. — L'ensenyament sempre ha estat una parcel·la en la qual el poder polític vol intervenir i de fet hi intervé. La raó és molt senzilla: és l'enclusa on es forgen els homes del futur.

Mes deixant de banda les possibles manipulacions polítiques que un determinat sistema de govern pugui realitzar en aquest camp del saber, analitzarem aquesta qüestió d'una manera nítida basada en la qualitat i en la igualtat d'oportunitats de tots els ciutadans.

Òbviament, que de la qualitat de l'ensenyament i d'arribar amb el mateix grau d'intensitat a tots els ciutadans, deriven una sèrie de conseqüències que fan que un país determinat tingui unes condicions o bé unes altres, pel

que fa al seu desenvolupament i a la convivència pacífica i ordenada d'un poble.

El grau de cultura que sorgeix d'una bona ensenyança, possibilita la convivència de les persones en la societat, encara que tinguin diversitat d'opinions sobre temes puntuals. Aquesta és la base del respecte mutu i del sistema polític democràtic.

La Constitució Espanyola de 1978 en l'article 27. I diu: "Tots tenen el dret a l'educació. Es reconeix la llibertat d'ensenyament". I en el punt 4 del mateix article continua dient: "L'ensenyament bàsic és obligatori i gratuït".

Certament que l'ideari polític de l'actual govern tendeix vers un tipus d'ensenyament públic, però respecta el fons constitucional de la creació de centres docents per persones físiques i jurídiques.

Estem completament d'acord a potenciar al màxim possible l'ensenyament de tipus públic, i ens alegraríem profundament el dia que la qualitat pública fos immillorable. D'acord amb el nostre ideari polític on prima la llibertat, estem també per una ensenyança privada, no solament perquè creiem que cobreix una parcel·la important, sinó perquè la competència d'una oferta sempre millora el producte final.

Així, doncs, estem per l'ensenyança pública i per l'ensenyança privada. Estem per la màxima qualitat d'ambdós sectors, així com per la vigilància de l'obligació estatal de l'acompliment de l'article 27.4 de la Constitució, tant per un sector com per l'altre.

En l'anterior govern s'havia proposat la distribució d'una "borsa d'estudis" mitjançant un "tiquet", perquè els pares dels alumnes decidissin l'aplicació vers un centre d'ensenyament públic o privat. Actualment amb la LODE (Llei Orgànica d'Educació) ha quedat regulada d'una altra manera aquesta qüestió.

Els del "PARTIT LLEIDATÀ" manifestem que s'hauria d'ampliar l'escolarització obligatòria i gratuïta fins al nivell immediat superior. És a dir fins al COU i el seu equivalent en Formació Professional.

Manifestem també, que s'hauria de potenciar i promoure centres de Formació Professional, en tots els llocs on ho demanin d'una forma justificada. La Formació Professional és una bona sortida per a la joventut estudiantil, i creiem que s'adapta moltíssim en les terres lleidatanes.

En el camp universitari, els del "PARTIT LLEIDATÀ" reivindiquem la facultat de Veterinària per a Lleida, no solament perquè gaudim d'una tradició històrica que aranca de l'any 1300, sinó perquè Lleida disposa d'unes condicions naturals difícilment superables. La facultat de Veterinària ha de ser per a Lleida. Bé, ha de ser. Hauria de ser en justícia per a Lleida.

Certament, que l'Estudi General de Lleida ha aconseguit un gran avenç en disciplines com filologia, geografia i història, dret, medicina, agrònoms, però en qüestions del saber no podem tenir una fita limitada, i molt menys en un camp tan idoni com és el de la ramaderia. Reiterem una vegada més la nostra demanda de la facultat de Veterinària, perquè ens pertany per dret natural.

Una vella dita popular diu: “el saber no ocupa lloc”. Per tant, fomentar els camps del saber mitjançant unes bones escoles i un bon professorat a tots els nivells, complementat amb disciplines com Belles Arts o Artesania, i continuat amb una bona formació permanent, és un objectiu que donaria un bon i profitós resultat.

e) SANITAT A L'ABAST DE TOTS. — La correcta distribució de centres sanitaris i la seva bona qualitat, sempre ha comportat un problema a Lleida, com a conseqüència de l'extensa àrea territorial de què gaudim, i la poca quantitat d'habitants que hi ha en determinades comarques.

Deixant de banda Lleida capital, encara que caldria incidir-hi pel que fa a la correcta o incorrecta utilització de determinats centres hospitalaris, i deixant també la zona més poblada de Lleida província que coincideix per on passa la via de comunicació anomenada Nacional II (Lleida, Bell-lloc, Mollerussa, Bellpuig, Tàrraga, Cervera), així com la majoria de les capitals de comarca, l'assistència sanitària —no en el sentit de qualitat, sinó en el sentit d'estar a l'abast de tothom en un moment determinat—, no és la mateixa per a una persona que estigui vivint en una zona poblada, que per a una persona que visqui en un poble o una masia de comarca allunyada dels centres urbans importants.

Certament que per part del govern de la Generalitat de Catalunya hi ha un pla d'organització sanitària que posa l'èmfasi en la comarca, però la realitat palpable és que dissortadament de qui necessiti amb urgència un servei sanitari en un moment determinat, ja que els mitjans de què disposa no són pas massa adequats.

Manquen bons centres hospitalaris comarcals, manquen sobretot serveis adequats a l'exigència del moment (ambulàncies, helicòpters...), en una paraula, manca l'acompliment de l'article 43 de la Constitució, en dir que reconeix el dret a la protecció de la salut.

Els del "PARTIT LLEIDATÀ" lluitarem i no descansarem fins aconseguir que l'assistència sanitària estigui a l'abast de tothom, no solament per dret sinó de fet.

f) COMARQUES: REVISIÓ DE LA DIVISIÓ TERRITORIAL I ENS ADMINISTRATIU. — Per tal d'aconseguir una correcta distribució del poder públic, és evident que atansar-lo a la comarca seria una bona cosa, car les decisions serien preses amb una capacitat de judici diferent o almenys serien preses per persones més apropiades o més assabentades als problemes existents.

Aquest tema és un tema difícil i complicat a la vegada, ja que confeccionar una nova divisió territorial de les comarques comportaria una diversitat d'opinions per part de la mateixa gent que en elles habita.

—Decisions de tipus tècnic? Decisions governatives? Referèndum popular? Quina seria la millor fórmula?

En la hipòtesi d'acceptar una nova divisió comarcal, caldria reglamentar molt bé el paper administratiu de la comarca. ¿Haurien d'estar presents en cada capital de comarca totes les Delegacions Provincials? Solament les de les àrees administratives? Alguna d'elles? Segons el tipus de

comarca? ¿S'hauria d'adaptar l'actual distribució territorial judicial, al nou espai comarcal? ¿O bé s'hauria d'acceptar sense més, la divisió comarcal tal com és ara, i a partir d'ella configurar un nou ordre administratiu?

Els del "PARTIT LLEIDATÀ" estem pel que digui la majoria del poble lleidatà. Si més no, el que tenim clar és que cal donar a les comarques més poder de tipus administratiu.

g) LA POCA REPRESENTATIVITAT LLEIDATANA AL PARLAMENT DE CATALUNYA. — Bé, hem arribat a un altre punt en el qual als del "PARTIT LLEIDATÀ" cal definir-nos.

¿Com és possible que la representació parlamentària al Parlament de Catalunya sigui tan minsa en totes les circumscripcions catalanes a excepció de la de Barcelona?

Aquesta qüestió arranca de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya en dir en la Disposició Transitòria Quarta el següent: "I. Previ acord amb el Govern, el Consell Executiu de la Generalitat Provisional convocarà les eleccions en el termini màxim de quinze dies a comptar des de la promulgació d'aquest Estatut. Les eleccions s'hauran de celebrar en el termini màxim de seixanta dies des del de la convocatòria.

"2. — Les circumscripcions electorals seran les quatre províncies de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona. El Parlament de Catalunya estarà integrat per 135 diputats, dels quals la circumscripció de Barcelona elegirà un diputat per cada 50.000 habitants, amb un màxim de 85 diputats. Les circumscripcions de Girona, Lleida i Tarragona elegiran un

mínim de sis diputats més un per cada 40.000 habitants, i els seran atribuïts 17, 15 i 18 diputats, respectivament.

"3. — Els diputats seran elegits per sufragi universal igual, directe i secret dels majors de divuit anys, segons un sistema d'escrutini proporcional.

"4. — Les Junes Provincials electorals tindran, dins els límits de llur respectiva jurisdicció, la totalitat de les competències que la normativa electoral vigent atribueix a la Junta Central.

"Per als recursos que tinguessin per objecte la impugnació de la validesa de l'elecció i la proclamació de diputats electes serà competent la Sala Contenciosa Administrativa de l'Audiència Territorial de Barcelona, fins que quedarà integrada en el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, que també entendre en els recursos o impugnacions que procedixin contra els acords de les Junes electorals provincials.

"Contra les resolucions de l'esmentada Sala de l'Audiència Territorial no hi cabrà cap recurs.

"5. — En tot allò que no sigui previst en la present Disposició, seran d'aplicació les normes vigents per a les eleccions legislatives al Congrés dels Diputats de les Corts Generals".

Aquí no es tracta d'un projecte per a la reforma de l'Estatut d'Autonomia com algun partit polític ha proposat darrerament —al qual projecte o a qualsevol projecte hi estaríem d'acord sempre que millorés l'Estatut—, sinó que del que es tracta, és del perquè no s'ha fet la Llei per tal de

regular el procediment per a les eleccions al Parlament de Catalunya, prevista en l'Estatut.

L'esmentada Transitòria quarta punt dos, posa de manifest el desequilibri existent en la distribució d'escons al Parlament de Catalunya, ja que dels 135 diputats, 85 són per la circumscripció de Barcelona, restant-n'hi solament 18 per Tarragona, 17 per Girona i 15 per nosaltres els lleidatans.

Els del "PARTIT LLEIDATÀ" considerem que l'actual govern de la Generalitat de Catalunya, malgrat el seu crit electoral de "anem per feina", no ha tingut ni la més mínima intenció de promoure i presentar el projecte de la futura Llei electoral. Serà perquè a ell ja li està bé? Serà veritablement perquè no ha disposat de temps? Sigui com sigui la Llei no s'ha fet, i com que no volem ser malpensats creiem que amb seguretat no han tingut pas temps.

Tornant sobre el tema, amb seguretat que si valorem la representativitat al Parlament de Catalunya per al nombre d'habitants de cada circumscripció catalana, la de Barcelona supera àdhuc el seu nombre d'escons. Però aquesta manera de valorar no és de cap de les maneres —en la nostra manera de veure—, la més justa de totes, ja que la condició essencial per tal de constituir un poble no és pas solament la població, sinó que també hi intervé essencialment l'espai territorial. I en el supòsit de valorar la representativitat al Parlament de Catalunya per l'espai territorial en lloc de pel nombre d'habitants, els lleidatans gaudiríem d'unes condicions immillorables, car ja hem parlat de la nostra extensió territorial respecte a la resta de províncies catalanes.

No admetem de cap de les maneres ni considerem just, que la sola circumscripció de Barcelona sigui representada al Parlament de Catalunya per un percentatge del 63 per cent del total dels parlamentaris catalans.

Els del "PARTIT LLEIDATÀ" reivindiquem per a Lleida el dret de representació que ens pertoca al Parlament de Catalunya, en primer lloc com a lleidatans i catalans, i segonament, per tal d'acomplir amb justícia i equitat el concepte de democràcia sobre el qual ens recolzem.

Amic lector, a grans trets he intentat traslladar-te idees, pensaments, qüestions i àdhuc algun interrogant dels "perquè del Partit Lleidatà". No sé si hauré acomplert l'objectiu que m'han encomanat, però almenys ho he intentat.

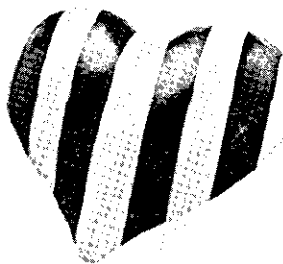
Sabem molt bé com a coneixedors que som dels corrents de la nostra terra lleidatana, que no es pot collir sense sembrar o plantar abans. Mes, el "PARTIT LLEIDATÀ" ja està fortament arrelat en el nostre propi sentir de poble, i dóna ja petites llavoretes que germinaran i faran fruit. Fruit que s'escamparà arreu de les nostres terres catalanes per tal d'acomplir la voluntat del poble senzill i planer sempre savi, a l'ensem com s'escampà un dia allunyat en el temps —per més d'un mil·leni—, la nostra parla vernacla en davallar des dels blancs Pirineus per honor i glòria catalana.

Sabem que trobarem dificultats en l'empresa. Però també sabem que l'empresa s'ho val. Sabem que molts de vosaltres ens ajudareu a aconseguir aquesta anhelada, desitjada i necessària **força política lleidatana independent**. Sabem que el sentiment de lleidatà com a persona diferen-

ciada existeix, i ens encoratgen homes i dones, paraules, pensaments i frases que ressonen retombant per als aires lleidatans proclamant la nostra grandesa de raça, proclamant la nostra generositat de la terra, proclamant senzilles i tendres paraules del nostre fet lleidatà amb frases poètiques com les del poeta lleidatà Magí Morera, en cantar:

*"A dalt de la muntanya que domina
com miranda els bells termes lleidatans,
s'enlaira un campanar fet per gegants
o per homes de raça gegantina".*

sentiment català

Josep Font i Huguet

(Història de Catalunya) 1980

LA CATALUNYA DE TOTS

I

Josep Font i Huguet

(Assaig sociològic) 1981

DE LA
ALCANTARA

(Ensayo socio-económico) 1982

LES ARRELS DEL
PARTIT LLEIDATÀ

Josep Font i Huguet

(Assaig sociològic) 1983

**Aquest llibre de Josep Font i Huguet,
ha estat estampat a Impremta-Offset Saladrigues
de Bellpuig, d'on ha sortit enllestit el dia
31 de desembre de 1983**